

Згурівська районна державна адміністрація
Відділ освіти
Районний методичний кабінет
Згурівський НВК "Гімназія – загальноосвітня школа І ступеня"

Матеріали на конкурс
"Заступник директора з виховної роботи"

*Гуманізація навчально-виховного процесу –
ефективна умова розвитку учня*

Матеріали на конкурс
"Заступник директора з виховної роботи"
підготувала заступник директора з навчально-виховної роботи
Висовень В.О.

2014 рік

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
ЗАЯВКА.....	3
ВИСНОВОК	4
ВІЗИТНА КАРТКА.....	5
ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО – ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ – ЕФЕКТИВНА УМОВА РОЗВИТКУ УЧНЯ.....	8
ЛІТЕРАТУРА	15
ДОДАТОК 1	17
ДОДАТОК 2	21
ДОДАТОК 3	43
ДОДАТОК 4	76
ДОДАТОК 5	81
ДОДАТОК 6	159
ДОДАТОК 7	179
ДОДАТОК 8	188
ДОДАТОК 9	195
ДОДАТОК 10	250

ЗАЯВКА

ВИСНОВОК

ВІЗИТНА КАРТКА

Участь у I етапі конкурсу "Заступник директора з виховної роботи"

Акція "Я обираю життя"

АНОТАЦІЯ

Тема досвіду: Гуманізація навчально-виховного процесу – ефективна умова розвитку учня.

Адреса досвіду: Згурівський НВК "Гімназія – загальноосвітня школа І ступеня", Київської області, Висовень Валентина Олександрівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, стаж – 25 років, вища категорія, звання "старший учитель".

Актуальність досвіду визначає формування гуманної особистості, готової жити у світі, що постійно змінюється, здатної до самоосвіти та самовдосконалення, до прийняття ефективних рішень.

Новизна досвіду полягає в створенні цілісної моделі навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі на основі ціннісного ставлення до людини.

Даний досвід гуманістичного виховання забезпечує:

- створення культурно-виховного середовища, у якому відбувається вільний вибір особистістю способів творчої самореалізації, її саморозвиток у гармонії із собою і суспільством;
- творчий пошук змісту, методів, форм і засобів виховання;
- свободу і творчість як вихованців, так і вихователів;
- глибоку духовну єдність у взаєминах учителя й учня;
- посилення діалогічного характеру спілкування з учнями;
- єдність поваги і вимогливості у спілкуванні з учнями.

Досвід заступника дає позитивні результати. 80 % учнів НВК мають високий рівень вихованості, високий рівень культури мають учителі, що сприяє інтерактивній організації навчально-виховної діяльності закладу.

Досвід адресований заступникам директорів з навчально-виховної та виховної роботи, класоводам, класним керівникам, учителям-предметникам.

Досвід роботи схвалений Радою районного методичного кабінету,
протокол №6, від 10.04.2013 року

Завідуюча районним методичним кабінетом
відділу освіти Згурівської районної
державної адміністрації

К.В.Шипко

ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО – ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ – ЕФЕКТИВНА УМОВА РОЗВИТКУ УЧНЯ

Для подолання протиріч між темпами суспільного та індивідуального соціально-культурного розвитку сучасні навчальні заклади потребують створення, освоєння та впровадження виховних технологій та інновацій, спрямованих на орієнтацію особистості до зростаючих змін у суспільстві, готовності до майбутнього життя шляхом самореалізації, саморозвитку її здібностей, творчості та соціалізації в цілому. Нині духовно-моральний стан суспільства вимагає розробки принципово нових підходів до виховання підростаючого покоління і критеріїв оцінки організації і змісту виховної діяльності. (Додаток 1)

Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344 затверджено Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Серед основних завдань Національної стратегії є побудова ефективної системи національного виховання на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей, забезпечення фізичного, морально-духовного, культурного розвитку дитини, формування соціально зрілої творчої особистості, громадянина України і світу, підготовка молоді до свідомого вибору сфери життєдіяльності та підвищення відповідальності сім'ї за освіту і виховання дітей.

Ключовим нормативним документом у сфері освітньої політики щодо виховання є наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 № 1243, яким затверджено «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України». Метою Орієнтирів виховання є створення цілісної моделі виховної системи у загальноосвітньому навчальному закладі на основі громадянських та загальнолюдських цінностей.

Кожна виховна система базується на цінностях, які визначають напрям виховного процесу: на інтереси суспільства, держави чи на особистість (індивідуально-особистісний розвиток); на взаємини між учасниками процесу

(авторитарні чи гуманістичні); на зміст виховного процесу (знаннєвий чи розвивальний).

Гуманістична система Згурівського НВК ставить в "епіцентр виховання" особистість дитини як найвищу цінність життя. Співробітництво дітей і дорослих, довіра дітям, виховання без покарань, творча праця і моральна свобода, можливість вибору вчинку, лінії поведінки, способу життя, прийняття відповідальності за свій вибір та інше - важливі гуманістичні принципи, на яких побудована гуманістична система нашого навчального закладу.

Гуманістичне виховання Заходу представлене авторськими системами Р.Штайнера (1861-1925 рр., Німеччина), М.Монтессорі (1870-1952 р., Італія, Нідерланди), С.Френе (1896-1966 рр., Франція) та іншими. У центрі цих систем перебуває особистість, її цінності, особиста свобода, уміння прогнозувати і контролювати власне життя. Унікальна цілісна особистість прагне до максимальної реалізації своїх можливостей (самоактуалізації). Вона відкрита для сприймання нового досвіду, здатна на усвідомлений і відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях.

У нашій країні ідеал гуманістичного виховання блискуче реалізував у 50-60 роках XX століття В.О.Сухомлинський. Важливою проблемою у вихованні є, на думку В.О.Сухомлинського, гармонія педагогічних впливів. Складні відносини, які оточують дитину, ніким не усвідомлюються як спеціальний засіб виховання. Але саме вони для дитини є середовищем, яке дає наочні уроки, адже в них вона бачить матеріалізовані погляди старших, їх судження, звички, наміри. Якщо ж інформація, відбита в свідомості й підсвідомості дитини, суперечить іншим засобам впливу на особистість, важко виховати "голос совісті". Гармонія першого і другого джерел виховання вимагає, щоб активна діяльність вихованців спрямовувалася на творення обставин, середовища, яке б посилювало дію всіх засобів виховання.

Спадщина Сухомлинського відкривається новими гранями, якщо розглянути її з позицій "філософії серця" (Григорій Сковорода, Памфіл

Юркевич, Микола Гоголь). Тут відкривається широкий простір співдружності педагогіки та філософії.

Наукове засвоєння цього простору є перспективною справою сучасної освіти.

У 80-их роках гуманно-особистісний підхід у вихованні обґрунтував і практично реалізував у "Школі життя" відомий грузинський психолог і педагог Ш.О.Амонашвілі.

Отже, найсуттєвішими рисами гуманістичної школи виховання є:

1) особливе ціннісне ставлення до вихованця, визнання розвитку особистості (інтелектуального, фізичного, морального, естетичного, трудового) – головне завдання школи, а становлення індивідуальності особистості – її головним результатом;

2) гуманістичні моделі передбачають створення культурно-виховного середовища, у якому відбувається вільний вибір особистістю способів творчої самореалізації, її саморозвиток у гармонії із собою і суспільством;

3) кожна виховна система веде власний творчий пошук змісту, методів, форм і засобів виховання; гуманістична спрямованість передбачає свободу і творчість як вихованців, так і вихователів;

4) вихователь є наставником і другом дитини, він постійно враховує її потреби, допомагає набутти природності (доброї, вільної, кмітливої), реалізувати можливості; підтримує кожного вихованця.

Любов є всемогутньою та всеохоплюючою силою усього освітнього світу. Як нести любов дітям і кожній Дитині, щоб вони приймали її та піддавалися її виховному впливові? Як вирощувати в них взаємну любов до нас? Як виховувати любов до ближнього і до всього сущого? Як удосконалювати своє мистецтво любити дітей і кожну Дитину? (Додатки 9, 4)

Це є загальною метою діяльності педагогічного та учнівського колективу НВК. Мною складена і реалізується в НВК Програма морального виховання для учнів 1-11 класів "Виховання серця". (Додаток 2)

Виховна система Згурівського НВК "Гімназія – загальноосвітня школа I ступеня» є гуманістичною. (Додаток 3)

Структура виховної роботи в Згурівському НВК така: діяльність адміністрації, робота соціально-педагогічної служби, робота класоводів і класних керівників, робота вчителів-предметників, співпраця з батьками, налагодження співпраці з громадськими та державними установами.

Діяльність адміністрації визначає такі функції: організаційні (створення та підтримка життєдіяльності системи виховання, цілісності виховного процесу в школі); контролюючі (контроль усіх ланок виховного процесу залежно від посадових обов'язків); методичні (проведення методичної роботи в гімназії з педагогічними працівниками); координуючі (взаємодія школи, сім'ї, суспільства). Особливе місце в діяльності адміністрації у виховній роботі займає особистий приклад.

Діяльність соціально-педагогічної і психологічної служб НВК (соціальний педагог, педагог-організатор, бібліотекар школи, медична сестра) спрямована на вивчення та корекцію розвитку особистості учня в усіх сферах його діяльності.

Метою діяльності класоводів і класних керівників є забезпечення всебічного гармонійного розвитку кожної особистості в умовах колективної творчої діяльності учнів, організація виховної роботи з урахуванням вікових та індивідуально-психологічних особистостей учнів, їхніх нахилів, інтересів, задатків, готовності до певних видів діяльності, а також рівня сформованості учнівського колективу.

Учителі-предметники чітко з'ясовують фактичний виховний потенціал уроку і враховують такі аспекти: інформативний, трудовий, організаційний, соціальний, контрольний, матеріальний, психологічний, методичний.

Співпраця з батьками передбачає форми і способи діяльності, обумовлені цілями й задачами виховної роботи, традиціями навчального закладу та класу, своєрідністю складу учнів та їхніх батьків, тенденціями розвитку класного колективу, принципами взаємодії вчителів і батьків. Це сприяє особистісному

розвитку учнів шляхом гармонійного поєднання і взаємодії гімназійного і сімейного виховання. (Додаток 6)

Особливе місце в діяльності всіх структурних підрозділів займає особистий приклад кожного дорослого.

Успіхам у практичній педагогічній і творчій науково-педагогічній діяльності сприяє і використання можливостей гуманної народної педагогічної мудрості у навчанні і вихованні дітей. Учителі і батьки беруть все цінне і створюють умови для гуманного виховання дітей, які століттями діяли в українських родинах. (Додаток 7)

Такі підходи у роботі забезпечують високу ефективність і результативність позитивних змін у навчально-виховному процесі. Про це свідчать результати вивчення рівня вихованості учнів.

Моделюючи виховну роботу на діагностико-аналітичній основі, впроваджую в навчально-виховний процес гуманістичні, особистісно орієнтовані, проектні, інформаційні, інтерактивні, сугестивні, дослідницькі, здоров'язберігаючі технології, колективну творчу діяльність, педагогіку життєтворчості та успіху. У своїй діяльності доводиться виступати в ролі адміністратора, педагога, наставника, старшого товариша. (Додатки 5, 10)

Одним із напрямів координаційної роботи з гуманістичного виховання в НВК є учнівське самоврядування, що розширює діапазон діяльності дорослих і дітей – членів єдиного колективу, можливості для співдружності, творчого пошуку. Учніське самоврядування реалізується через Президентську республіку "Злагода". (Додаток 8) Дієвими є такі методи виховання: методи різнобічного впливу на свідомість, почуття і волю учнів із метою формування їх поглядів і переконань (бесіда, лекція, диспут, позитивний приклад); методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки (педагогічна вимога, громадська думка, вправа, привчання, створення виховних ситуацій); методи регулювання, корекції, стимулювання позитивної поведінки і діяльності вихованців (змагання, заохочення).

На першому рівні, "Роби, як я", працюють 5-6 класи. Роль класного керівника ще залишається ведучою, він ще сам переважно організовує і проводить заходи. Учні залишаються в основному спостерігачами, але вже починають складатися мікрогрупи за інтересами (дружба, навчання, місце проживання).

На другому рівні, "Придумуємо і виконуємо разом", працюють учні 7-8-х класів. Тут відбувається сумісне планування, організація і аналіз справ. І не дивлячись на те, що роль класного керівника ще залишається багато в чому пріоритетною, в класному колективі вже чітко виділяються мікрогрупи по інтересах, а також з'являються постійні лідери. Робота ведеться із застосуванням загальновідомих методів "мозковий штурм", тренінгових методик і ін. Це дає можливість проявити ініціативу, укріпити самостійність, сформувати деякі навички самоврядування.

На третьому рівні, "Робимо самі, але можемо порадитися", працюють що учні 9-х класів. На цьому рівні діти вже самі планують діяльність свого класного колективу, вдаючись до допомоги класного керівника тільки в міру необхідності в процесі підготовки або організації КТС.

І нарешті, на четвертому рівні, "Придумуємо, організовуємо, проводимо і аналізуємо самі", працюють учні старшої ланки - 10-11-х класів. Самостійність класного колективу тут досягає свого апогею.

Інноваційна культура нашого НВК характеризується орієнтованістю на професійний розвиток педагогічних працівників, яким притаманна солідарність у цінностях і поглядах, на основі яких формується їхня поведінка.

У НВК створено чітку систему методичної роботи, основними завданнями якої є підвищення професійної майстерності та загальної культури вчителів, вивчення і впровадження в практику роботи досягнень передового педагогічного досвіду, створення позитивного психологічного мікроклімату в педагогічному, учнівському та батьківському колективах; забезпечення індивідуальної підтримки морального розвитку особистості: духовне спілкування з учнем, вивчення особистих якостей учня та динаміки їх розвитку,

підтримка позитивних тенденцій у моральному розвитку особистості, допомога у подоланні негативних тенденцій морального розвитку особистості. (Додаток 9) Із метою повноцінної реалізації гуманістичної системи виховання у Планах виховної роботи класоводів, класних керівників є два розділи: "Індивідуальна підтримка морального розвитку особистості" та "Пізнай себе». Розділ "Пізнай себе" включає весь діагностико-корекційний інструментарій, що виявляє і спрямовує розвиток особистості. (Додаток 9)

Досвід впровадження гуманістичної системи виховання дає позитивні результати. 80 % учнів НВК за критеріями мають високий рівень вихованості, високий рівень культури мають учителі, що сприяє інтерактивній організації навчально-виховної діяльності закладу. (Додаток 10)

Щоб стати творцями гуманного освітнього світу, щоб наше суб'єктивне освітнє поле було радісним для наших вихованців і учнів, нам потрібно буде:

- *прийняти до нашої свідомості вимір духовності та мислити на його основі;*
- *облагороджувати свій характер, витончувати своє ставлення до дітей і оточуючих;*
- *виращувати в собі творче терпіння;*
- *вдосконалювати мистецтво любити дітей, любити ближнього, радіти всьому піднесеному і прекрасному;*
- *керуватися в розв'язанні педагогічних завдань мудрістю;*
- *тягнутися до читання праць класиків педагогіки.*

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України про загальну середню освіту// Освіта України. – 1999. – 23 червня.
2. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ ст.). – К.: МО України, 1994.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.
4. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 31.10.2011 №1243
5. Антонєць М. В.О.Сухомлинський про оцінювання навчальних досягнень учнів //Рідна школа. – 2001. – Жовтень. – С.11-13.
6. Беленький Г.И. Гуманизация учебно-воспитательного процесса школы
7. Боришевський М.Й. Гуманізм педагогічної системи В.О.Сухомлинського //Початкова школа. – 1995. - № 10 -11.- С.4-8.
8. Вишневський О.І. Гуманізація шкільного життя //Рад. школа.- 1990.- №1. – С. 41-46.
9. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.:Либідь,1997. – 430с.
- 10.Гончаренко Семен. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
- 11.Курлянд З.Н. Сутність процесу виховання. У кн.: Лекції з педагогіки: Навчальний посібник. – Одеса: Південноукраїнський держ. пед. ін-т ім. К.Д.Ушинського, 1999. – 192 с.
- 12.Липова Л., Ренський С., Кушнір М. Технології індивідуалізованого навчання //Рідна школа. – 2001.- Серпень.- С.16-18.
- 13.Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. Вузов: В 2 кн. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2000. – Кн.2: Процесс воспитания. – 420 с.
- 14.Рудаківська С.В., Виговська О.І. Особистісно орієнтоване навчання.

//Педагогіка толерантності. – 2000. - №4. - С.27-32.

- 15.Стейнер Р. Методика обучения и предпосылки воспитания.- М.: Парсифаль,1994. – 80с.
- 16.Сухомлинский В.А. Вибр. твори в 5т. – К.: Рад.школа, 1976. – Т 1. – 522с.
- 17.Сухомлинський В.О. Вибр. твори в 5т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т 2. – 554с.
- 18.Сухомлинський В.О. Вибр. твори в 6т. – К.: Рад.школа, 1976-1977. – Т 6. – 536с.
- 19.Харламов И.Ф. Педагогика: Учебник. – 5-е изд. – Минск: Університэцкае, 1998. – 560 с.
- 20.Якиманская И.С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения // Вопросы психологии. – 1995. – № 2.- С. 24-30.

ДОДАТОК 1

Нормативно-правові документи щодо організації виховної роботи в школі

1. Конвенція про права дитини
2. Закон України «Про загальну середню освіту»
3. Закон України «Про освіту»
4. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації»
5. Закон України «Про охорону дитинства»
6. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»
7. Закон України «Про фізичну культуру і спорт»
8. Указ Президента України «Про Національну програму правової освіти населення»
9. Указ Президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення
10. моральності в суспільстві та утвердження здорового способу життя»
11. Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики та підтримки молодіжних організацій»
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Порядок розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення
14. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні»
15. Державна програма відпочинку та оздоровлення дітей
16. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти
17. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності
18. Концепція державної політики у сфері здійснення контролю над тютюном
19. Концепція до призовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді
20. Концепція реалізації державної політики у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів
21. Положення про загальноосвітній навчальний заклад

- 22.Інструкція з ведення ділової документації у загальноосвітніх навчальних закладах I-III ступеня
- 23.Посадова інструкція заступника директора з виховної роботи
- 24.Положення про музей при закладі освіти системи Міністерства освіти України
- 25.Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в початкових закладах
- 26.Правила проведення туристських подорожей з учнівською і студентською молоддю України
- 27.Регламент проведення спортивно-масових та фізкультурно-оздоровчих заходів у навчальних закладах
- 28.Типове положення про батьківську раду та батьківський комітет у загальноосвітніх навчальних закладах
- 29.Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти
- 30.Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні
- Закон України „ Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”
- 31.Державний стандарт початкової загальної освіти
- 32.Державний стандарт базової і повної середньої освіти
- 33.Державні санітарні правила і норми улаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу

Накази та інструктивно-методичні листи Міністерства з питань виховної роботи:

- 1. Наказ від 07.09.2000 № 439 «Про затвердження Рекомендацій щодо порядку використання державної символіки в навчальних закладах України»;
- 2. Наказ від 25.01.2007 № 44 «Про затвердження заходів на виконання Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації» на період до 2015 року»;

3. Наказ від 24.11.2009 № 1061/4128 «Про проведення щорічного Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Молодь обирає здоров'я»;
4. Наказ від 01.02.2010 № 59 «Про вжиття заходів щодо запобігання насильству над дітьми»;
5. Наказ від 29.03.2010 № 255 «Про виконання законодавчих вимог у зв'язку із прийняттям Закону України від 21 січня 2010 року № 1824 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо обмеження споживання і продажу пива та слабоалкогольних напоїв»;
6. Наказ від 30.12.2010 № 1313 «Про виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.11.2010 № 2140 (План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки);
7. Наказ від 30.12.2010 № 1312 «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Національної кампанії «Стоп насильству!» на період до 2015 року»;
8. Наказ від 20.06.2011 № 596 «Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс «Парк педагогічної майстерності»;
9. Наказ від 31.10.2011 № 1243 «Про Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України»;
10. Наказ від 16.12.2011 № 1443/779 «Про затвердження Положення про Всеукраїнську військово-патріотичного спортивну гру «Зірниця»;
11. Наказ від 11.06.2012 № 677 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту з формування громадянської культури та підвищення рівня толерантності у суспільстві»;
12. Наказ від 19.07.2012 № 827 «Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року»;
13. Наказ від 03.08.2012 № 888 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді на період до 2015 року»;

14. Інформаційно-методичний лист від 20.09.2012 № 1/9-656 щодо проведення заходів з відзначення Дня партизанської слави за участю керівництва держави;
15. Інформаційно-методичний лист від 29.11.2012 № 1/9-860 щодо заходів у зв'язку з відзначенням 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників та 70-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років;
16. Інформаційно-методичний лист від 02.04.2013 № 14.1/10-977 щодо підготовки та відзначення у 2014 році 120-річчя від дня народження Олександра Довженка;
17. Інформаційно-методичний лист від 02.04.2013 № 1/9-235 щодо впровадження навчальних програм «Сімейні цінності»;
18. Інформаційно-методичний лист від 05.04.2013 № 1/9-254 щодо організації та проведення заходів у Шевченківському національному заповіднику.

ДОДАТОК 2

Згурівська гімназія

“Виховання полягає в тому, щоб уміло, розумно, мудро, тонко, сердечно торкнутися до кожної з тисячі граней, знайти ту, яка, якщо її, як перлину шліфувати, засяє неповторним сяйвом людського таланту, а це сяйво принесе людині особисте щастя. Відкрити в кожній людині її, лише її неповторну грань, - у цьому мистецтво виховання”.

В.О.Сухомлинський

**Програму підготувала учитель етики,
заступник директора
з навчально-виховної роботи Згурівської гімназії
Висовень Валентина Олександрівна**

2011 рік

Пояснювальна записка

Гуманістична виховна система гімназії – це складний комплекс компонентів, підпорядкований певним завданням, що забезпечує у процесі свого функціонування досягнення певних виховних завдань щодо кожної особистості і всього дитячого колективу. Це комплекс умов, які з найбільшою ефективністю сприяють розвитку кращих моральних рис учнів не шляхом прямого впливу, а в процесі повсякденних “вправ” дитини у виборі моральних рішень і дій.

Модель виховної системи відбиває розуміння виховання не як штучно вигаданої “роботи” (певної кількості заходів), а як способу життя класного, шкільного колективів, з певними законами, традиціями, з чітко окресленою структурою прав і обов’язків.

Систематизуючим фактором, який визначає і цементує виховну систему школи, є конкретизовані мета і завдання. З ними узгоджують дії вчителів та учнів, зміст, методи, організацію виховної роботи й інші компоненти. Саме єдність, наступність, взаємозв’язок усіх цих компонентів і складають Систему.

Особливе місце в історії науки і практики гуманістичного виховання як системи займають погляди і досвід В.Сухомлинського. Він побудував систему, яка ґрунтувалася на цінностях добра, доброзичливості, поваги до гідності дитини.

Гуманістична виховна система гімназії теж ґрунтується на цінностях добра, доброзичливості, поваги до гідності дитини. Тому програма виховної роботи називається “Виховання серця”.

Сьогоднішній урок моральності в нашій гімназії – це знайомий незнайомець для кожного учня. Адже приходячи на ці заняття, учні знають, що перед ними відкриється багатий та яскравий світ людяності, який, зазвичай, живе в кожній дитині, але не завжди має можливість проявитися, осяяти своїм світлом оточуючий світ. Учні ще не знають теми уроку, але знають, що буде цікаво, бо немає, мабуть, нічого цікавішого за саму людину. Педагог же, безумовно, знає, про що буде вести мову: адже один із головних принципів

уроків моральності – їхня актуальність, відповідність потребам саме цих учнів, саме цього часу.

Уроки моральності стали фундаментом, на якому створена програма морального виховання (урок проводиться 1 раз у місяць за рахунок виховної години).

Актуальні проблеми. Моральний стан позашкільного середовища, розмивання моральних принципів у суспільстві, що виникло на хиткому фундаменті економічної розрухи, не можуть дати необхідної підтримки духовному здоров'ю людини.

Гуманістична школа здійснює рішучий поворот до особистості школяра. Учень справді стає суб'єктом свого розвитку, а не засобом, за допомогою якого реалізуються відчужені від даного індивіда абстрактні плани і програми. Така школа поважає особистість кожного учня, його індивідуальні життєві цілі, запитує й інтереси, створює сприятливі умови для його самовизначення, розвитку.

У виховній концепції “Виховання серця” присутні: *ідеї гуманізації; здійснення виховання в контексті культури; підтримка й розвиток індивідуальності.*

Мета й основні завдання програми:

- *формування ціннісного ставлення до природи як спільного дому людства;

- *формування ціннісного ставлення до норм культурного життя;

- *формування уявлень про людину як суб'єкта життя й найвищої цінності на землі;

- *формування ціннісного ставлення до соціального устрою людського життя;

- *формування способу життя, гідного людини;

- *формування життєвої позиції, розвиток здатності до індивідуального вибору життєвого шляху.

Очікувані результати. По закінченні курсу виконання програми учні мають:

- *уміти виховувати в собі волю, мужність, твердий характер, цілеспрямованість, доброту, здатність не піддаватися спокусі наживи;
- *любити Батьківщину, людей, здатних своєю працею самовіддано служити народу, міцно тримати своє слово;
- *дружити щиро і віддано, бути принциповими, вимогливими й чистими в дружбі;
- *займатися суспільно корисною працею;
- *боротися з виявленими в собі, своїх товаришах марнославством, пихатістю, жорстокістю, чванством, байдужістю до людей і праці;
- *берегти свою гідність і честь, усе добро, яке створив народ, охороняти й відновлювати пам'ятки культури;
- *допомагати безкорисливо всім, хто потрапив у біду, виявляти доброту й турботу про людей у повсякденному житті;
- *розвивати свої творчі здібності.

Форми проведення уроків моральності: години спілкування, ігри-заняття, ігри-вправи, свята, виховні години, відверті розмови, уроки милосердя, конкурси, екскурсії, спортивні змагання, практикуми, усні журнали, конкурси малюнків, бесіди, захист проектів, заочні подорожі, читання і обговорення творів художньої літератури (зокрема В.О.Сухомлинського), скринька побажань, уроки рідної землі, родинні зустрічі, лекторії, мандрівки в природі, конкурси-виставки, написання творчих робіт, дискусії і диспути, сюжетно-рольові ігри, виготовлення альбомів, акції, трудові десанти, цикли бесід, зустрічі і заочні зустрічі, анкетування, день творчості і фантазії, фотоконкурси, колажі, Єралаш, естафета улюблених занять, створення Книги Дружби, моделювання ситуацій, аналіз і оцінка ситуацій, інформаційні години, конкурси ораторів, ярмарки професій, тематичні вечори, дні відчинених дверей, ринги, тематичні конференції, видавництво посібників.

Зміст програми

Класи	Назва курсу	Мета курсу	Кількість годин
1-4	Азбука моральності	Формувати моральний досвід під час діяльності та в спілкуванні школярів	
5	Світ починається з мене	Формувати культуру спілкування школярів із товаришами та дорослими	
6	Прагнення до самовдосконалення	Формувати моральну самосвідомість, відповідальність та навчання культури поведінки на основі вміння керувати собою	
7	Даруй людям радість	Збагачувати досвідом гуманного ставлення людини до самої себе, до інших людей, природи, суспільства	
8	Краса врятує світ	Формувати гуманістичні цінності учнів у контексті сучасної культури	
9	Життя людини – найвища цінність	Формувати інтерес до самопізнання, самовдосконалення	
10	Сенс нашого життя	Учити учнів аналізувати власні дії, планувати свою роботу, навчати прийомів самоконтролю	
11	Вершина успіху	Формувати в учнів уміння досягати вершин успіху, набувати впевненості у собі	

1-4 класи

Азбука моральності

Мета: формувати моральний досвід під час діяльності та в спілкуванні.

Розділ 1. “Пізнай себе”

Години спілкування: *Де найкраще місце на землі; Тато, мама і я; Про честь і слухняність; І швець, і жнець, і на дуді грець; “Молодець!”; Як бути чуйним; Дні, що запам’яталися; Умій учитись, щоб уміти трудитись; Не кидай слів на вітер; Як побачити себе; Допоможи собі сам; Спіши робити добро, Щоб не було й зерна неправди.*

Свято “Чарівні слова”.

Ігри-заняття: *Шкільні правила етикету; Ввічливо-неввічливо; Допоможи собі сам; Дорога кожна хвилина.*

Розділ 2. “Я – особистість”

Відверті розмови: *Чому треба поважати старших; У мене є друг; Добре бути важливим, а важливіше - бути добрим; Посміхнися світові, і він посміхнеться тобі; Чи важко мати гідність.*

Уроки милосердя за творами Василя Сухомлинського.

Ігри-заняття: *Ти і Ви; Моє і спільне; Допомогати людям; Все, що відбувається – все на краще; Хвалилася коза, що в неї хвіст довгий.*

Конкурс “Намалюй себе”.

Розділ 3. “Гармонія душі і тіла”

Години спілкування: *Бути вихованим: що це означає; Ми тепер учні; Ранок, Школа радості; Самолюб нікому не любий; Як вести розмову; Вузлик на пам’ять; Скажи мені, хто твій друг; Учися так давати, щоб можна було взяти; Слово честі.*

Виховні години: *Добра людина: яка вона є; До дружби треба дорости; Добрідень, я світу сказав; День, як маків цвіт; Посієш вчинок, виросте звичка; Розділи печалі й радості іншого; Як треба поводитися у школі, дома, на*

вулиці; Чужа біда – моя біда; Добро твориться просто; Радість людям; Сім п'ятниць на тиждень; А що люди скажуть; Щасливої Вам години; На колір і смак товариш не всяк; Не цураймося, признаваймося.

Розділ 4. “Здоровий дух – здорове тіло”

Екскурсії: Природа – наш рідний дім; Кличе сонечко у віконечко; Як побачити казку; Урок рідної землі; Квіточки мої – сестрички мої.; Лікарські рослини мого краю.

Години спілкування: Бережи здоров'я змалку; Життя яскраве; Життя – це здорово; Моє життя – це спорт; Я обираю здоров'я.

Спортивні змагання «Сильні, умілі, спритні.

Очікувані результати: учні знатимуть елементарні норми і правила культурної поведінки вдома, у класі, у школі, на вулиці, в громадських місцях; у дітей сформується поняття добра і зла, милосердя, чесності і правдивості, уміння бачити прекрасне навколо себе, дбайливе ставлення до свого здоров'я, до природи.

5 клас**Світ починається з мене**

Мета: формування культури спілкування школярів із товаришами та дорослими.

Розділ 1. Пізнай себе

Година спілкування *Створи себе сам.*

Практикум *Як вести розмов; Скажи мені люстерко.*

Дискусія *Культура родинних стосунків.*

Конкурс *Намалюй себе.*

Виховна година *Тепло єдиної родини.*

Усний журнал *Що заважає людям поводитися гідно.*

Практикум *Заповнення картки самооцінки якостей особистості.*

Розділ 2. Я – особистість

Усний журнал *Усі ми господарі природи, тож збережемо її вроду.*

Конкурс малюнків *Колір моєї душі.*

Скринька побажань *Якби я був...*

Подорож до *Країни Спілкування.*

Година спілкування *Умій брати від бабусі і дідуся мудрість життя.*

Захист проектів *Світ моїх захоплень.*

Розділ 3. Гармонія душі і тіла

Бесіди *Ніколи не забувай, що ти живеш серед людей; Кого ми називаємо добрим.*

Виховна година *Для чого живе людина.*

Заочна подорож *Україно ти моя безкрая.*

Конкурс колядок і щедрівок.

Конкурс *Твоє здоров'я у твоїх руках.*

Свято *Острів здоров'я – дитинства край. Завжди для себе його відкривай.*

Свято *Наша славна Згурівщино, в нас для тебе серце б'ється.*

Розділ 4. Закон один для всіх

Урок рідної землі.

Виховна година *Діти та їхні права*.

Конкурс-виставка *Наші з мамою захоплення*.

Диспут *Дорожи дружбою*.

Конкурс малюнків *Наші права*.

Конкурс творів *На кого я хочу бути схожим*.

Очікувані результати: сформується культура спілкування із товаришами і дорослими; учні розумітимуть, що свідомо дисципліна – основа морального, організованого життя й діяльності людини, умітимуть жити і приносити користь суспільству, дбайливо ставитимуться до природи та примножуватимуть її багатства.

6 клас***Прагнення до самовдосконалення***

Мета: *формувати моральну самосвідомість, відповідальність; учити культурі поведінки на основі вміння керувати собою.*

Розділ 1. Гармонія душі і тіла

Лекторій *Виховання естетичного та психологічного бачення сенсу життя людини.*

Класна година *Що таке духовне здоров'я.*

Години спілкування *Світ не без добрих дітей; Жити поруч.*

Родинні зустрічі.

Мандрівки в природі.

Бесіда *З добрим серцем, зі щирою пам'яттю.*

Сюжетно-рольова гра *Ремонтна майстерня.*

Екскурсії на підприємства селища.

Виготовлення альбомів *Цікаві люди селища.*

Акція *Подаруй квіти школі.*

Свято Праці.

Розділ 2. Пізнаю самого себе

Цикл бесід *Формування культури почуттів і стосунків між статтями.*

Твір *Мій ідеал.*

Бесіда *Культура поведінки в сім'ї.*

Практикум *Як вести особистий щоденник.*

Класна година *Критерії вихованості людини.*

Усний журнал *Дзеркало.*

Практикум *Складання еталонів поведінки для свого віку.*

Розділ 3. Я – особистість

Цикл бесід *Формування потреби у громадській діяльності.*

Ігри-вправи *Моє ім'я; Усе – або нічого; Жити з гумором.*

Бесіди *Як я виконую класні доручення; Будь благородним у дружбі й товаришуванні; Хвилини великого мистецтва.*

Конкурс-виставка *Мої захоплення.*

Заняття-практикум *Захисти дівчинку від кривдників.*

Заочна зустріч з письменниками *Згурівщини.*

Конкурс дитячого малюнка *У світі порядності.*

Трудова акція *Квіти-- школі.*

Розділ 4. Закон один для всіх

Виховна година *Про чесність і обман.*

Бесіди *Що було б, якби людина робила те, що їй заманеться; Хочу – можу – треба;*

Заняття-практикум *Завжди говори з повагою.*

Диспут *Зобов'язаний бути громадянином.*

Гра *Правовий ринг.*

Тиждень правових знань.

Конкурс *Права людини у малюнках.*

Зустрічі із працівниками соціальних служб *Права і обов'язки.*

Очікувані результати: учні усвідомлюватимуть, що свідомі дисципліна – основа нормального, організованого життя й діяльності людини; дотримуватимуться встановлених норм і правил поведінки в школі, вдома, у громадських місцях; сумлінно виконуватимуть свої обов'язки; умітимуть керувати своєю поведінкою, своїми потребами і бажаннями; умітимуть стримувати себе й інших від неправомірних вчинків.

7 клас***Даруй людям радість***

***Мета:* збагачувати дітей досвідом гуманного ставлення людини до самої себе, до інших людей, до природи, до суспільства.**

Розділ 1. Пізнай себе

Колективна творча справа *Наш автопортрет.*

Анкета *Чи можеш ти себе називати кращим і розумнішим за свого товариша.*

Бесіди *Я у світі; Нічого не буває просто так; Жити, відчувати, любити; Посміхнися світові, і він посміхнеться тобі.*

Дискусія *Навіщо я прожив день, якщо не пізнав нічого нового.*

Операції *Крапля; Економія.*

Розділ 2. Гармонія душі і тіла

Цикл бесід *Виховання позитивних рис характеру; Що можеш розповісти про себе.*

Виховні години *Будь великодушним і добрим; Людина може все; Дорожи красою, бережи її; Переможці ніколи не здаються.*

Бесіди *Звички і навички в житті людини; Суд над шкідливими звичками.*

День творчості і фантазії.

Конкурс *Мій характер у малюнках.*

Практикум *Я вирушаю в похід.*

Дискусія *Про чесність і обман.*

Акція *Посади сад.*

Фотоконкурс *Цікавий світ природи*

Мандрівка екологічною стежкою Згурівського дендропарку.

Розділ 3. Я – особистість

Цикл заходів *Виховання потреби до самовдосконалення на ґрунті знань українських традицій і свят.*

Створення Книги Дружби.

Єралаш *Один день із життя мого класу*

Фотоколаж *Один день у житті гімназії.*

Естафета улюблених занять.

Проект *Хто хоче робити – шукає засоби, хто не хоче – причини.*

Розділ 4. Закон один для всіх

Зустріч із учителем правознавства *Мораль і закон як регулятори життя громадян у демократичному суспільстві.*

Твір *Закон любити – в мирі жити.*

Практикум *Не йдіть війною проти закону, прийміть закони проти війни.*

Придумай коротку історію *Один день життя в країні без законів.*

Очікувані результати: учні усвідомлять основні принципи гуманізму, умітимуть будувати свої взаємини з людьми за законами совісті, добра, справедливості, краси; зможуть пояснювати зв'язок моралі та законів; умітимуть помічати негативні прояви у власній поведінці і знаходити шляхи їх подолання.

8 клас

Краса врятує світ

Мета: *формувати гуманістичні цінності у контексті сучасної культури.*

Розділ 1. Із чого починається дорослість

Виховні години *Ти і колектив; Хто така “цікава” людина; Людина завжди повинна йти вперед.*

Творча розповідь *Делікатність і тактовність поряд зі мною.*

Година спілкування *Азбука морального і фізичного здоров'я.*

Усні журнали *Який я є; Віра в себе.*

Конкурс *Намалюй себе.*

Творча робота *Немає нічого неможливого.*

Розділ 2. Духовна краса людини

Бесіда *Бережи честь роду.*

Анкета думок з приводу негідного вчинку.

Бесіда *Друг – це означає другий я.*

Козацькі розваги.

Диспут *Добре бути важливим, а важливіше бути добрим.*

Практичні поради *Працюю більше, ніж живу.*

Зустрічі з учителями етики, предметів художньо-естетичного циклу, фізичної культури *Краса врятує світ.*

Розділ 3. Азбука громадянина: права і обов'язки

Година спілкування *Знаємо свої права, виконуємо свої обов'язки; Поговоримо про закон.*

Диспути *Що таке громадянська позиція людини; Ти громадянин вільної України.*

Зустрічі з працівниками правоохоронних органів.

Бесіди Що таке суспільна справедливість і соціальна різноманітність; Справедливість у “золотому” правилі моралі; Чому права людини й права дитини є цінністю громадянського суспільства.

Аналіз життєвих ситуацій, пов’язаних із реалізацією прав та свобод людини в Україні.

Операція Милосердя.

Дискусія Як я розумію вислів “Краса врятує світ”.

Трудовий десант.

Розділ 4. Життя не вічне – вічні цінності людські

Години спілкування Звичай і традиції – найстаріші норми поведінки людей; Не хлібом єдиним живе людина; Життя людини – найвища цінність; Дорожче за своє життя може бути тільки інше життя; Моральні цінності – життєві орієнтири; У чому проявляється сила людської душі; Поговоримо про кохання.

Читання і обговорення творів Василя Сухомлинського Важко бути людиною.

Практикум Складання моральних настанов людям Майбутнього; Складання особистої шкали цінностей; Прислів’я, приказки про моральні цінності людей.

Очікувані результати: учні розумітимуть морально-етичні основи культури поведінки; умітимуть поводитися згідно норм та правил поведінки культурної людини; матимуть почуття такту та міри в спілкуванні з людьми; умітимуть переборювати суперечності і конфлікти у стосунках із товаришами і дорослими.

9 клас

Життя людини – найвища цінність

Мета: формувати уяву про взірець поведінки людини, інтерес до самопізнання, самовдосконалення; учити аналізувати ситуації, у яких гостро відчуються суперечності між “хочу” і “треба”; допомогти дітям усвідомити цінність людського життя.

Розділ 1. Розкажи мені про себе і про мене

Години спілкування Моє місце у житті; Давайте познайомимось; Знайти себе; Що думаю з цього приводу; Я так думаю; Поняття “красива людина”; На мій погляд людина є...

Оцінка ситуацій та вчинків людей з позиції проявів духовної краси.

Твір-мініатюра “Я власними очима”.

Твір-роздум Моє майбутнє і сьогодення.

Конкурс Намалюй себе.

Розділ 2. Соціально значуща діяльність

Самоаналіз власної діяльності Я і День учнівського самоврядування в гімназії.

Диспут Коли я проявив і ще можу проявляти свою громадянську позицію.

Конкурс-виставка Я все вмію, я все знаю.

Розділ 3. Гармонія душі і тіла

Диспути Якою повинна бути мета життя; Життя має бути красивим – ви погоджуєтесь, чи ні; Що потрібно людині, аби відчувати себе людиною.

*Знайомство із життєвим і творчим шляхом людей “сильних духом”.
Написання Книги цікавих історій.*

Твір-роздум Немає на світі нічого більшого, ніж людська душа.

Година спілкування Яке щастя зустріти душевну людину!

Читання і обговорення творів Януша Корчака. *Життя і творчість Януша Корчака – приклад величі духу, шляхетності, достоїнства й совісті.*

Розділ 4. Закон один для всіх

Інформаційне повідомлення *Дотримання Конвенції ООН про права дитини.*

Гра *Правовий квест.*

Тематичні вечори *Подорож до країни толерантних народів; Навіщо потрібні закони; Закон любити – в мирі жити; Де закон – там і захист; Один день життя в країні без законів.*

Зустріч із працівниками кримінальної міліції *Мораль і право в демократичному громадянському суспільстві.*

Моделювання і розв’язування ситуацій.

Очікувані результати: в учнів виробляться вольові риси характеру; навчатися ставити мету і досягати її, об’єктивно оцінювати себе, відстоювати власну думку і вислуховувати толерантно думку інших; учні матимуть прагнення і готовність займатися моральним самовихованням.

10 клас

Сенс нашого життя

Мета: організація учнів на аналіз дій, планування своєї роботи, навчання прийомів самоконтролю.

Розділ 1. Пізнай себе

Інформаційні повідомлення *Слухати, розуміти, взаємодіяти; Ідеал, кумир, ідол; Не сотвори собі кумира; Важливість самовдосконалення як одного з дієвих засобів наближення до морального ідеалу; Толерантна людина.*

Твір-роздум *Чи маю я здатність когось надихати.*

Конкурс ораторів.

Самоаналіз власної діяльності *Я і День учнівського самоврядування в гімназії.*

Години спілкування *Будемо щасливими оптимістами; Ніколи не забувай, що ти живеш серед людей; Умій мислити; Будь благородним у дружбі і товаришуванні.*

Розділ 2. Життєві цілі

Рольова гра *Шукаю свою професію.*

Участь у ярмарку професій.

Бесіда-роздум *Чи можу я стати іншим для себе, для людей.*

Розумовий штурм *У нас конфлікт.*

Зустріч із працівниками служби у справах сім'ї та молоді *У чому ви вбачаєте цінність сім'ї для себе.*

Тематичний вечір *Для чого клад, коли у сім'ї лад.*

Розділ 3. Гармонія душі і тіла

Виховна година *Духовне життя суспільства.*

Бесіди *Світ нашої духовності; Дякуй старшим за те, що вони повчають тебе; Бережи традиції свого роду; Будь наполегливим, допитливим, невтомним розвідником на шляху до знань; Моральна краса твого друга – дзеркало твоєї власної душі;*

Відверта розмова Із чого починається зрілість; Уміти дорожити любов'ю; Непрочитана книга любові; Любити – означає знаходити в щасті іншого своє власне щастя; У людях я люблю...

Круглий стіл Гігієна душі і гігієна тіла; У людини все повинно бути прекрасним.

День відчинених дверей Здоров'я людини і шкідливі звички.

Твір-роздум За що тебе цінують інші.

Розділ 4. Підліток і закон

Рольові гри Свобода і відповідальність; Мистецтво володіти собою.

Тематична зустріч із працівниками правоохоронних органів Злочин і покарання.

Година спілкування У людини порядної патріотизм є не що інше, як бажання працювати на користь своєї країни.

Дискусії Мораль і закон регулятори мого життя; Усе своє життя власними вчинками людина пише свою біографію; Відповідальність та байдужість за долю Батьківщини; Захищати свою Батьківщину – святий обов'язок кожного громадянина держави.

Очікувані результати: в учнів будуть пріоритетними в житті прагнення до чесності, скромності, краси і шляхетності у взаєминах; учні глибоко усвідомлять сутність гуманних високоморальних стосунків між людьми; матимуть правильне уявлення про дружбу і кохання як найвище почуття.

11 клас

Вершина Успіху

Мета: *формувати вміння долати перешкоди, набувати впевненості у собі, перевіряти свої сили, навчити зростати до вершин Успіху.*

Розділ 1. Найбільше багатство – ЗДОРОВ'Я

Години спілкування Мої життєві пріоритети; Проблеми життя і довголіття; Духовний стан людини багато в чому залежить від фізичного; Тіло завжди перший учень душі; Що таке дисгармонія.

Урок-зустріч із лікарями місцевої лікарні Якими є ознаки здорової людини; Вплив шкідливих звичок на організм молодого людини; Кохання і секс;

Усний журнал Ми за здоровий спосіб життя.

Диспут Що більше розвинена людина духовно й розумово, тим уважніша вона до свого фізичного вдосконалення.

Розділ 2. Моральні основи сім'ї

Читання і обговорення книги Василя Сухомлинського “Листи до сина”.

Ринг На порозі дорослого життя.

Дискусії Сім'я як носій духовних цінностей; Обов'язки членів сім'ї є проявом їх взаємної любові й допомоги один одному.

Відверта розмова Лицарі серед нас; У чому ви вбачаєте цінність сім'ї для суспільства.

Практикум Мистецтво володіти собою; Вести бесіду – мистецтво; Як уникнути конфліктів у сім'ї; Складання рекомендацій для розв'язання конфліктних ситуацій

Години спілкування Сім'я – першоджерело людської гідності і чесності; Душа душу чує, а серце серцю вість подає; Сімейні обов'язки; Азбука ввічливості;

Розділ 3. Етапи набуття навичок упевненості

Рольова гра Який я керівник.

Анкета Шукаю свою професію.

Захист проекту Моє майбутнє.

Практикум Малюємо карту свого життя; Поведінка в екстремальних ситуаціях; Вправа “Мої цінності”; Виведення формули щасливого життя; Лист Президенту України від випускників гімназії; Слово чарівне народжує крила; Вправа “Удосконалюємо себе”, Допишіть фразу; Напишіть заповіт першокласникам.

Години спілкування Великий рости, щасливий будь, себе не хвали, другого не гудь; Година Вам щаслива, щоб ви бачили сонце, світ і діти перед собою; Жадібність та зло нікого не прикрашають.

Розділ 4. Свобода і відповідальність

Твір-роздум Свобода як основа моральності.

Твір-мініатюра Чи може бути свобода безмежною.

Читання і обговорення уривків з “Книги Воїна світла” Пауло Коельо. Чи збігається твоє розуміння поняття свобода з висловленим судженням?

Практикум Кодекс честі випускника; Розглянь ситуації і зроби свій вибір; Прокоментуй прислів'я та приказки.

Інформаційна година Державні установи, громадські організації, що забезпечують твій соціальний захист.

Тематична конференція Свобода і відповідальність.

Захист проектів Вибір життєвого шляху.

Видати посібник Мої життєві уроки.

Очікувані результати: учні умітимуть, бажатимуть, матимуть потребу і здатність будувати свою власну життєву траєкторію та складати плани досягнення Успіху на засадах високогуманістичної моралі; знатимуть правила спілкування, розумітимуть їх значущість; матимуть високе почуття відповідальності; визнаватимуть права особистості на самотійність і незалежність.

Література

1. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 т. - К.: Рад. школа. 1976-1977.
2. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка // Рад. школа, К., 1978.
3. Сухомлинський В.О. Сто порад вчителю // Вибр. твори: у 5-ти т.- т.2 - К., 1976.
4. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. // Вибр. твори: у 5-ти т.- т.3 - К., 1976.
5. Сухомлинский В.А. Хрестоматия по этике // М., 1990.
6. Сухомлинський В.О. Джерела невмирущої криниці // Українська мова і література в школі. - 1989. - № 7.
7. Зязюн И.А., Родчанин Е.Г. Гуманист. Мыслитель. Педагог: Об идеалах В.А.Сухомлинского // М., 1991.
8. І.В.Цюпа. Сухомлинський (Добротворець) // К., 1985.
9. Ковальчук В.І. Спогади про В.Сухомлинського. - К.: Рад. школа. 1990.
10. Історія педагогіки // За ред. М.С. Гриценка. - К., 1993.

ДОДАТОК 3

Гуманістична виховна система

Згурівського НВК "Гімназія – загальноосвітня школа І ступеня"

«Виховання полягає в тому, щоб уміло, розумно, мудро, тонко, сердечно торкнутися до кожної з тисячі граней, знайти ту, яка, якщо її, як перлину шліфувати, засяє неповторним сяйвом людського таланту, а це сяйво принесе людині особисте щастя. Відкрити в кожній людині її, лише її неповторну грань, - у цьому мистецтво виховання».

В.О.Сухомлинський

І. Загальні положення

Цілісну систему науковці розглядають як сукупність закономірно побудованих, динамічно пов'язаних компонентів, взаємодія яких породжує нову (системну) якість. Системність – одна із загальних закономірностей природи, суспільства і людського мислення.

Виховна система школи – це складний комплекс компонентів, підпорядкований певним завданням, що забезпечує у процесі свого функціонування досягнення певних виховних завдань щодо кожної особистості і всього дитячого колективу. Це комплекс умов, які з найбільшою ефективністю сприяють розвитку кращих моральних рис учнів не шляхом прямого впливу, а в процесі повсякденних «вправ» дитини у виборі моральних рішень і дій.

Як вважає Є. Степанов, виховна система освітньої установи як феномен реальної дійсності і педагогічне поняття займає центральне місце в теорії і практиці виховних систем. У науковій літературі існує невелика кількість дефініцій, за допомогою яких дослідники намагаються відобразити сутність даного феномена. Як правило, у дефініції не вдається дати повну сутнісну характеристику цього складного явища, тому в різних тлумаченнях поняття виділяються одна чи кілька найбільш істотних, з погляду дослідника, сторін виховної системи.

Наприклад, Л.І. Новикова і її колеги пропонують наступні дефініції:

1. «Виховна система є цілісний соціальний організм, що виникає в процесі взаємодії основних компонентів виховання (цілі, суб'єкти, їхня діяльність, спілкування, відносини, матеріальна база) і має такі інтегративні характеристики, як спосіб життя колективу, його психологічний клімат».

2. «Виховна система — це комплекс взаємозалежних компонентів, що розвиваються в часі і просторі: цілей, заради яких система створюється; спільної діяльності людей, що її реалізують: самих людей як суб'єктів цієї діяльності; освоєного ними середовища; відносин, що виникають між учасниками діяльності; керування, що забезпечує життєздатність і розвиток системи».

У даних компонентах акцентується увага на цілісності і соціальній природі даного явища, на його здатності до розвитку.

Петербурзькі дослідники І.А. Колесникова й Є.Н. Баришников вважають, що «виховна система відбиває специфічний спосіб організації виховного процесу на рівні конкретної установи (організації)», і тим самим підкреслюють значущість організаційно-процесуальної сторони виховної діяльності. Головне призначення виховної системи полягає в педагогічному забезпеченні і сприянні розвитку особистості дитини.

Загальна здатність сприяти розвитку особистості дитини складається з окремих (часток) здібностей, таких як:

- здатність діагностувати розвиток особистості, дитячого і педагогічного колективів;
- здатність висунути й обґрунтувати мету виховного процесу;
- здатність організувати життєдіяльність співтовариства дітей і дорослих, максимально сприятливу для самореалізації і самоствердження особистості дитини, педагога і батька;
- здатність інтегрувати зусилля суб'єктів виховного процесу, зробити їх більш ефективними;
- здатність створити в освітній установі і за її межами розвиваюче середовище, морально сприятливе й емоційно насичене;

- здатність здійснити науково обґрунтований аналіз сформованої соціально-педагогічної ситуації, отриманих результатів виховної діяльності і т. д.

Якщо давати більш повну характеристику сутності виховної системи, то варто описати її характерні риси, внутрішню будову, зв'язки з навколишнім середовищем, етапи її розвитку.

Виховна система — це система соціальна. Її ядро — люди та їхні потреби, мотиви, інтереси, ціннісні орієнтації, дії, відносини. Функціонування виховної системи здійснюється відповідно до законів суспільного розвитку, її мета і функції соціально детерміновані. Виховна система обумовлена суспільною потребою у створенні спеціальних умов для розвитку в людського індивіда здібностей жити і працювати в соціумі, освоювати і виконувати необхідні соціальні ролі, перетворювати природну і соціальну дійсність на користь собі, оточуючим людям і суспільству в цілому.

Виховна система — це система педагогічна. Її функціонування пов'язане з реалізацією наступних педагогічних задач:

- формування в учнів цілісної системи наукових знань про природу, суспільство, людину;
- оволодіння учнями прийомами і способами основних видів людської діяльності;
- розвиток креативних здібностей дитини, її нахилів і талантів;
- формування в учнів ціннісних відносин до різних сторін навколишньої дійсності і до самих себе;
- розвиток у дитини прагнення і здатності до самопізнання, самобудівництва, самореалізації і самоствердження;
- формування в освітній установі колективу як сприятливого середовища для розвитку і життєдіяльності дітей та дорослих.

Для вирішення цих задач використовуються різноманітні форми, прийоми і методи педагогічної діяльності. Результати вирішення перерахованих задач свідчать про ефективність виховної системи.

Виховна система — це система ціннісно-орієнтована. Будь-яка виховна система орієнтована на визначені цінності. У сучасній педагогічній науці і практиці визнані педагогічно недоцільними ідеї побудови виховного процесу на основі антигуманних цінностей і авторитарного стилю відносин між педагогом і дитиною й узятий курс на моделювання, побудову і дослідження виховних систем гуманістичного типу. Для таких систем характерні наступні ознаки:

- цілі виховної системи є особистісно значущими як для дорослих, так і для дітей;
- спільна життєдіяльність педагогів, учнів і батьків будується на основі гуманістичних цінностей, міжсуб'єктної взаємодії, взаємоповаги, довіри і доброзичливості;
- педагогічна діяльність спрямована на забезпечення умов для прояву і розвитку індивідуальності і суб'єктності особистості дитини;
- дорослі і діти відчують захищеність, комфортність, задоволеність життєдіяльністю в навчальному закладі.

Виховна система — це система цілісна. Нерідко її називають організмом, підкреслюючи, що вона складається з органів-компонентів, взаємозв'язок і взаємодія яких дозволяє системі функціонувати як єдине ціле і володіти системними інтегративними якостями. Педагоги-дослідники висловлюють різні точки зору про те, скільки і які компоненти входять у виховну систему, відзначають у реально діючих системах різний рівень упорядкованості структури зв'язків і елементів, але разом з тим вони вважають цілісність найважливішим атрибутом виховної системи. Відомий дослідник педагогічних систем В. П. Симонов справедливо стверджує, що «порушення цілісності приводить до розпаду діяльнісної системи взагалі».

Виховна система — це система відкрита. Вона має безліч зв'язків і відносин з навколишнім соціальним і природним середовищем, що забезпечують функціонування і розвиток системи. «Взаємодіючи із

середовищем,— пише професор Ю. А. Конаржевський,— система зберігає цілісність і забезпечує свій розвиток двома шляхами:

1. У визначених межах вона може пристосовуватися до зовнішнього середовища, трохи змінюючи структуру, перебудовуючи свої процеси, змінюючи частково параметри і показники, але не порушуючи своєї сутності, зберігаючи цілісність.
2. Якщо система має високий рівень організації, вона сама змінює, удосконалює зовнішнє середовище, пристосовуючи його до досягнення своєї мети, до задачі збереження цілісності.

Виховна система — це система цілеспрямована. Її неможливо уявити без мети. При відсутності цільових орієнтирів виховна діяльність втрачає свій зміст, адже її сутнісною характеристикою є цілеспрямованість. Ціль у виховній системі відіграє роль системоутворення і системоінтегруючого фактора, тому що вона є головним орієнтиром у життєдіяльності системи і за допомогою своїх зв'язків з іншими компонентами поєднує складові частини системного утворення в єдине ціле. Характер цільових орієнтирів може служити підставою для визначення типу виховної системи.

«Якщо система орієнтована на особистість дитини, на розвиток її природних задатків і здібностей, на створення в школі обстановки соціальної захищеності і творчої співдружності,— роз'яснює колектив авторів монографії «Теорія і практика виховних систем»,— така система є гуманістичною.

Виховна система — це система складна і вірогідна. Складність виховної системи обумовлена великою кількістю елементів і зв'язків між ними, поліструктурністю і якісною складністю самої системи та її складових компонентів. Керування такими системами, на думку Ю. А. Конаржевського, ефективно тоді, коли воно спрямоване на досягнення інтегративного результату, а не зводиться до розрізнених впливів на окремі елементи системи.

Виховна система — це система самокерована і така, що саморозвивається. «Саморозвиток,— вважає Е. В. Бондаревська, — це здатність системи до подолання протиріч свого розвитку зусиллями самих

учасників педагогічних процесів, здатність до самоврядування: постановки цілей, проектування нового стану системи виховання й етапів його досягнення, коректування освітньо-виховних процесів, об'єктивному аналізу їхнього ходу і результатів, висування нових перспектив і т. д.».

Наукові і практичні працівники чітко усвідомлюють, що основні джерела і резерви розвитку й успішного функціонування виховної системи знаходяться усередині системи, а не за її межами. Не випадково в останні роки зріс інтерес педагогів до теорії і методики психолого-педагогічної діагностики, технологій індивідуальної і групової рефлексії, концепцій внутрішкільного менеджменту, результатів синергетичних досліджень, спрямованих на вивчення процесів самореалізації і саморозвитку в природних і соціальних системах.

Виховна система Згурівського НВК "Гімназія – загальноосвітня школа I ступеня» є гуманістичною.

Модель виховної системи НВК відбиває розуміння виховання не як штучно вигаданої «роботи» (певної кількості заходів), а як способу життя класного, шкільного колективів, з певними законами, традиціями, з чітко окресленою структурою прав і обов'язків.

Систематизуючим фактором, який визначає і цементує виховну систему школи, є конкретизовані мета і завдання. З ними узгоджують дії вчителів та учнів, зміст, методи, організацію виховної роботи й інші компоненти. Саме єдність, наступність, взаємозв'язок усіх цих компонентів і складають Систему.

Розглянемо кожен елемент Системи, послідовність і логіку системного підходу до організації виховного процесу в класі, у гімназії.

II. Цілі, завдання і принципи у системі гуманістичного виховання

1. Моральні цінності суспільства як загальна мета виховання.

Це – найважливіший компонент будь-якої системи, що визначає загальні уявлення суспільства про ідеальну людину та зумовлює характер системи, головний сенс її функціонування. Виховна система школи може плідно виконувати свої функції, коли педагогічний колектив, керівництво гімназії

глибоко розуміють пріоритетні цінності виховання молоді в даному суспільстві, володіють необхідними етичними знаннями.

2. Вивчення загального рівня вихованості учнів і кожної особистості зокрема.

Необхідно мати на увазі, що кожна школа функціонує в певних конкретних умовах, стикається зі специфічними, властивими тільки для неї труднощами. Отже, для досягнення стратегічних завдань виховання педагогічний колектив проаналізував, на що слід звернути увагу, виховуючи цих дітей у цих конкретних умовах. Необхідно звернути увагу на одну складність, подолання якої особливо важливе для гуманістичного виховання. Кожна дитина має свої моральні цінності, незалежно від того, чи усвідомлює вона їх. Джерелом таких цінностей може бути сім'я, оточення, спілкування з іншими та сприйняття їх внутрішнім світом дитини. Тому ефективною і гуманістичною є логіка: опора у вихованні на спонтанно розвинуті моральні цінності дитини, їх підтримка, якщо вони мають позитивну спрямованість, їх збагачення і розвиток до рівня загальнолюдських і національних.

3. Визначення конкретизованих мети і завдань виховання учнів на певний період.

Здійснюється порівняння загальних виховних завдань гімназії і рівня вихованості учнів. Внаслідок такого порівняння сформулювали конкретизовані завдання виховної системи. Саме виходячи з них, можна конкретизувати і спланувати зміст, форми і методи виховання. Отже, конкретизовані завдання виховної системи гімназії – це ті якості особистості, які необхідні виховувати в учнів, враховуючи особливості, потенціальні можливості та моральні цінності кожного з них. Наприклад, для учнів 9 класу в Програмі морального виховання "Виховання серця" (ДОДАТОК) це такі завдання:

- розвиток уяви про взірць поведінки людини, інтерес до самопізнання, самовдосконалення;

- уміння аналізувати ситуації, у яких гостро відчуються суперечності між "хочу" і "треба";

- підвищення відповідальності кожного за справи класу, гімназії, своєї сім'ї;
- збудження почуття турботи одне про одного разом з вимогливістю до виконання спільно узгоджених норм поведінки;
- усвідомлення цінності людського життя;
- зростання інтересу до сучасних надбань вітчизняної культури і мистецтва.

4.Визначення та реалізація принципів виховної діяльності гімназії.

Гострою проблемою практики виховання є знання та дотримання педагогами тих принципів, які забезпечують сприятливі умови для досягнення виховних завдань. Вихідною позицією у визначенні принципів виховання в гуманістичній педагогіці є відмова від концепції формування особистості і ствердження концепції сприяння її розвитку. Дитина – жива істота, джерела її розвитку в ній самій, і вона потребує допомоги, а не формування. Колись в одному з виступів В.Сухомлинський сказав так: "Ніколи не буває, що ти дитині кажеш "оце" і одержуєш "оце". Ти дитині кажеш "оце", а одержуєш дещо "інше". "Формування" ставить дитину в ситуацію трагічного вибору: або залишитися самим собою, або слідувати нав'язаним ідеалам, моделям поведінки і повторювати чужі думки.

Тому пропонується дві групи принципів виховання: принципи, що стосуються роботи з групою, колективом учнів, і принципи, що стосуються кожної окремої особистості.

Перша група принципів, що стосуються роботи з групою, колективом учнів:

- єдність загальнолюдських і національних цінностей як зміст виховання;
- виховання як діалог культур;
- системність, послідовність, цілеспрямованість;
- виховання у колективі і через колектив на засадах гармонії інтересів особистості і колективу;
- єдність самотійності і самодіяльності учнів і педагогічного керівництва;

- суб'єктно-суб'єктний характер взаємин учителів і учнів;
- єдність дій школи, сім'ї та громадськості у вихованні учнів.

Друга група принципів, що стосуються кожної окремої особистості:

- індивідуальний підхід, врахування процесів саморозвитку і самореалізації дитини;
- єдність поваги і вимогливості до особистості;
- єдність прав і обов'язків учнів перед собою, батьками, школою, суспільством;
- єдність свободи і відповідальності особистості у виховному процесі;
- свобода вибору особистості (моральних цінностей, участі у колективній діяльності), право на власну думку;
- зв'язок виховання з життям, з власним досвідом дитини.

Реалізація кожного з цих принципів бажана для ефективного функціонування виховної системи. Але залежно від конкретних умов, рівня вихованості, соціального досвіду учнів, особливостей даної школи, певні принципи можуть стати домінуючими на якийсь час.

5. Забезпечення активної ролі у досягненні виховних завдань усіх суб'єктів педагогічного процесу.

Яку б нову термінологію не використовували сьогодні, мова йде про давню педагогічну істину: успіхів у вихованні можна досягти лише спільними зусиллями педагогічного та учнівського колективів, сім'ї та громадськості. Виховна система може ефективно функціонувати лише за умови інтеграції цих вирішальних суб'єктів педагогічного процесу.

Вирішальне значення для функціонування виховної системи в гімназії має *характер взаємин учителів та учнів*. Сьогодні ми багато говоримо про їх гуманізацію. Цей процес розвивається за такими головними напрямками:

- створення глибокої духовної єдності у взаєминах учителя й учня як особистості з особистістю; розширення сфери неформального спілкування, побудованого на взаємній повазі, розумінні смислу слів і дій одне одного;

-об'єктивність і справедливість у діях педагогів, підвищення їхньої оцінної культури, насамперед у здійсненні моральної оцінки вчинків учнів;

-дійсний, а не показовий інтерес до особистості учня, до дитячих проблем, повага до їх бачення світу, до їх оригінальних думок і уявлень;

-єдність поваги і вимогливості у спілкуванні з учнями, без таких крайнощів як панібратство і компліментарність або гіпертрофія вимог і заборон;

-посилення діалогічного характеру спілкування з учнями, який передбачає дискусію з моральних проблем замість одностороннього впливу, перенесення у вихованні акценту на взаємини, що складаються між вихователями і вихованцями, зумовленість педагогічних дій характером цих взаємин.

Немає сумніву, що **учнівський колектив** за будь-яких умов не інертна маса, а сила, що по-своєму реагує на мету і цінності виховання. Ставлячи мету і завдання виховання, вибираючи його форми і методи, враховуються думки, пропозиції, бажання самих учнів, вихователі допомагають їм зрозуміти власний інтерес в оволодінні певними моральними якостями.

Для цього вчителі сприяють обговоренню на учнівських зборах, засіданнях органів учнівського самоврядування злободенних проблем життя колективу, моральних проблем, що потребують невідкладного вирішення. Учні повинні самі усвідомити, на вирішення яких завдань мають бути спрямовані їх зусилля, які негативні тенденції у їхньому середовищі необхідно здолати.

У НВК створені умови для реальної, а не фіктивної участі самих учнів в організації своєї моральної діяльності, для їхнього права на фантазію і творчість у виборі форм досягнення виховної мети, їх відповідальності за результати. Разом з цим забезпечується право учнів на відкрите, демократичне обговорення справ навчального закладу і наслідків виховного процесу, право на критичну оцінку дій своїх товаришів і педагогів.

Цілком зрозуміло, що сім'я може значно посилити або загальмувати досягнення виховної мети. Щоб цей елемент виховної системи виконав свої функції, учителі:

- на батьківських зборах показують та обґрунтовують виховні завдання закладу (класу) на даному етапі; обговорюють і враховують пропозиції батьків під час остаточного їх визначення;

- проводять лекції та індивідуальні бесіди з батьками про шляхи реалізації в сім'ї визначених школою завдань і тим самим забезпечують єдність дій;

- вивчають можливості батьків для участі у виховній діяльності та включають їх у цей процес як керівників гуртків, дискусійних клубів, учасників загальних виховних заходів тощо;

- виробляють спільні дії з батьківськими комітетами, позашкільними установами, окремими активістами.

Про участь **громадськості** у виховному процесі говориться багато. Для посилення ролі громадськості в моральному вихованні учнів педагоги:

- вивчають можливості всіх громадських організацій, навчальних і культурних центрів, громадських та приватних установ, залучають їх до виховної діяльності навчального закладу, класу;

- спрямовують і скоординовують діяльність громадськості на досягнення виховних завдань гімназії, надають методичну допомогу залученим до цього процесу.

6. Використання інтелектуальних джерел для забезпечення змісту виховного процесу, який би відповідав конкретизованим завданням.

Зміст виховного процесу – це комплекс ідей, прикладів, фактів, аргументів, з допомогою яких розкривається сутність відповідних моральних цінностей.

Науковці виділяють п'ять основних груп моральних якостей:

перша група - світоглядна переконаність, цілеспрямованість, обов'язок, відповідальність, гуманізм, патріотизм, інтернаціоналізм, які у сукупності забезпечують громадянську спрямованість.

друга група - моральні якості, які забезпечують досягнення поставлених цілей: ініціативність, енергійність, наполегливість, самостійність, обов'язковість тощо.

третя група - витримка, стриманість, ввічливість, володіння собою. Вони допомагають контролювати і гальмувати негативні прояви у поведінці;

четверта група - діловитість, навички і звички у поведінці, уміння її організовувати, моральний досвід особистості. Ці якості певною мірою допомагають швидше досягати мети і зосередити в основному увагу на змісті вчинків;

п'ята група - здатність до самооцінки, самокритичність, вимогливість з себе, справедливе ставлення до інших. Ці якості сприяють самовдосконаленню і створенню позитивної моральної сфери подальшого розвитку особистості.

Інтелектуальними джерелами змісту виховання школярів є Конституція держави, здобутки національної та загальнолюдської культури, моральні цінності суспільства, наукові знання, події та факти сучасності. Цілковито природно, що педагоги мають володіти вмінням вибрати з неосяжного багатства цих джерел те, що допоможе виховати в учнів моральні якості, які відповідають конкретизованим завданням школи. Використання інтелектуальних джерел для усвідомлення учнями тих чи інших моральних цінностей становить зміст будь-яких методів виховання, збагачує їх ціннісну сферу. Проте головним шляхом такого збагачення є діалог учителів та учнів, у якому кожен вихованець робить власний вибір і без педагогічного тиску самостійно виробляє власне ставлення до навколишньої дійсності, до людей і самого себе. (Додаток)

Конституція України. Конституція демократичної України, яка проголошує гуманістичні принципи життя, є важливим джерелом моральних цінностей суспільства. Щоб вивчення Конституції України сприяло вирішенню виховних проблем гімназії, педагоги пов'язують роз'яснення положень Конституції:

- з розкриттям їх моральної суті, допомагають учням осмислювати конкретні факти власного життя, події в класі, гімназії, селищі, країні у світлі Закону;

- допомагають учням осмислити моральний, гуманістичний зміст прав та обов'язків громадянина, їх значення для суспільства і самої особистості;

- самі вчителі є зразком додержання законів, поваги до Конституції країни.

Моральні цінності суспільства (національні, загальнолюдські) є головним, центральним джерелом досягнення завдань виховного процесу. Йдеться про вироблення у школярів на ґрунті гуманістичного світогляду власного ставлення до батьків, гімназійної спільноти, до інших людей, до природи і суспільства.

У гімназії звертається увага на умови, від яких залежить свідоме і творче сприймання учнями моральних цінностей:

- відбір та акцентування уваги учнів саме на тих моральних цінностях, які відповідають конкретизованим завданням виховання в гімназії, рівню моральних знань та якостей учнів усієї гімназії, певного класу, окремої особистості;

- усвідомлення простої й одночасно складної істини, що моральні переконання можуть успішно розвиватися через ситуації, в яких особа має зробити певний моральний вибір, зайняти власну позицію, дійти самостійно певних висновків;

- сьогодні як ніколи учнів залучаємо до відвертих, емоційних розмов з найболючіших проблем: національне відродження, соціальна справедливість, гуманізм, екологія, приватизація, добро і зло – про все, що їх хвилює. Але вибір тем, проблем з моральної освіти визначається також з урахуванням інтересів, тих пріоритетних завдань виховної системи гімназії.

Національна та загальнолюдська культура. Мова йде про використання для досягнення певної виховної мети таких чинників культури як мистецтво, література, культура побуту, спілкування, праця, сімейні стосунки тощо. До

того ж першочергове значення має культура життя і взаємини учнів та вчителів, духовна атмосфера гімназії. Не випадково В.Сухомлинський, відповідаючи на запитання, як зробити ефективним виховання учнів, підкреслював необхідність входження у школу культури як основи навчання і виховання. Доцільним є розумне поєднання спадщини минулого та сучасних досягнень. Залучення до культури минулого відбувається так, що молода людина знаходить у ній відповіді на особисті та суспільні проблеми сучасності, задовольняє духовні потреби сьогодення. Вироблення критичного ставлення учнів до масової культури здійснюється лише на базі залучення їх до високих зразків культури.

У гімназії поглиблено вивчаються іноземні мови, тому вироблення поваги учнів до культури інших народів здійснюється шляхом створення умов для пізнання тієї чи іншої культури і можливості вільного, самостійного вибору учнями з її великих скарбниць тих ідей, традицій, моральних цінностей, які їм потрібні. **Діалог культур!**

Наукові знання. Будь-який предмет, який вивчається у гімназії, є джерелом моральних цінностей, якщо мати на увазі історію боротьби ідей, моральні аспекти застосування знань, життя видатних вчених, мислителів. Важливим джерелом, що збагачує моральний потенціал особистості, є, безумовно, гуманітарні науки. Щоб забезпечити можливість ефективного їх використання у виховній системі гімназії відбирається матеріал відповідно виховних завдань гімназії: акцентується увага учнів на гуманістичних проблемах у творах прозаїків, поетів, драматургів, осмислюється суть гуманізму (учителі літератури); розкривається складний шлях протистояння гуманізму та антигуманізму в різних країнах світу (учителі історії).

Важливо уникнути нав'язування учням готових висновків, ідей, світоглядних штампів. Освоюючи навчальний матеріал у процесі діалогу, вони мають самі доходити певних узагальнених висновків, поглядів, позицій. Право вибору позиції, ставлення до подій, їх моральна оцінка залишаються за учнями.

Події і факти навколишньої дійсності. Уміння оцінювати з допомогою моральних зразків свої вчинки та вчинки інших людей, громадських і

державних діячів, події в навколишньому середовищі – одна з головних умов перетворення моральних цінностей на діючі еталони світогляду учнів. Тому в будь-яких вікових групах важливе значення для досягнення конкретизованих виховних завдань гімназії, класу має діалог учителя й учнів відносно оцінки подій, явищ, які їх хвилюють. Так розвиваються не тільки знання, а й передумови моральної активності кожного учня.

7. Вибір і застосування методів виховання, які сприятимуть якнайповнішому досягненню виховних завдань.

Адміністрація гімназії, соціально-педагогічна служба, класні керівники, учителі-предметники на основі системного підходу здійснюють оптимальний **вибір методів і форм виховної роботи для колективу, щоб якісно і з найменшою витратою сил і часу вирішити поставлені завдання.** Ідеться про необхідність розумного поєднання у практиці виховної роботи гімназії загальнокультурної та моральної освіти (словесно-інформаційний вплив), вироблення морального досвіду учнів (тобто організації життя колективу та його суспільно корисної діяльності) разом з індивідуальною підтримкою морального розвитку кожного учня. (Додаток)

Виховання не зводиться до повчань, навіювань, прикладів, ілюстрацій. Одними бесідами не виховаєш відповідальності, активності, самостійності, доброти. Слово плюс діяльність, вправи у морально-етичних вчинках можуть дати в сумі якісно інший стан – характер, направленість, цілеспрямованість.

Отже, тільки розумне поєднання методів виховання (методи формування свідомості особистості; методи формування досвіду суспільної поведінки і діяльності; методи стимулювання поведінки і діяльності вихованців; методи контролю і аналізу ефективності виховного процесу) може привести дитину до глибокого засвоєння моральних цінностей і вміння слідувати їм у житті.

Доцільна організація життя гімназійного колективу вже сама по собі має виховний потенціал. Вона визначає тон, атмосферу життя колективу, засіб включення кожного учня в діяльність і таким чином сприяє розвитку в учнів цілої низки моральних якостей. Отже, найважливіше значення у залученні учнів

до гуманістичних цінностей мають: самоврядування, система соціальних ролей учнів, норми поведінки і традиції гімназії, характер ділових та міжособистісних взаємин дітей.

Органи самоврядування (в гімназії діє Президентська республіка «Злагода») є господарями своєї гімназії, свого життя і своїх взаємин. Через колективні форми розв'язання важливих проблем життя гімназії діти оволодівають демократичною культурою.

Самоврядування – не гра і не самоціль. Це дієвий метод досягнення широкого спектру виховних завдань, що забезпечує комплексний виховний вплив на учнів шляхом їх залучення до усвідомленої і систематичної участі у вирішенні важливих питань життя класу та школи, громадської активності, соціальної відповідальності, набуття всебічного морального досвіду.

Важливим методом виховання в гімназії є включення учня до динамічної системи ролей (доручень, обов'язків), які позначаються на розвитку необхідних рис характеру учня і подолання ним негативних. Рольовий підхід до виховання є могутнім засобом успішного спрямування морального розвитку особистості через зміну та ускладнення ролей. Створюється широке поле можливостей для самореалізації учнів у конкретних справах, досягнення індивідуальної та суспільної мети.

Норми поведінки і традиції (шкільна форма, ранкова щоденна зарядка, лінійка щопонеділка) – це важливий компонент, який цементує виховну систему як реальне втілення в життя гімназії тих моральних цінностей, що становлять мету системи. Вироблення поваги учнів до певних характеристик життя гімназії, до її законів і правил поведінки більше стосується категорії обов'язку, а не вибору. Варто пам'ятати, що традиції, правила і норми поведінки стають діючим інструментом виховання тоді, коли їх неухильно виконують і дотримуються всі – адміністрація закладу, вчителі, учні.

У процесі життя і спільної діяльності в класі, гімназії між учнями складаються певні взаємовідносини: ділові, що виникають під час виконання певних справ, де діти пов'язані взаємною відповідальністю і рольовими

обов'язками; особистісні, що виникають у процесі спілкування на основі взаємних симпатій та антипатій. Саме створення сприятливих гуманних взаємин у дитячій спільноті є важливою умовою вільного індивідуального розвитку кожного і знімає проблему настирливого моралізування.

Як створюються такі взаємини в гімназії? Учителі вивчають характер взаємин між учнями:

- що панує у ставленні одне до одного – дружба, товаришування, повага до особистості чи насильство, конфліктність, тиск сильних або байдужість;

- визначають структуру взаємин: хто в колективі лідер, «зірка», в кого задовільний або незадовільний статус, хто "робінзони" - ізольовані;

- стають другом дітей, частиною цієї структури, щоб мати можливість впливати на взаємини дітей;

- згуртовують дітей навколо спільної, цікавої, корисної справи, показують їм переваги співробітництва, доброзичливості, поваги одне до одного над насильством, байдужістю, страхом і приниженням особистості;

- навчають дітей самостійно, без допомоги дорослих розв'язувати свої конфлікти.

Створення в гімназії культу знань, освіти, створення учнівського наукового товариства, організація конкурсів знавців, ерудитів є одним з найважливіших шляхів виховання у дітей високої духовної культури, гуманізму, національної гордості, залучення до світових цінностей.

Трудова діяльність спрямовується так, щоб праця ставала джерелом розвитку, громадянськості, відповідальності, ініціативи. Принципове значення має не тільки кількість зробленого, а насамперед моральна позиція, сформульована учасниками.

Художньо-естетична діяльність вимагає від педагогів урахування того, що сам процес залучення до прекрасного відіграє позитивну роль, якщо дитина може розкрити себе, задовольнити власні духовні потреби й інтереси. Важливе значення має орієнтація **всіх форм художньо-естетичної діяльності** на ті моральні цінності, виховання яких є метою гімназії. У різноманітних формах

цієї діяльності відбувається складний процес емоційного підсилення ціннісних орієнтацій особистості.

Спортивно-оздоровча діяльність у гімназії сприяє розвитку цілеспрямованості, гуманізму та ініціативи учнів, з успіхом використовується для досягнення виховних завдань гімназії. Спортивні заходи – це школа доброти, людяності, поваги до особистості.

Суспільно корисна діяльність як органічна складова частина виховної системи має величезні потенційні можливості для стимулювання морального розвитку учнів. Вирішальне значення має осмислення учнями морального сенсу їхніх справ. Суспільно корисна діяльність гімназистів сприяє розвитку людинолюбства.

Гру у виховній системі застосовують по-різному: як розвагу, як звичну для дітей форму дозвілля. Досвідчені педагоги, які добре знають своїх учнів і чітко розуміють свою виховну мету, добирають варіанти гри, які сприятимуть розвитку таких моральних рис як колективізм, співробітництво, відповідальність тощо. Взагалі, все життя класу, гімназії стає серйозною і захоплюючою грою, в якій немає сторонніх і байдужих. Але це вже залежить від таланту, захопленості вихователів.

Індивідуальна підтримка морального розвитку особистості

Індивідуальна підтримка учня у виборі ним моральних цінностей є важливим компонентом гуманістичної виховної системи.

1.Духовне спілкування з учнем. Щоб мати можливість допомагати вихованцеві, впливати на найтонші порухи в його моральній сфері, спілкування педагога з учнем має бути духовно насиченим. Ця стара педагогічна істина вимагає від педагога вміння спілкуватися з дитиною на рівних (мова йде про повагу до самої дитини, до її думок), прагнення зрозуміти сутність і причини дій неординарного учня, вміння слухати і вникати у його проблеми.

2.Вивчення особистих якостей учня та динаміки їх розвитку. Тільки в процесі тривалого спілкування виникає можливість усебічного вивчення дитини. Щоб допомогти учневі в його особистих проблемах, зокрема

моральних, важливо не просто знати, а й глибоко осмислити його становище в сім'ї, класі, взаємини з близькими друзями, його ставлення до світу, до оточуючих, до самого себе. На базі такого знання учителі гімназії визначають домінуючі цінності учня, порівнюють їх з тими, які гімназія намагається виховати, вірять в духовні сили дитини і на цій основі спрямовують її розвиток.

3. Підтримка позитивних тенденцій у моральному розвитку особистості.

Це насамперед прагнення зрозуміти учня, бажання розібратися в його моральних проблемах, висловити своє схвалення його позитивних дій, створення ситуації успіху і задоволення. Отже, завдання вчителя – підхопити позитивні моральні тенденції, допомогти учневі осмислити їх і поглибити у практичній діяльності.

4. Допомога у подоланні негативних тенденцій морального розвитку дитини. Якщо в поведінці учня мають місце погляди, уявлення, які суперечать моральним цінностям, що виявляється у деструктивних діях, агресивності, шкідливих звичках, виникає проблема їх подолання. У чому ж виявляється індивідуальна допомога вчителя у подоланні негативних тенденцій розвитку особистості? Це насамперед допомога дитині в осмисленні моральної суті своїх вчинків, дій, поглядів; постановка перед нею перспективи подолання своїх недоліків; залучення до індивідуальної або колективної діяльності, яка сприяє позитивним зрушенням.

Щоб серйозно проаналізувати наслідки індивідуальної підтримки і визначити наступні педагогічні дії, учителі визначають: що змінилося в поведінці, в моральних поглядах дитини, чому змінилося, які мотиви цих змін; наскільки міцні і незворотні ці зміни; якою мірою дитина наблизилася до найвищих моральних цінностей, що робити далі?

8. Урахування факторів позашкільного впливу на учнів

Мова йде про суспільні відносини, масову культуру, позашкільне спілкування учнів, внутрішній світ дитини.

Суспільні відносини. Сьогодні гімназія вирішує свої виховні завдання не в обставинах уявного благополуччя і «морально-політичної єдності», а в умовах гострих конфліктів на соціальному і національному ґрунті. Багатьом учителям важко говорити про це з учнями, відповідати на їх запитання. Зміна соціальних умов значно ускладнила можливості педагогічного впливу на учнів: молодь не хоче бездумно приймати цінності та ідеали дорослих, вона більше не довіряє сліпо державі і ставиться критично до знань, які їй повідомляють згори. Як учителі гімназії враховують ці непрості обставини?

1) Ведуть з учнями відверту і правдиву розмову про стан справ у суспільстві: ось наші проблеми, ось наші альтернативи. А що ви думаєте з цього приводу?

2) Допомагають їм осмислювати суперечності, конфліктні ситуації, позиції різних рухів, партій, груп, їх джерела і соціальну базу.

3) Розрізняють прогресивні та реакційні сторони будь-якого руху і знайомляться, що в них визначено соціальними умовами, а що – рівнем загальної культури виховання.

4) Не уникають розмов з дітьми про неприємні події, допомагають учням розібратися у тому, що відбувається, з позицій історичної правди, загальнолюдських моральних цінностей, побачити об'єктивне і суб'єктивне, позитивне і негативне в будь-яких явищах і процесах.

Масова культура. Це: манера одягатися, стиль життя і взаємин, характер розваг, специфічний жаргон і навіть певні моральні цінності. Масова культура знаходить своїх споживачів і прихильників у різних колах суспільства, в людях, які не визнають і не знають цінностей високої культури, а тому не можуть критично осмислити те, що з такою зовнішньою яскравістю, доступністю надають їм відповідні засоби масової інформації.

Наявність протидії масової культури обов'язково слід враховувати педагогам, які намагаються прищепити своїм учням гуманістичні моральні цінності. Але слід мати на увазі, що в масовій культурі є й позитивні елементи,

які відповідають віковим потребам підлітків, юнаків. У цих умовах учителі гімназії:

- вивчають інтереси **як? Які методики?**, захоплення учнів, аналізують, якою мірою ті чи інші прояви масової культури, якими цікавляться вихованці, сприяють чи протидіють виховним завданням гімназії, як вони впливають на моральні якості учнів;

- підтримують інтерес учнів до позитивних елементів масової культури, створюють в гімназії умови для задоволення цих інтересів;

- у змісті навчально-виховного процесу приділяють більше уваги залученню школярів до високих зразків культури, особливо національної;

- у процесі індивідуальних бесід і виховних заходів навчають школярів критично ставитися до масової культури, вмінно відкидати негативне і бачити моральну суть її проявів.

Позашкільне спілкування учнів. Труднощі у досягненні конкретних виховних завдань гімназії зумовлені й тим, що більшість учнів живе у сфері діяльності різноманітних груп і колективів. Це явище, звичайно, відбивається на результатах виховної роботи, бо призводить до зіткнення протилежних впливів на особистість учня. Отже, вчителі гімназії вивчають участь учнів певної школи, класу у позашкільних угрупованнях, визначають їхній характер (позитивні, асоціальні, кримінальні тощо) і напрямки впливу на учнів. Переглядають умови життя дітей у гімназійному і класному колективах і разом з ними знайти можливості задоволення їхніх потреб, інтересів у межах цього колективу або інших морально здорових групах, організаціях, дитячих установах. Разом з органами влади, громадськістю рішуче протидіють діяльності антисоціальних угруповань, нейтралізують їх вплив на молодь.

Внутрішній світ дитини. Проектуючи виховну діяльність у гімназії, класі, педагоги визначають:

- як спрямувати виховні впливи так, щоб вони знайшли адекватний відгук у внутрішньому світі вихованців;

-що не буде сприйнято дитиною, зустрине опір або призведе до зворотних наслідків;

-що у внутрішньому світі особистості має залишитися недоторканим та підлягає педагогічному «вето»;

-як збагатити внутрішній світ дитини, щоб полегшити сприймання моральних цінностей.

Залежно від цього обирають не тільки форми **які?**, організацію виховної діяльності, а й, насамперед, її зміст і моральну аргументацію.

9. Керування системою.

Виховна система гімназії, як і будь-яка соціальна система, за будь-якого ступеня зрілості і саморегуляції потребує керування.

Щоб забезпечити системний підхід до керування виховним процесом у навчальному закладі керівник повинен:

-уміти висувати і формулювати конкретизовані завдання виховання учнів з урахуванням соціального замовлення, змін у суспільному житті країни, рівня вихованості учнів;

-планувати, організовувати виховний процес, домагаючись неухильної орієнтації системи на виконання поставлених завдань;

-здійснювати постійні коригуючі впливи на систему (введення нового, вилучення неефективних форм, методів);

-аналізувати результати виховної діяльності закладу в міру реалізації поставлених завдань.

10. Аналіз результатів діяльності.

Про ефективність виховної системи гімназії можна судити, виходячи з таких показників як життєва позиція особистості, її соціальна активність і моральні цінності.

В основі об'єктивного аналізу лежить визначення змін у рівні вихованості учнів, відповідність цих змін поставленим завданням виховної роботи на даний період.

Важливе значення для аналізу результатів мають і відповіді на запитання: яким шляхом досягнута мета, якою ціною, за рахунок якого часу; чи оптимальний обсяг виховної роботи; яке співвідношення витрачених зусиль та одержаних результатів; чи можна було б цих результатів досягнути з меншими витратами сил і часу? **Аналіз показує**, якої мети досягнуто, а якої досягнуто лише частково. Тоді знову – поглиблене вивчення рівня вихованості учнів, визначення нових завдань.

Такий підхід називається системним.

Пов'язуючи завдання з результатами, він об'єднає всі основні елементи виховної системи (зміст, форми і методи, організацію), що вже само по собі забезпечує її цілеспрямованість, послідовність, підвищує її ефективність.

Критерії ефективності системи виховної роботи школи - це еталони, які передбачають високий рівень її функціонування й результативності та відповідають вимогам суспільства на сучасному етапі його розвитку. Як свідчить досвід, їх може бути три:

1. Високий рівень управління системою виховної роботи, який забезпечує досягнення найоптимальнішого за певних умов результату.

Його основні показники:

- реалізація демократичних принципів в управлінні школою; постановка конкретних цілей і завдань відповідно до Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті, Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», ...;
- високий рівень педагогічної грамотності, цілеспрямованість і конкретність управлінських рішень;
- планування виховне, роботи з урахуванням потреб суспільства та рівня вихованості школярів;
- скоординованість і єдність дій школи, сім'ї та громадськості;
- інтеграція всіх соціальних інститутів;
- дієвість форм та методів виховної роботи;

- оперативність і дієвість системи контролю за станом виховної роботи;
- підвищення рівня психолого-педагогічних знань і умінь педагогів (науково-теоретичної, методичної, практичної підготовки);
- високий рівень загальної та професійної культури педагогів, дотримання ними принципів педагогічної етики, загальнолюдської моралі.

2. Високий рівень функціонування системи виховної роботи, який обумовлює успішне виконання завдань, поставлених перед школою.

Його основні показники:

- оптимальне виконання завдань, які випливають із результатів аналізу рівня вихованості учнів, за умови мінімальних затрат часу;
- змістовність і доцільність суспільно корисної діяльності учнів;
- науково обґрунтована система підготовки учнів до свідомого вибору професії;
- актуальність і змістовність масових виховних заходів, високий рівень самостійності та активності школярів під час їх підготовки та проведення;
- педагогічне доцільна організація життя учнівського колективу;
- високий рівень розвитку учнівського самоврядування;
- залучення всіх учнів до різноманітної розвивальної діяльності;
- розумне поєднання словесно-інформаційних і практичних методів виховання;
- реалізація індивідуального підходу до учнів;
- формування високоморальних і гуманістичних відносин в учнівських колективах;
- функціонування системи стимулювання учнів;
- розумна організація дозвілля, яка забезпечує врахування інтересів і потреб учнів;
- широке залучення до виховної роботи представників громадськості, позашкільних закладів, осередків культури.

3. Високий рівень вихованості школярів, їх готовності до самостійного життя і праці.

Його основні показники:

- свідоме ставлення учнів до навчання; виховання учнів на принципах загальнолюдської моралі, що забезпечує високий рівень сформованості в них поваги до правди, справедливості, милосердя, патріотизму, доброти та інших чеснот;
- високий рівень культури поведінки учнів у школі та поза нею;
- високий рівень самостійності учнів у колективній діяльності;
- гуманістичний характер відносин між учнями;
- високий рівень духовної культури учнів та вільне формування ними власної світоглядної позиції;
- повага учнів до батьків, свого родоводу, старших, історії рідного народу;
- високий рівень естетичної культури учнів;
- повага до Конституції України, державних символів України;
- наявність в учнів почуття господарської відповідальності, готовності до життя в умовах ринкових відносин;
- високий рівень фізичного розвитку та загартованості юнаків і дівчат;
- усвідомлення учнями основних екологічних проблем регіону, сформованість в них почуття особистої відповідальності за збереження і примноження природних багатств рідного краю;
- участь учнів в естетичному оформленні шкільних приміщень, їх збереження.

Вищезгадані критерії застосовують у процесі перевірки та оцінювання виховної роботи з метою вивчення й узагальнення досвіду виховання та здійснення самоаналізу результативності виховної роботи педагогічного колективу.

Визначаючи рівень знання вчителями принципів виховання та умінь їх реалізовувати, можна запропонувати педагогам дати відповіді на такі запитання:

- 1. Чому принципи народності, культуровідповідності, природовідповідності у вихованні є головними?

- 2. Які існують показники гуманістичних відносин між учасниками виховного процесу?
- 3. Як ці відносини проявляються у вашому класі (класний керівник), класі, який ви добре знаєте (ЗВР)?
- 4. Які умови, на вашу думку, є найважливішими для реалізації принципів цілісності й наступності у вихованні?

За даними діагностики заступник директора складає довідку про вивчення стану виховної роботи за такою схемою:

1. Об'єкт, термін вивчення.
 2. Тема, мета, завдання вивчення. Параметри, напрями досліджень. Методика проведення досліджень.
 3. Стисла характеристика вирішення проблем виховання.
- 3.1. Форми, методи, оригінальні прийоми управління виховною системою школи:
- перелік організаційних заходів щодо спрямування учасників педагогічного процесу на конструктивне виконання завдань виховання;
 - чітке визначення суті згаданих заходів;
 - стислий опис умов, що сприяють підвищенню ефективності виконання завдань виховної роботи школи;
 - стисле повідомлення про традиційні та інноваційні форми контролю за виховним процесом.
- 3.2. Суть позитивного управлінського впливу на:
- підвищення рівня професійної компетентності педагогічних кадрів;
 - збагачення їхніх знань з теорії та методики національного виховання;
 - удосконалення умінь педагогів здійснювати послідовні, логічні виховні дії, спрямовані на забезпечення засвоєння учнями соціального досвіду, основних життєвих цінностей;

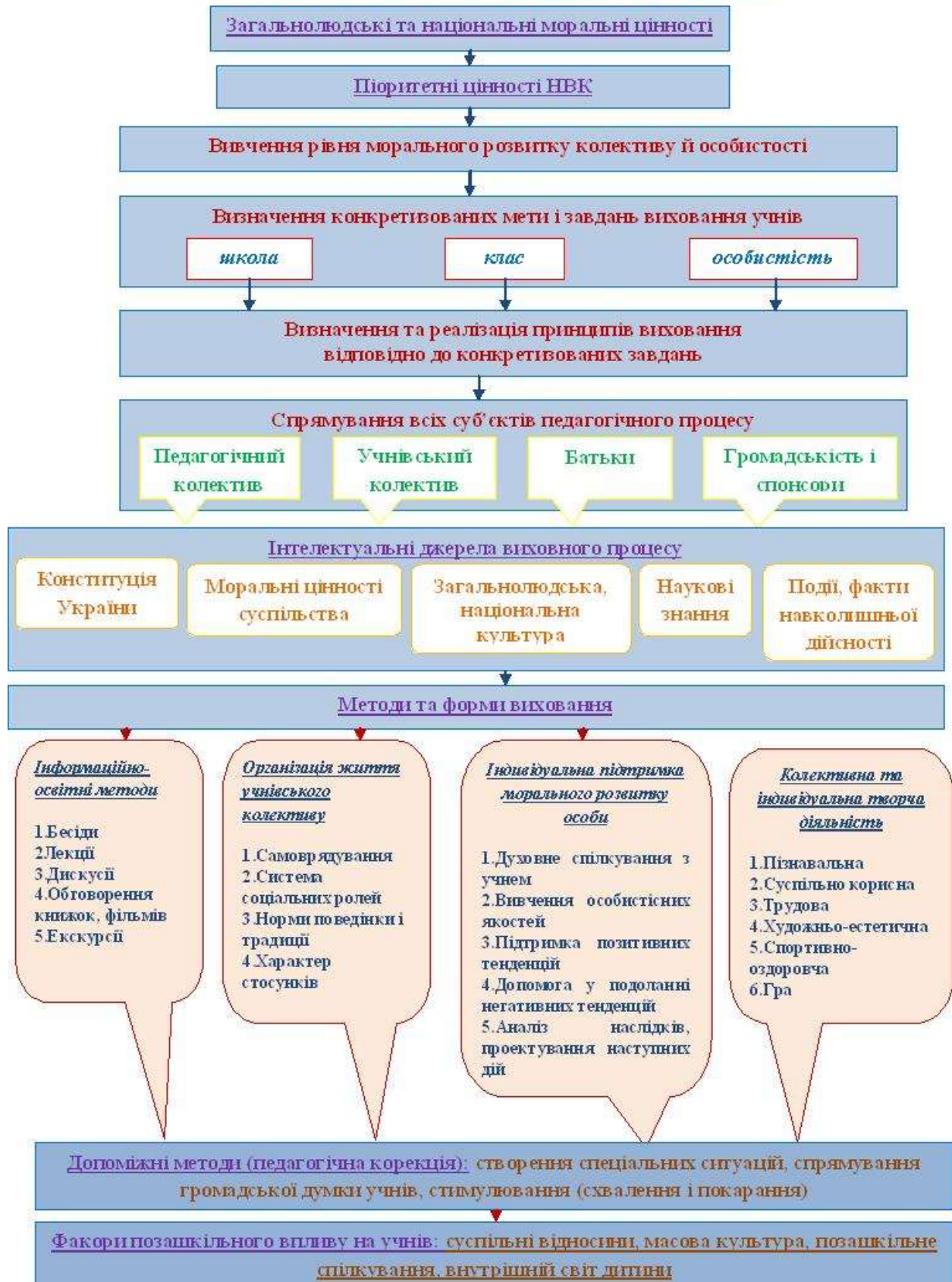
- підвищення рівня комунікативної культури класних керівників, їхньої обізнаності з функціональними обов'язками, новими моделями діяльності;
- підвищення ефективності функціонування системи виховної роботи (навести конкретні приклади, що свідчать про актуальність змісту виховної роботи в школі, ефективність форм і методів виховання, інноваційність виховних технологій тощо).

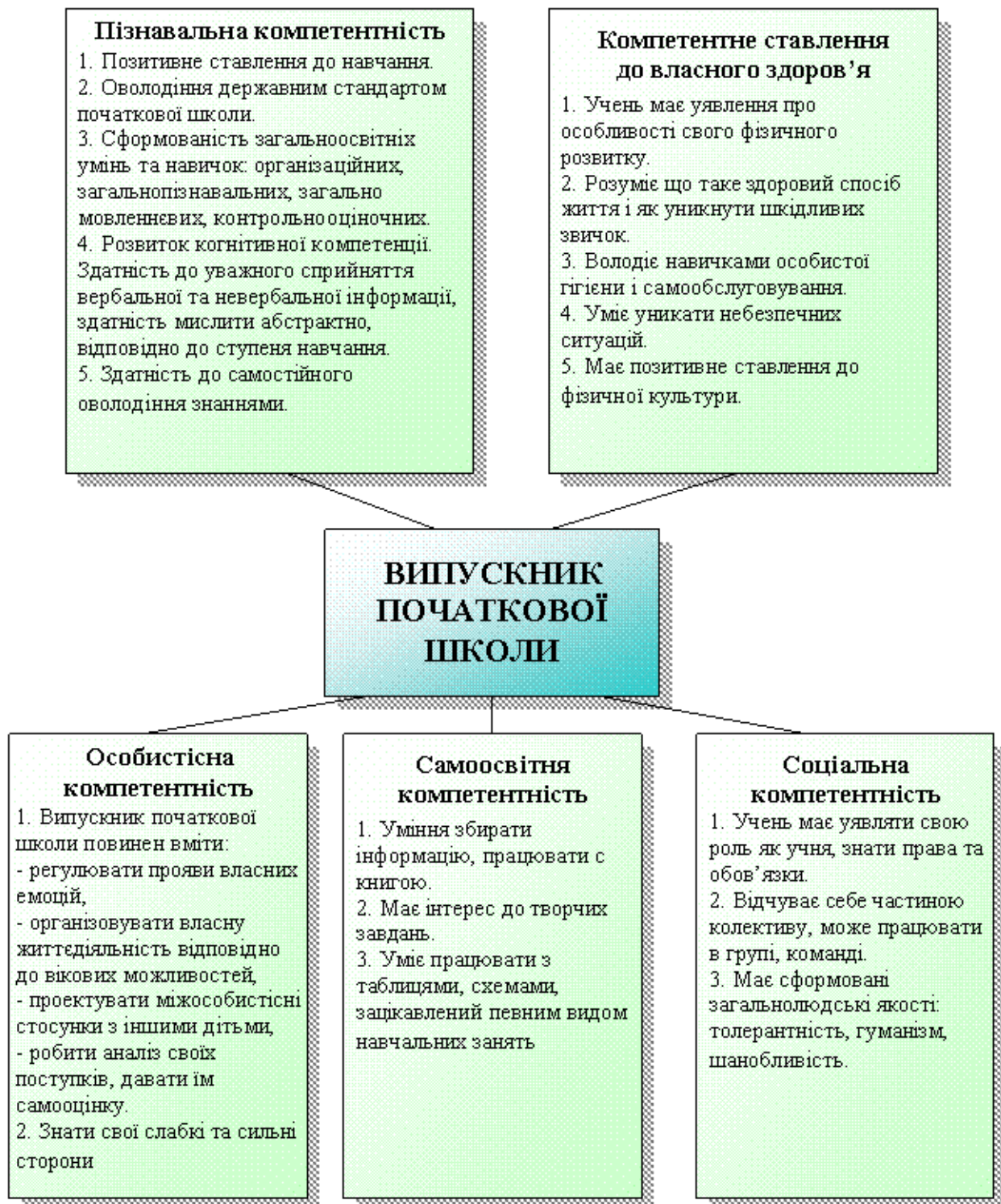
4. Недоліки в управлінні виховною роботою. Причини недовісти деяких форм, методів, прийомів виховання. Загальні причини недоліків в організації роботи школи, недостатньої компетентності її керівників, недосконалості стилю управління.

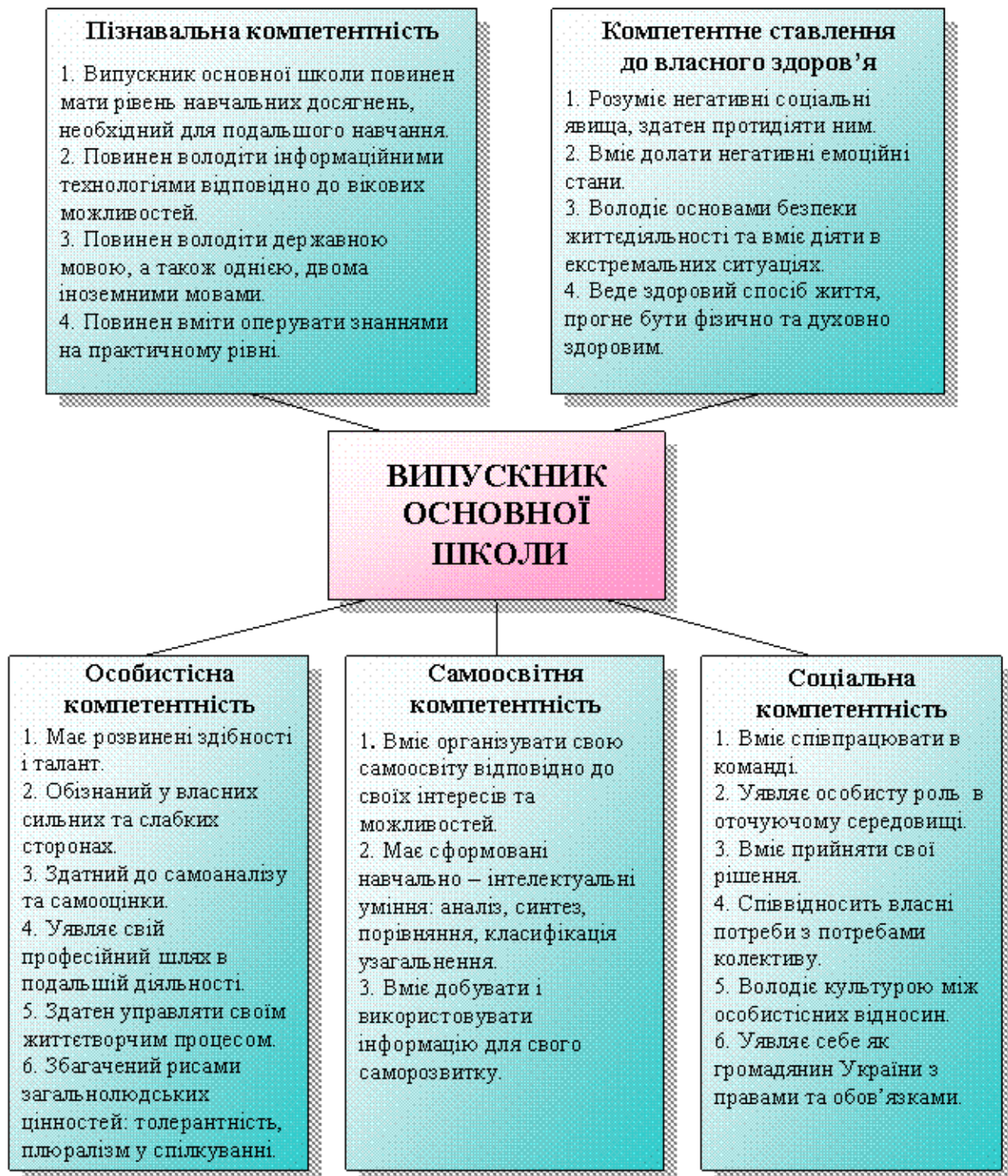
5. Виконання функціональних обов'язків заступником директора школи з виховної роботи, класними керівниками, педагогами-організаторами та іншими педпрацівниками.

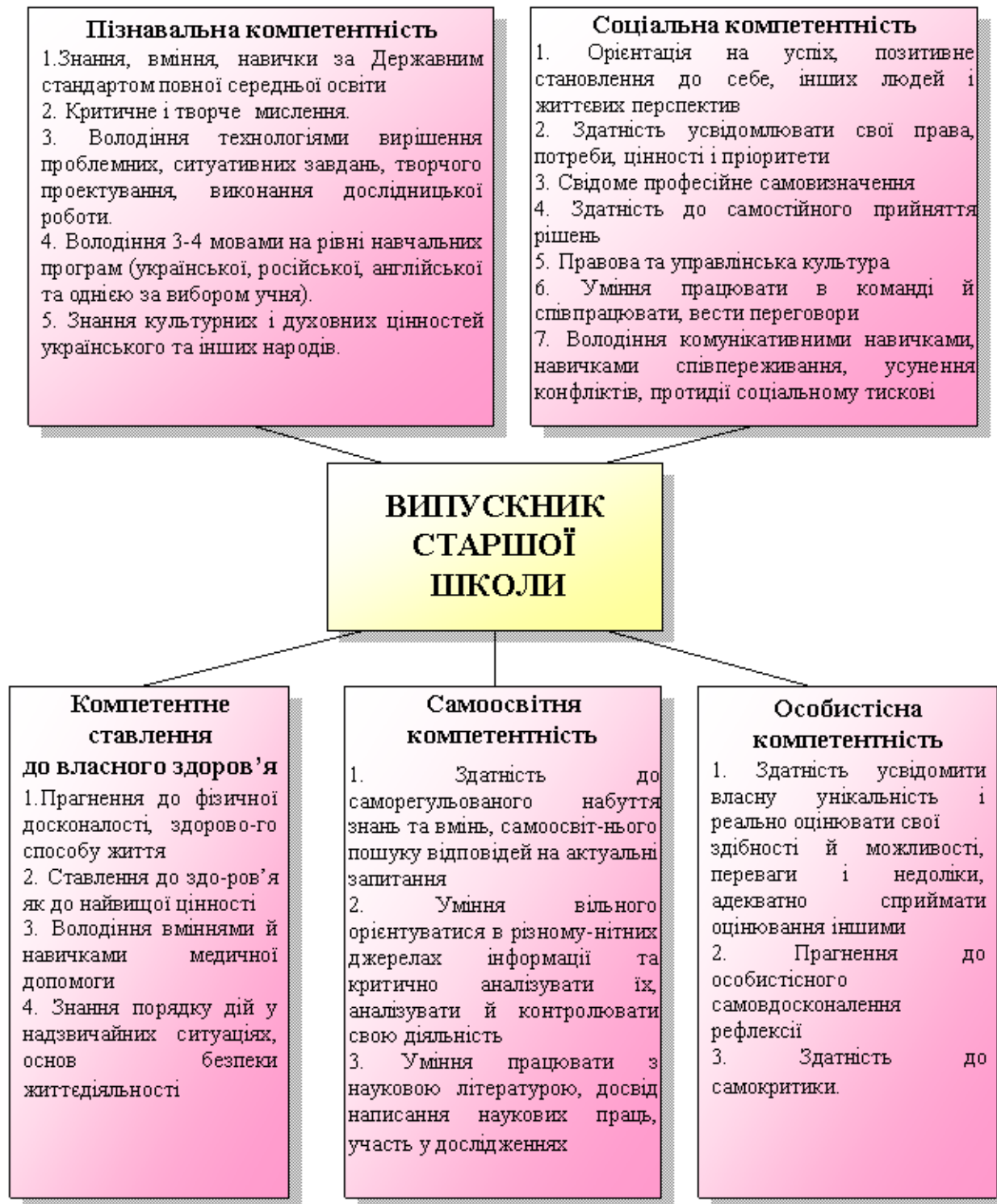
6. Пропозиції, рекомендації щодо підвищення рівня виховної роботи школи, управління нею тощо. Опис конкретної допомоги, яку надано педпрацівникам з метою вирішення проблем у виховному процесі.

Модель гуманістичної виховної системи НВК

Етапи реалізації системи виховної роботи

I. Підготовчо-організаційний (2007-2008 н.р.)

1.Опрацювання науково-педагогічної та психологічної літератури з проблеми.

2.Ознайомлення з ППД з проблеми виховання духовності у школярів. Аналіз і узагальнення ППД з проблеми формування основ духовної культури, підвищення рівня загальної культури вихованців.

II. Діагностично-концептуальний (2007-2008 н.р., 2008-2009 н.р.)

1.Проведення моніторингу учнівського і педагогічного середовища із зазначеної проблеми. Проведення діагностики моральної вихованості учнів гімназії.

2.Розроблення способу реалізації системи.

3.Налагодження співпраці з соціально-психологічною службою гімназії. Розроблення заходів з питань педагогічної і психологічної корекції міжособистісних стосунків в учнівському колективі.

III. Основний етап (із 2008 до 2018 року)

IV. Корекційно-оцінний (Травень. Щороку)

1.Проведення моніторингу учнівського середовища щодо проблеми, яка реалізується. Вивчення рівня вихованості.

2.Аналіз і узагальнення результатів реалізації системи, оформлення методичних матеріалів моніторингових досліджень.

V. Підсумковий етап (Червень. Щороку)

1.Вироблення пропозицій до річного плану гімназії щодо забезпечення умов продовження реалізації системи.

2.Звіт на педагогічній раді про результативність досягнень в реалізації гуманістичної виховної системи гімназії.

3.Прогнозування перспективи роботи над реалізацією системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція (Основний закон) України / Прийнятий на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К., 1997.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – К., 1994.
3. Конвенція ООН про права дитини. – К., 1997.
4. Єрмаков І.Г., Пузіков Д.О. Життєвий проект особистості: від теорії до практики: Практико зорієнтований посібник. – К.: Освіта України, 2007.
5. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: Науково-методичний посібник / За ред.. І.Г.Єрмакова. – Запоріжжя: Центріон, 2005.
6. Журба К.О. Виховання духовної культури у підлітків: методичні рекомендації. К.: ТОВ “Інфодрук” , 2004.
7. Оржеховська В.М., Тарасова Т.В. Духовність – це здоров'я молодого покоління: Навчально-методичний посібник. – Тернопіль, 2005

ДОДАТОК 4

Довідка

Про становлення і розвиток гуманістичної виховної системи гімназії

29 квітня 2009 року

На виконання «Національної програми виховання дітей та учнівської молоді» та з метою виховання і розвитку вільної, талановитої, високоморальної, громадсько-активної особистості, здатної до самостворення, готової до творчої діяльності в суспільстві у Згурівській гімназії створена гуманістична виховна система.

У 2008-2009 н.р. в Згурівській гімназії була створена гуманістична виховна система – складний комплекс компонентів, підпорядкований певним завданням, що забезпечує у процесі свого функціонування досягнення певних виховних завдань щодо кожної особистості і всього дитячого колективу. При цьому збереглася традиція планувати роботу по місячниках.

Модель виховної системи відбиває розуміння виховання не як штучно вигаданої «роботи» (певної кількості заходів), а як способу життя класного, шкільного колективів, з певними законами, традиціями, з чітко окресленою структурою прав і обов'язків.

Систематизуючим фактором, який визначає і цементує виховну систему гімназії, є конкретизовані мета і завдання. З ними узгоджують дії вчителів та учнів, зміст, методи, організацію виховної роботи й інші компоненти. Саме єдність, наступність, взаємозв'язок усіх цих компонентів і складають систему. Особливе місце у системі гуманістичного виховання займають погляди і досвід В.Сухомлинського, які ґрунтуються на цінностях добра, доброзичливості, поваги до гідності дитини.

Для досягнення завдань виховання адміністрація гімназії та вчителі аналізують на що слід звернути увагу, виховуючи цих дітей у конкретних

умовах. Ефективною і гуманістичною є логіка: опора у вихованні на спонтанно розвинуті моральні цінності дитини, їх підтримка, якщо вони мають позитивну спрямованість, їх збагачення і розвиток до рівня загальнолюдських і національних

Здійснюється порівняння загальних виховних завдань гімназії і рівня вихованості учнів. Внаслідок такого порівняння учителі сформулювали конкретизовані завдання виховної системи. Вирішальне значення для функціонування виховної системи в гімназії має характер взаємин учителів та учнів. Учителі створюють умови для реальної, а не фіктивної участі самих учнів в організації своєї моральної діяльності, для їхнього права на фантазію і творчість у виборі форм досягнення виховної мети, їх відповідальності за результати. Саме створення сприятливих гуманних взаємин у дитячій спільноті є важливою умовою вільного індивідуального розвитку кожного і знімає проблему настирливого моралізування.

Створення в гімназії культу знань, освіти, створення учнівського наукового товариства, організація конкурсів знавців, ерудитів є одним з найважливіших шляхів виховання у дітей високої духовної культури, гуманізму, національної гордості, залучення до світових цінностей.

З цією метою заплановані класними керівниками і стали практично-дієвими (за підсумками виявлення рівня вихованості гімназистів) такі заняття: година спілкування «Твоє майбутнє у твоїх руках», індивідуальні бесіди: «Уміння бути «командиром» і «виконавцем», «Як встигати зробити якомога більше», «Як я виконую заповідь «Люби ближнього свого, як себе самого», міні-тренінг «Чинники активного тривалого життя», День довір'я «Самооцінка батьків з питань формування особистості дитини» (класний керівник 9 класу Сухенко В.В.); круглий стіл «Конфлікт. Уміння володіти собою», виготовлення та виставка сімейних гербів «Гордість моєї родини», практикум «Методи запобігання стресу. Способи відновлення і підтримання психологічної рівноваги», тренінг «Визнач свою позицію», батьківські збори «Важкі діти – це

ті, у яких немає щиросердного контакту з дорослими» (класний керівник 8 класу Остапенко В.М.); диспут «Дружний колектив: який він?», ГКК «Стежиною добра», індивідуальні бесіди: «Хто для тебе авторитет і чому», «Чесний та прискіпливий аналіз своїх дій і вчинків – запорука твого становлення», «Вчимося слухати один одного», тренінг «Як стати творцем свого життя», батьківські збори «Виховання у дітей правильного оцінювання власних потреб і можливостей» (класний керівник 5 класу Мурдід О.О.); захист проекту «Хліб усьому голова», година відкритих думок «Мій клас», тренінг «Пізнай себе, щоб бути щасливим», презентація «Я і закон», родинне свято «Хай злагода і мир панують у родині» (класний керівник 6 класу Прокопенко І.О.); анкетування «Хто я, хто мій друг, мої кращі риси, я себе бачу», складання пам'ятки «10 заповідей здоров'я», лекторій для батьків «Виховання дітей на власному прикладі» (класний керівник 7 класу Олійник Л.В.); година спілкування «Людина і праця – ось мати і батько істини», індивідуальні бесіди «Умій відчувати поруч із собою людину», «Закон і ти», «Мої здібності та мої можливості», родинний міст «Виховуємо громадянина».

Потребує вдосконалення у роботі вчителів індивідуальна підтримка морального розвитку особистості: духовне спілкування з учнем, вивчення особистих якостей учня та динаміки їх розвитку, підтримка позитивних тенденцій у моральному розвитку. Щоб серйозно проаналізувати наслідки індивідуальної підтримки і визначити наступні педагогічні дії, учителі несистематично визначають що змінилося в поведінці, в моральних поглядах дитини, чому змінилося, які мотиви цих змін; наскільки міцні і незворотні ці зміни, якою мірою дитина наблизилася до найвищих моральних цінностей, що робити далі.

На підставі зазначеного

РЕКОМЕНДУЮ:

1.Заступникам директора Висовень В.О., Макаревичу О.А.:

1.1.Із метою більш докладного ознайомлення з творчою діяльністю класних керівників провести дослідження за такими напрямками:

організація конструктивної взаємодії класного керівника з учителями, батьками, учнями, позашкільцями, представниками громадських, державних організацій;

нетрадиційні методи та прийоми, виховні дії класного керівника щодо включення учнів у систему позитивної діяльності та відносин, їх суть і результативність;

створення сприятливих умов для самореалізації, самовдосконалення особистості школярів, розвитку позитивних рис характеру.

1.2.Розробити тематику семінарів-практикумів із вивчення питань планування виховної роботи з класними колективами з метою реалізації гуманістичної виховної системи. (2009-2010 н.р.)

1.3.Установити години і дні індивідуальних консультацій для класних керівників із питань покращення виховного процесу в гімназії.

2.Соціальному педагогу Журавській І.М.:

2.1.Зробити підбірку інформаційних та методичних матеріалів «Права дитини: сучасний досвід та інновації».

2.2.Забезпечувати процес соціалізації учнів у навчально-виховній діяльності, захист їхнього психічного, фізичного, соціального і духовного здоров'я.

3.Учителям-предметникам, класним керівникам:

3.1.Реалізувати на практиці особистісно орієнтований підхід у навчально-виховній діяльності.

3.2. На уроках і в позаурочній діяльності використовувати інформаційні методи виховання, методи організації діяльності вихованців для вироблення і відпрацювання у них відповідних способів діяльності, метод соціальних вправ.

4. Педагогу-організатору Мурдід О.О.:

4.1. Забезпечувати демократичний характер планування, поєднувати традиційне планування із ситуативним.

4.2. Оптимально охоплювати учнів таким змістом діяльності, яке відповідає їхнім інтересам і потребам, залучати батьків до виховного процесу.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступників директора з навчально-виховної роботи Висовень В.О., Макаревича О.А.

Директор гімназії

В.М.Чужа

З наказом ознайомлені всі вчителі.

ДОДАТОК 5

Згурівський НВК "Гімназія – загальноосвітня школа І ступеня"

Година спілкування

"Що означає бути щасливим.

Що таке людська індивідуальність та відчуття гармонії в собі.

Чому важливо правильно оцінювати себе"

Автор: заступник директора

Згурівського НВК

Висовень В.О.

2013-2014 н.р.

ГІМН (грец. hýmnos — похвальна пісня)

ЗГУРІВСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ

Музика М.П.Жалдак

Слова В.М.Чужі

Гімназія моя- ти сфінкс моєї долі,

Моїх дитячих літ небесся голубе,

Ти храм душі, науки, світла, волі,

Кристал мого життя- проміння золоте.

Ми юні всі і серцем чисті

В полоні світлих поривань.

Вперед, в науку, гімназисти,

Вперед до мудрості і знань.

Такі ми різні всі, але усі єдині,

Ім'ям майбутнього усі ми живемо:

Ми на алтар святої України

Свої знання і силу, й розум віддамо.

Мета. Пояснити суть поняття “людська індивідуальність“, відчуття гармонії, самооцінки; спонукати дітей замислитися над етичними проблемами: що означає бути щасливим, відчувати гармонію в собі; чому важливо правильно оцінювати себе. Навчити розмежовувати внутрішню і зовнішню красу. Довести школярам, що щастя людини залежить від неї. Розширити знання учнів про життя В. Сухомлинського, його твори; збагачувати активний словник учнів, формувати ціннісні судження про гармонійне життя. Розвивати вміння пояснювати зміст понять “щастя”, “гармонія”, “самооцінка”, наводити приклади рис характеру людини. Виховувати почуття прекрасного в житті.

Педагогічне забезпечення: виставка малюнків дітей “Щастя”, висловлювання про щастя, виставка книжок про щастя, записи пісень, мультфільм “Канікули в Простоквашино”, роздавальний, наочний, дидактичний матеріали.

Словник чемної людини. Скринька нових слів:

гармонія - відповідність внутрішніх переконань діям;

самооцінка – усвідомлення людиною себе як особистості і свого місця в світі; оцінка людиною своїх достоїнств і недоліків; основа самооцінки – переконання;

щастя – поняття моральної свідомості, що означає такий стан людини, який відповідає внутрішньому задоволенню своїм життям.

індивідуальність – сукупність своєрідних і неповторних якостей, що відрізняють одну людину від іншої; окрема людина як носій унікальних властивостей;

характер - сукупність особливих рис людини, що виявляються в поведінці; вдача.

Проблемні питання (запис на дошці):

1. Чому кожна людина відчуває щастя по-своєму.

2. Що визначає індивідуальність кожного з нас.

3. Чому важливо правильно оцінювати себе.

Очікувані результати.

Після години спілкування учні зможуть:

- *пояснювати зміст понять “людська індивідуальність”, “щастя”, “внутрішня гармонія”, “самооцінка”;*
- *називати і наводити приклади рис характеру людини, аналізувати основні риси свого характеру;*
- *розповідати про важливість самооцінки, здійснювати самооцінку;*
- *відповідати на запитання: Що необхідно для щастя людини? Чи залежить щастя від уміння оцінювати себе?*

*Тільки тим історія належить,
Хто сьогодні бореться й живе.*

Василь Симоненко

*Немає нічого вищого і прекраснішого,
ніж давати щастя багатьом людям.*

Л. Бетховен

I. Організаційна частина

****Створення позитивного емоційного настрою***

Учитель читає поетичні рядки.

Щастя

1. Щастям переповнена душа.

А спитай чого? Сама не знаю.

І рука береться до вірша,

Бо в душі таке я світло маю,

Наче сонце, рветься із грудей,

Щоб своє тепло комусь віддати.

І промінням лину до дітей,

І мені здається — всім я мати!

2. Благословляю вас, діти, на долю високу,

На щастя, на радість, яскравий політ.

Ростіть і долайте вершину щороку,

Здорові й щасливі рушайте у світ!

II. Основна частина

1. Актуалізація опорних знань учнів

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Дібрати з довідки (див. далі) значення фразеологізмів.

Вважати (мати) за щастя —

Випало за щастя

Зазнавати щастя

Сподівання на щастя —

Довідка: робити щасливим когось; бути щасливим щось зробити; ставати щасливим; думати про щасливе; успішне завершення чогось; сподіватися на успіх; пощастило взяти участь у чомусь.

2) Вступне слово вчителя

Людське життя... Неповторне та звичне, радісне й сумне, сповнене глибоких переживань, солодке, як мед, і гірке, як полин. Люди, їх мільйони... усі вони зовсім різні й чимось неповторні. Вони, мов ті зорі на небі, що горять своєрідним світлом.

Так, життя кожної людини - це стежина, устелена жовто-гарячими чорнобривцями, духмяними вишеньками, стежина з червоними та чорними тонами, як у цій пісні “червоне - то любов, а чорне - то журба”... (учитель наспівує пісню).

Бо й справді, кожне життя дається нам якоюсь дивовижною квіткою, яка вранці вмивається росою, зустрічаючи новий день, ніжно простягає руки-пелюстки до сонця, щоб захистило її від усього злого й недоброго, а ввечері тихо й сумовито складає свою голівку до матері-землі, сподіваючись наступного дня побачити цей світ кращим. (*Малюнок квітки Щастя*)

(Учні розглядають Модель випускника гімназії).

Стежина життя... Це по ній кожен має пройти гідно. Але якою вона буде? І хочеться гукнути: “Життя! Ну зупинись хоч трішки! Почекай хоч одну мить! Візьми мене на свої крилечка й понеси ген-ген за небокрай, де люди у вічності живуть”.

Прекрасні слова, правда? І як хотілося б кожному з нас, щоб і життя наше було таким же прекрасним. Але як цього досягти?

Учні розглядають і коментують малюнок “І де ж моє щастя?...”

Тому тема нашої години спілкування “Що означає бути щасливим ”. Ми повинні з’ясувати такі питання: для чого людина живе на землі? Що зробити для того, щоб життя наше було щасливим і прекрасним? Чому важливо правильно оцінювати себе?

Вдумаємось у слова Леонардо да Вінчі: “Пам’ятай! Життя є дар, великий дар, і той, хто його не цінує, цього дарунка не заслуговує”. Звичайно, нікому не дано з цілковитою точністю визначити своє майбутнє. Та все ж кожному під силу намітити власний шлях самотворення, кожному слід знати, що він спроможний підсилити в собі, а що відкинути чи хоча би пом’якшити.

Щодня перед кожним із вас постають запитання: хто я? Навіщо я прийшов у цей світ? Куди йде моє життя? Що залишу після себе? Чи хтось колись про мене згадає? Здається, це прості запитання, але дати відповідь на них стає все важче й важче.

3)Бесіда з учнями

-Як ви думаєте, чи може кожна людина жити так, як вона хоче, і що для цього потрібно? (Людина може запланувати своє життя, визначивши мету існування, вибрати шлях її реалізації. Усе залежить від характеру людини, вольових зусиль. Для того щоб жити так, як хочеш, треба вміти долати перешкоди, труднощі. Мало одного тільки бажання хотіти, потрібна ще й праця, боротьба, щоб чогось досягти...)

-А що складніше й важливіше - будувати життя чи пристосовуватись до нього? (Звичайно, складніше й важливіше будувати життя, а пристосовуватись - легше та простіше, але це нецікаво...)

-Чи хочеш стати “видатною людиною”, “зіркою”, “жити щасливо”? (Напевне, кожному з нас хочеться жити щасливо. Тому дуже часто, вітаючи один одного з тим чи іншим святом, ми бажаємо найперше здоров’я та великого щастя.)

-А який зміст ви вкладаєте в поняття “жити щасливо”? (Жити щасливо – це коли тебе поважають люди, коли в тебе є вірні друзі, коли на землі панують любов і злагода між людьми...)

Коли ж судилось нам всім жити в одному світі,
Єднаймося всі разом у радості й біді.
Давайте, щоб душа жила у щастя світлі,
Щоб людства рід зберігся на землі.

3.Представлення теми і очікуваних результатів

Учитель. Щастя... Ми про нього мріємо, прагнемо мати його в житті, хочемо стати щасливими. Що таке щастя? Що ж треба людині, щоб забезпечити для себе та інших тривале щастя? (Синоніми до слова щастя — благодать, блаженство, розкіш, рай, раювання, солодощі, гаразд, доля, успіх).

Багато мудреців намагалися розв'язати ці питання. Над цими важливими етичними проблемами і працюватимемо на уроці.

4.1.Що таке щастя

Робота з епіграфом. Прокоментувати розуміння щастя різними людьми.

Робота зі скринькою нових слів. Записати визначення деяких понять.

Учитель. Як ви розумієте щастя?

Отже, щастя неповторне. Кожна людина його відчуває по-своєму. Рецепт щастя не може бути єдиним для всіх. Кожна людина — неповторна особистість, і щастя для неї — її, особисте. Що є щастям для одного, може бути нещастям для іншого.

Завдання. Запишіть свої думки у вигляді переліку чинників щастя. Порівняйте свої записи з результатами однокласників. Чи мають ваші напрацювання щось спільне? Чому?

Учитель. Щоб почуватися щасливим, потрібно знати основні складники, без яких людське щастя неможливе:

- задоволення людських потреб;
- осмислення людиною власного буття;

- повнота і цілісність буття;
- гармонія з собою і навколишнім світом.

(Обговорення складників)

Учитель. Існує дещо спільне, що характеризує щастя кожної людини. На підставі цього дослідники визначили деякі “закони” щастя.

Учитель об’єднає учнів у малі групи, пропонує їм обговорити і відповісти на запитання.

-Чи поділяєте ви наведені тлумачення особливостей щастя й те, що означає бути щасливим? Чому?

-Яка з наведених особливостей найважливіша для того, щоб ви відчували себе щасливими? Поясніть свій вибір.

Деякі “закони” щастя

- *Щастя неможливо знайти, виграти або отримати в подарунок.**
- *Щасливого життя немає, є лише щасливі дні.**
- *Щастя – це коли тебе розуміють.**
- *Щастя неможливе в самотності.**
- *Щастя не залежить від того, хто ви і що маєте.**
- *Насправді щасливий той, хто вміє задовольнятися невеликим.**
- *Людина – коваль власного щастя.**

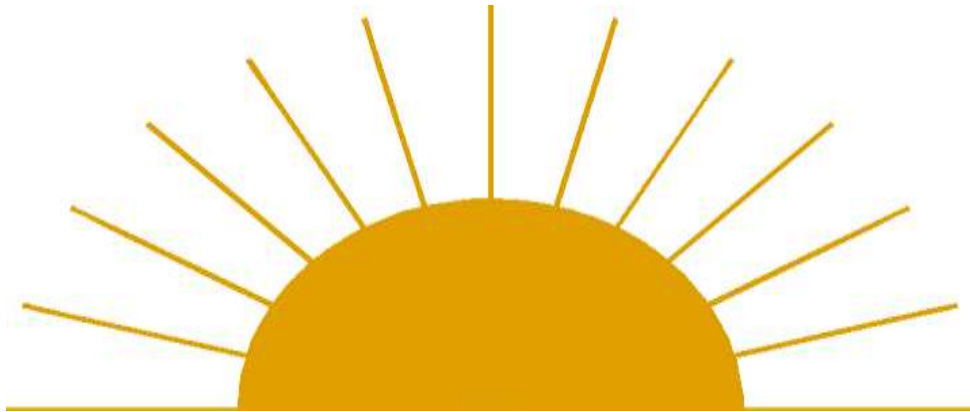
Учитель. У природі не існує двох однакових людей. А близнята? Так, вони дуже схожі зовні, та характер і поведінка у кожного з них — індивідуальні, неповторні. Внутрішній світ людини, її власне Я — свої, притаманні тільки їй. Індивідуальність кожного — це його характер, звички, інтереси.

Самодослідження. Поставити плюс чи мінус:

- Чи завжди ти відчуваєшся задоволеним?
- Чи завжди намагаєшся бути самим собою?
- Чи усвідомлюєш мету свого життя?
- Чи задоволений своїм місцем у класному колективі?
- Чи задоволений своїми обов'язками члена сім'ї?
- Чи відчуваєшся в гармонії з самим собою?

- Чи вважаєш себе щасливою людиною?

Робота над оповіданням В. Сухомлинського “Намисто з чотирма променями”.

Намисто з чотирма променями

Побачило Сонечко хвору Дівчинку в ліжку. Дівчинка лежала, очі її були закриті, вона тихо стогнала.

Жаль стало Сонечкові Дівчинку. Нахилилось воно над її голівкою й тихо прошепотіло:

— Візьми, Дівчинко, чарівне намисто з чотирма променями. Чотирьох нещасних ти можеш зробити щасливими. На кого спрямуєш промінь — той і стане щасливим.

Відкрила очі Дівчинка, бачить — лежить на постелі чарівне намисто, чотири промені грають на стіні.

«На кого ж направити щасливі промені? — думає Дівчинка. — Хто у нас нещасливий?»

Подумала і важко зітхнула: нещасними були бабуса, дідусь, тато й мама. У бабусі зуб болить, у дідуса ліжка скрипить, татко горілку п'є, мама сльози ллє.

Спрямувала Дівчинка чарівний промінь на бабусю — і зуб у неї зразу ж перестав боліти.

Спрямувала промінь на дідуса — ліжка перестало скрипіти.

Спрямувала промінь на тата — перестав тато горілку пити.

Спрямувала промінь на маму — перестала мама сльози лити, радісно посміхається.

Про себе, про свою хворобу Дівчинка забула. А коли всі стали щасливими, вона стала найщасливіша, і хвороба залишила її.

- *Коли дівчинка стала щасливою?*
- *Від чого залежить наше щастя?*
- *Якби у вас були щасливі промінчики, кого б ви ощасливили?*

Учениця і учень читають вірші.

Щастя

1. Скільки є людей повсюди,
 Стільки в світі й щастя є.
 Ніби ж всі подібні люди,
 Щастя в кожного своє.
 І рецепту тут немає,
 Як на торт чи на пиріг.
 Кожен свій рецепт шукає
 Серед тисячі доріг.
 Ложку дьогтю в бочку меду —
 І, дивись, пропало все.
 Щастя завжди попереду
 Вогник радості несе.
 Треба встигнути догнати,
 В певний час і в самий раз!
 А поспробуй угадати —
 От завданнячко для нас!
 Щастя вогником засвітить,
 Ніби папороті цвіт.
 Хтось зірве, хтось не помітить
 І повз нього піде в світ...

2. Маленьким хлопчиком додому
 У полі йшов я в шумі трав,
 І у гніздечку кам'яному

Сорокопудика піймав.
 Тримав я міцно пташеня те,
 Й на мене зорили з руки
 Його маленькі оченята,
 Немов чорненькі ягідки.
 Над ним сіяла синь квітчаста,
 І птиць лунав щасливий спів...
 Невже навіки волі щастя
 Він у долоні загубив?
 І стиснув серце жаль великий,
 І пальці я розкрив: — Ану! —
 І він пурхнув з щасливим криком
 В залиту сонцем вишину.

Робота над оповіданням В. Сухомлинського “Який слід повинна залишити людина на землі?”

Який слід повинна залишити людина на землі?

Старий Майстер звів кам'яний будинок. Став осторонь і милується. “Завтра в ньому оселяться люди”, - думає з гордістю.

А в цей час біля будинку грався Хлопчик. Він стрибнув на сходинку й залишив слід своєї маленької ніжки на цементі, який ще не затвердів.

- Для чого ти псуєш мою роботу? - сказав з докором Майстер.

Хлопчик подивився на відбиток ноги, засміявся й побіг собі.

Минуло багато років. Хлопчик став дорослим Чоловіком.

Життя його склалось так, що він часто переїздив з міста до міста, ніде довго не затримувався, ні до чого не прихилявся - ні руками, ні душею.

Прийшла старість. Пригадав старий Чоловік своє рідне село на березі Дніпра. Захотілося йому побувати там. Приїхав на батьківщину, зустрічається з людьми, називає своє прізвище, але всі знизують плечима - ніхто не пам'ятає такого.

- Що ж ти лишив після себе? - питає у старого Чоловіка один дід. - Є в

тебе син чи дочка?

- Немає в мене ні сина, ні дочки.

- Може, ти дуба посадив?

- Ні, не посадив я дуба...

- Може, ти поле випестував?

- Ні, не випестував я поля...

- То, мабуть, ти пісню склав?

- Ні, й пісні я не склав.

- То хто ж ти такий? Що ж ти робив усе своє життя? - здивувався дід.

Нічого не міг відповісти старий Чоловік. Пригадалася йому та мить, коли він залишив слід на сходинці. Пішов до будинку. Стоїть той, наче вчора збудований, а на найнижчій сходинці – закам'янілий, відбиток хлопчикової ніжки.

- Ось і все, що залишиться після мене на землі, - з болем подумав старий Чоловік. - Але цього ж мало, дуже мало...

Не так треба жити...

Учитель декламує напам'ять.

Любіть свій край, такий цікавий і красивий

Цінуйте те, що вже живе віки!

І намагайтесь після себе залишити,

Лише приємні спогади й сліди!

-Відомий педагог В. Сухомлинський писав: “Ти не завжди будеш дитиною. Ми з'являємося на світ і спочатку буваємо маленькими дітьми для того, щоб, ставши дорослими, залишити свій слід на землі, прожити життя справжніми людьми. Прагни швидше стати духовно зрілим творцем, мислителем, трудівником. Людина смертна. Ми йдемо в небуття, але, разом з тим, людина й безсмертна. Твоє безсмертя в тому, що ти зумієш створити для людей, для своєї Батьківщини”.

То ж творіть, держайте, захоплюйтесь і дбайте про те, що ви залишите для нащадків.

У свій час відомий педагог К. Ушинський писав: “Задовольніть усі бажання людини, але відніміть у неї мету життя - якою нещасною буде вона. Не задоволення потреб, а мета життя являється серцевиною”.

Не забувай ні на хвилину свого призначення, Людино!

Бо якщо станеш забувати, то будеш ти нічим ставати.

Бо як забудеш - всохнуть ріки, на світ народяться каліки,

А опромінені тополі підуть собі степами голі.

Бо якщо станеш забувати, тоді себе не врятувати,

Бо віра вмере, надія згасне, своє ім'я забудеш власне.

Забудеш ім'я свого роду, і ім'я батька і народу,

Забудеш знати, і уміти, і рідну мову розуміти.

Учитель. ЖИТТЯ - ЦЕ МИТЬ, ЗУМІЙ ЙОГО ПРОЖИТИ.

Слухання фрагментів пісень про щастя.

Розповідь учителя з елементами бесіди.

-Я хочу ознайомити вас ще з одним твором-притчею. Нехай кожен з вас спробує самотійно продовжити речення, яке є назвою цієї притчі.

Життя людини - це найвища цінність

В одного батька було двоє синів. І ось настав час, коли кожен з них мав піти власною дорогою.

Покликав їх батько до себе і каже: “Віддаю я вам усе своє багатство. Кожному даю коштовності, землі та все, що є на цих землях. Розпоряджайтеся ними, примножуйте та пам'ятайте мою настанову: найвища цінність - це життя людини. Обіцяйте мені, що будете берегти життя, як найдорожчий скарб”. Сини пообіцяли та й розійшлися своїми дорогами.

Старший син, прийшовши у свої землі, одразу найняв собі найкращу охорону та велику кількість прислуги. Звелів побудувати найміцніший палац і не зводити з нього очей ні вдень, ні вночі, щоб його дорогоцінному життю нічого не загрожувало. Слуги приносили йому найкращу їжу та напої, виконували всі його забаганки. Відокремився він від усього світу, щоб ніяка хвороба чи тривожна звістка не турбували його життя - батькові ж обіцяв.

Молодший син часом обходив свої землі. Однак невдовзі побачив велике скупчення людей, що збиралися воювати між собою. Він запитав у них: “Навіщо ви вирішуєте свої проблеми насиллям? Ви ж маєте змогу все обговорити та домовитись”. “А ми про це ніколи не думали. Бійкою все вирішували наші батьки, діди і прадіди, тому й ми так робимо. А й справді, чому не домовитись”. Війна скінчилась, навіть не розпочавшись, а вдячні матері та жінки кинулись до ніг молодшого сина, дякуючи за збережене життя їхніх синів і чоловіків.

Попрямував він далі. Незабаром його очам відкрилася жахлива картинка. Змарнілі, обідрані люди жебракували на дорозі, ведучи за собою малих, немічних, голодних дітей. “Що змусило вас так жити?”, - запитав їх. І люди розповіли, як жили вони колись у прекрасному місті, поряд з яким була повновода ріка, зеленів чудовий ліс, повний різноманітної живності. Та сталось так, що для своїх потреб люди вирубали всі дерева. Кудись зникла вся живність, мисливці вже нічого не приносили з полювання. Згодом пересохла й річка, що витікала десь із лісу. На місто весь час обрушувався буревій, родючі землі перетворились на пустирі. Не стало ні їжі, ні води. Прекрасне місто почало перетворюватись на пустелю, в якій люди не змогли б жити. “Спробуймо всі разом відродити ліс і річку, та і все місто!” - вигукнув молодший син.

За його прикладом люди почали насаджувати дерева, пізніше туди повернулися тварини і птахи. Десь у глибині лісу задзюрчав струмок, поступово перетворюючись у річку, переповнену рибою. Ожила природа навколо міста, щедро обдаровуючи всіх своїми плодами. Повернулось до людей життя, не боялись вони вже за майбутнє своїх дітей.

З того часу в цих землях усі живуть у мирі, любові, достатку, бо молодший син й інших навчив батьківської мудрості.

Докотилася звістка про долю синів до самого батька. “Лише один з моїх синочків правильно зрозумів мою настанову”, - із жалем промовив він.

А люди й досі в тих землях пам'ятають про життя одного із синів, ще й

своїм дітям переказують, а про життя іншого й згадки не лишилося.

Учитель. Про кого йшлося у притчі? (Про двох синів та їхнього батька.) Кого ж із синів люди й досі пам'ятають, а про кого і згадки не лишилось? Чому? (Пам'ятають молодшого, бо він присвятив своє життя іншим людям.) Як ви вважаєте, чиє життя можна назвати найціннішим скарбом? А яку цінність має життя старшого сина? Чому? На кого ви б хотіли бути схожими? Що для цього необхідно?

-У чому вбачає щастя автор притчі?

-Наведіть приклади життя таких людей - наших сучасників.

Розгляд ілюстрацій *“Картини зимової природи”*.

-Чи може бути щастя ще й таким?

Читання і обговорення статті (автор статті – заступник директора В.О.Висовень) районної газети “Панорама” *“Її нелегке щастя”* (про життя і діяльність учительки математики Згурівського НВК В.І.Ап'юнкіної).

Учитель. Отже, щоб бути щасливим, треба пізнати себе. А ще, діти, пізнання краси світу теж робить людину щасливою, наближає її до Ідеалу. Пізнавайте себе, світ навколо вас і **БУДЬТЕ ЩАСЛИВІ!** (Робота з карткою “Як ви розумієте щастя?”)

7 чудес України

- 1.Луцький Верхній замок (Волинська обл.) 1 місце
- 2.Кам'янець-Подільська фортеця (Хмельницька обл.) 2 місце
- 3.Аккерманська (Білгород-Дністровська) фортеця (Одеська обл.) 3 місце
- 4.Митрополичий палац (м. Чернівці) 4 місце
- 5.Хотинська фортеця (Чернівецька обл.) 5 місце
- 6.Палац у Качанівці (Чернігівська обл.) 6 місце
- 7.Алупкінський (Воронцовський) палац (Крим) 7 місце

7 чудес світу

- 1.Єгипетські піраміди.
- 2.Висячі сади Семіраміди у Вавілоні.

3.Храм Артеміді в Ефесі.

4.Статуя Зевса роботи грецького скульптора Фідія.

5.Гробниця Мавзола, властителя Карії в Галікарнасі, прикрашена барельєфами і статуями.

6.Колос Родоський – мідна статуя, заввишки понад 70 метрів, що зображує Геліоса (Бога Сонця в стародавніх греків), біля входу в гавань Родосу.

7.Мармурова вежа маяка на острові Фаросі, заввишки близько 180 метрів.

(Повторити хором визначення поняття щастя).

4.2.Що таке індивідуальність і характер. Чому важливо правильно оцінювати себе.

Учитель. Діти! Пригадайте гімн гімназії, як ви розумієте слова першого рядочка другої строфи: *“...Такі ми різні всі, але усі єдині...”*

Розмірковуючи про те, що таке щастя, ми переконалися, що його розуміння є однією з тих характеристик, що унаочнюють відмінності між людьми. Усі люди мають багато спільного, але одночасно кожній людині, навіть близнюкам, притаманні також відмінні риси.

Отже, індивідуальність – це сукупність своєрідних і неповторних якостей, що відрізняють одну людину від іншої. Індивідуальність людини не є незмінною. Упродовж життя під впливом оточення і виховання, складається така її характеристика як характер.

Намалюйте себе “Ось який Я” і охарактеризуйте.

!!! Інші варіанти завдань, які розкриють індивідуальність кожної дитини і вміння правильно оцінювати себе:

1.Склади свою особисту шкалу цінностей. (Роздати листки учням).

1 – найцінніше для мене.

10 – найменш цінне для мене.

-Отже, це взірць поведінки людини, який веде до добра, справедливості, щастя.

2.Вправа “Я є...” і “Я хочу бути...”

3.Вправа “Мої імена...”

Доповніть речення.

Коли батьки задоволені мною, вони називають мене ...

Коли батьки зляться на мене, то називають ...

У спілкуванні з друзями мене називають ...

Коли я собою задоволений, можу назвати себе ...

Коли я собою не задоволений, то можу назвати себе ...

Мені подобається, коли мене називають ...

4.Напишіть твір-роздум про себе (*теза, аргументи і докази, висновок*) на окремому аркуші “Я – промінчик світла!”

5.Побудуй усне зв'язне висловлювання-роздум за картинкою “І де ж моє щастя?”

6.Зобразіть на малюнку свій “Шлях до Країни Щастя” із такими зупинками: *1.Шукаю себе в собі. 2.Моя унікальність. 3.Ключі до Щастя. 4. Сенси життя.*

7.Підпишіть листівку-поздоровлення із Днем народження. Усі завжди у привітаннях і побажаннях бажають ЩАСТЯ. Подумайте, які б цінності у побажанні ЩАСТЯ ви перерахували.

8.Виведіть формулу *Щасливого життя.*

9.Придумай і намалюй свій герб, на якому будуть відображені твої основні життєві цінності. (*Орієнтовні ключові моменти, які можуть бути відображені в гербі: 1.Яке моє найбільше досягнення на сьогодні? 2.Що ти найбільше цінуєш у собі? 3.Що може зробити тебе щасливим? 4.Яка твоя мета в житті? 5.Якщо б тобі повідомили, що наступного року в усьому щаститиме, що ти зробив би і в якому напрямку?*)

10. Поясни прислів'я на вибір : *1. Щастя не за хмарами ховається, а в труді добувається. 2. Без здоров'я нема щастя. 3. Грошей багато, а щастя нема.*

11. Напиши листа Президенту України *“Дякую за щасливе дитинство”*.

12. Анкета *“Моє улюблене”*.

1. *Я люблю говорити про...*
2. *Я люблю гратися в...*
3. *Я люблю робити...*
4. *Я люблю бувати ...*
5. *Мій улюблений шкільний предмет...*
6. *Моя мрія...*
7. *Мій ідеал у житті...*
8. *Моє найбільше бажання...*
9. *Люблю займатися у вільний час...*
10. *Для мене найважливіше в житті...*
11. *Не люблю дітей, які...*
12. *Товариші дружать зі мною, тому що...*
13. *Я люблю вчителів, які...*

14.Найбільше люблю людей, які...

15.Із учителями мені...

16.Учителі хвалять мене за...

17.Батькам подобається в мені...

18.Мені подобається в мені...

13.Виконай вправу “Скажи про себе щось хороше...”

1.Мені подобається, що я...

2.Учора я зробив добру справу...

3.Я маю таку гарну рису...

4.Мене є за що похвалити...

5.Я розповім вам про свій хороший вчинок...

6.Інші мене цінують за...

Твої інші можливі варіанти сказати про себе щось хороше запиши тут:

The image shows four horizontal bars of different colors: orange, green, pink, and blue. Each bar has a snowflake pattern on the left side and a white rectangular box in the center for writing. The bars are slightly 3D with a shadow on the right side.

14.Продовжіть речення: *Щастя для вчителя - ...*

**(Щастя для вчителя – гідні учні,
які сяють, як сонце, наслідуючи його чесноти та
продовжуючи його добродетельність) –
*це секрет вічної молодості Учителя***

15. -Дорогі учні! Використовуючи знання і вміння, набутий досвід з теми “Що означає бути щасливим”, складіть **“Рецепт вічної молодості” Учителя.**

Релаксація.

Учитель. -Давайте візьмемось за руки, відчуємо тепло долонь, добро, яке випромінює кожен із нас, щирість і безпосередність. Нехай тепло ваших сердець передається через руки. А я вам передаю частинку свого серця із заповідями любові і милосердя.

Учитель кожному учню вручає паперові сердечка.

-Розгляньте 2 квітки Щастя. Якою ви уявляєте квітку Щастя?

III. Підсумок. Рефлексія

1. Підсумкова бесіда:

- *Що називають щастям? Що необхідно для щастя людини?*
- *Як ви розумієте відчуття гармонії в собі?*
- *Чому важливо правильно оцінювати себе? Чи залежить щастя від умінь оцінювати себе?*
- *Із яких складників твориться людське щастя?*

2. Учитель декламує напам'ять поезію:

Не зобидь ні старця, ні дитину,
Поділись останнім сухарем,
Тільки раз ми на землі живем:

Сій любов, краса її єдина.
 Зло нічого не дає, крім зла,
 Вмій прощати, як прощає мати,
 На добро добром спіши воздати —
 Мудрість завжди доброю була.
 Витри піт солоний із чола,
 І працєю, забувши про утому,
 Бо людина ціниться по тому,
 Чи вона зробила, що могла,
 Скільки сил у неї вистачало,
 Щоб на світі більше щастя стало.

IV. Домашнє завдання

1. За бажанням написати невеликий твір-роздум на тему «У чому я бачу своє щастя?»
2. За бажанням прочитати і обговорити на годині класного керівника оповідання В.О.Сухомлинського «Хлопчик веде додому п'яного батька».
3. Подивитися мультфільм «Канікули в Простоквашино». Про що мріяли і в чому вбачали своє щастя герої мультфільму?

Хай струни святково бринять знову й знову .

І радість не гасне у юних серцях.

Промінчиком сонце торкне веселково

І щастю дитини не буде кінця!

Із збірки поезій “Рідні небеса”

У серці, в душі, у самому єстві

**... І серця бентежного я не вгамонюю,
П’янить мене кожний повітря ковток
Іду й відчуваю вселенську гармонію,
Молюся до сонця, дерев і квіток...**

Дмитро Білоус

*Почуття щастя у Дмитра Білоуса –
відчуваю вселенську гармонію!*

Це твоє Щастя!!!

А це – моє Щастя!!!

~~~~~

Як ви розумієте щастя?

- 1.Щастя неповторне.
- 2.Кожна людина його відчуває по-своєму.
- 3.Рецепт щастя не може бути єдиним для всіх.
- 4.Кожна людина — неповторна особистість, і щастя для неї — її, особисте.
- 5.Що є щастям для одного, може бути нещастям для іншого.

АНДРІЙ
БАЧИНСЬКИЙ

НЕЙМОВІРНІ

ПРИГОДИ

ОСТАПА

ДАРИНКИ

Вправа “Мої імена”

Доповніть речення.

Коли батьки задоволені мною, вони називають мене ...

Коли батьки зляться на мене, то називають ...

У спілкуванні з друзями мене називають ...

Коли я собою задоволений, можу назвати себе ...

Коли я собою не задоволений, то можу назвати себе ...

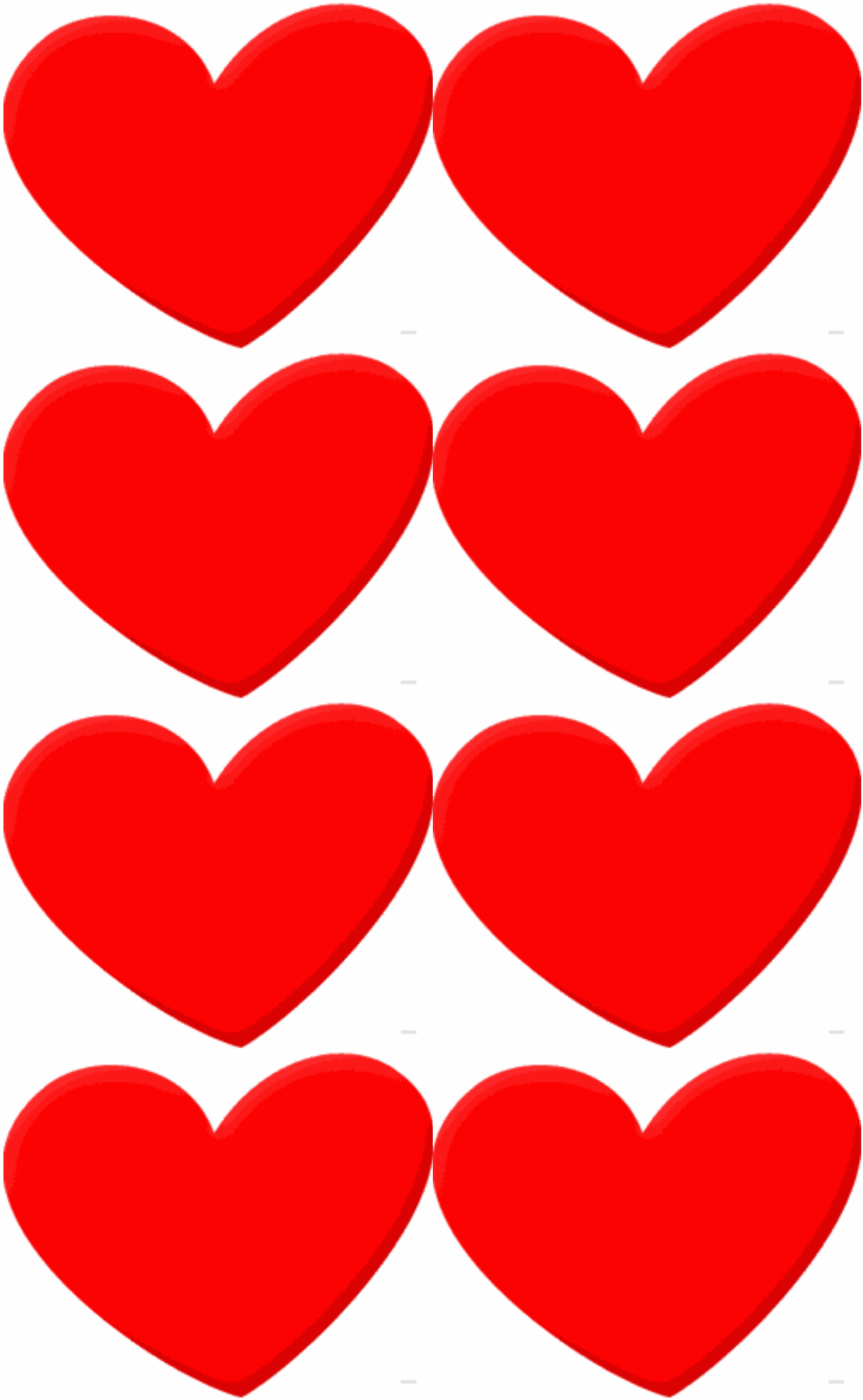
Мені подобається, коли мене називають ...

Хай струни святково бринять знову й знову .

І радість не гасне у юних серцях.

Промінчиком сонце торкне веселково

І щастю дитини не буде кінця.

*"Два кольори"**Слова - Дмитра Павличка**Музика - Олександра Білаша*

*Як я малим збирався навесні
Піти у світ незнаними шляхами,
Сорочку мати вишила мені
Червоними і чорними нитками.*

Приспів:

*Два кольори мої, два кольори,
Оба на полотні, в душі моїй оба,
Два кольори мої, два кольори:
Червоне - то любов, а чорне - то журба.*

*Мене водило в безвісті життя,
Та я вертався на свої пороги,
Переплелись, як мамине шиття,
Мої сумні і радісні дороги.*

Приспів:

*Два кольори мої, два кольори,
Оба на полотні, в душі моїй оба,
Два кольори мої, два кольори:
Червоне - то любов, а чорне - то журба.*

*Мені війнула в очі сивина,
Та я нічого не везу додому,
Лиш горточок старого полотна
І вишите моє життя на ньому.*

Приспів:

Деякі “закони”

щастя

*Щастя неможливо знайти, виграти або отримати в подарунок.

*Щасливого життя немає, є лише щасливі дні.

*Щастя – це коли тебе розуміють.

*Щастя неможливе в самотності.

*Щастя не залежить від того, хто ви і що маєте.

*Насправді щасливий той, хто вміє задовольнятися невеликим.

*Людина – коваль власного щастя.

Дібрати з довідки (див. далі) значення фразеологізмів.

Вважати (мати) за щастя —

Випало за щастя

Зазнавати щастя

Сподівання на щастя —

Довідка: робити щасливим когось; бути щасливим щось зробити; ставати щасливим; думати про щасливе; успішне завершення чогось; сподіватися на успіх; пощастило взяти участь у чомусь.

Дібрати з довідки (див. далі) значення фразеологізмів.

Вважати (мати) за щастя —

Випало за щастя

Зазнавати щастя

Сподівання на щастя —

Довідка: робити щасливим когось; бути щасливим щось зробити; ставати щасливим; думати про щасливе; успішне завершення чогось; сподіватися на успіх; пощастило взяти участь у чомусь.

Дібрати з довідки (див. далі) значення фразеологізмів.

Вважати (мати) за щастя —

Випало за щастя

Зазнавати щастя

Сподівання на щастя —

Довідка: робити щасливим когось; бути щасливим щось зробити; ставати щасливим; думати про щасливе; успішне завершення чогось; сподіватися на успіх; пощастило взяти участь у чомусь.

Картина 1

І ДЕ Ж МОЄ ЩАСТЯ ?...

Робота над оповіданням В. Сухомлинського «Намисто з променями».

Намисто з чотирма променями

Побачило Сонечко хвору Дівчинку в ліжку. Дівчинка лежала, очі її були закриті, вона тихо стогнала.

Жаль стало Сонечкові Дівчинку. Нахилилось воно над її голівкою й тихо прошепотіло:

— Візьми, Дівчинко, чарівне намисто з чотирма променями. Чотирьох нещасних ти можеш зробити щасливими. На кого спрямуєш промінь — той і стане щасливим.

Відкрила очі Дівчинка, бачить — лежить на постелі чарівне намисто, чотири промені грають на стіні.

«На кого ж направити щасливі промені? — думає Дівчинка. — Хто у нас нещасливий?»

Подумала і важко зітхнула: нещасними були бабуса, дідусь, тато й мама. У бабусі зуб болить, у дідуса ліжка скрипить, татко горілку п'є, мама сльози ллє.

Спрямувала Дівчинка чарівний промінь на бабусю — і зуб у неї зразу ж перестав боліти.

Спрямувала промінь на дідуса — ліжка перестало скрипіти.

Спрямувала промінь на тата — перестав тато горілку пити.

Спрямувала промінь на маму — перестала мама сльози лити, радісно посміхається.

Про себе, про свою хворобу Дівчинка забула. А коли всі стали щасливими, вона стала найщасливіша, і хвороба залишила її.

- Коли дівчинка стала щасливою?
- Від чого залежить наше щастя?
- Якби у вас були щасливі промінчики, кого б ви ощасливили?

Картка самооцінювання

<i>Ти вмієш?</i>	<i>I півріччя</i>	<i>II півріччя</i>
Виділити в інформації головне, суттєве.		
Виділити ознаки головного.		
Подати інформацію в схемі, таблиці.		
Робити порівняння, співставлення, висновки.		
Користуватися довідковою, додатковою літературою, мережею Інтернет.		
Будувати зв'язне висловлювання.		
Висловлювати своє ставлення до фактів та подій.		
Самостійно ставити запитання і відповідати на них.		
Виконувати завдання творчого характеру.		
Вкладатися на уроці в певний проміжок часу під час виконання завдань		
Знаходити способи демонстрації знань на практиці.		

Бали

Не вмію – 1 бал

Умію іноді – 2 бали

Умію з чієюсь допомогою – 3 бали

Умію, але в залежності від складності матеріалу – 4 бали. Умію завжди – 5 балів.

Довідка

- 1. Мені подобається, що я...*
- 2. Учора я зробив (ла) добру справу...*
- 3. Я маю таку гарну рису...*
- 4. Мене є за що похвалити...*
- 5. Я розповім вам про свій хороший вчинок...*
- 6. Я най...*

Орієнтовний добір слів та словосполучень для підтримки:

- радію разом з вами;
- ваша приємна новина покращила мені настрій;
- розумію, співчуваю;
- зроблю все залежне від мене, щоб допомогти Вам;
- переживаю разом з Вами;
- будемо сподіватися на краще;
- буду радий допопогти;
- сподіваюся на швидке одужання;
- не турбуйтеся, я допоможу;
- чудова новина, хай щастить надалі;
- розумію, як Вам боляче.

Орієнтовний добір слів та словосполучень для підтримки:

- радію разом з вами;
- ваша приємна новина покращила мені настрій;
- розумію, співчуваю;
- зроблю все залежне від мене, щоб допомогти Вам;
- переживаю разом з Вами;
- будемо сподіватися на краще;
- буду радий допопогти;
- сподіваюся на швидке одужання;
- не турбуйтеся, я допоможу;
- чудова новина, хай щастить надалі;
- розумію, як Вам боляче.

Сім чудес України

Підсумовуючи показники Інтернет- та експертного голосування, оргкомітетом акції 1 грудня 2011 року у заповіднику Софія Київська було визначено такі 7 чудес України у рубриці «замки, фортеці, палаци» (за абеткою):

1. Аккерманська (Білгород-Дністровська) фортеця (Одеська обл.) **3 місце**

2. Алупкінський (Воронцовський) палац (Крим) **7 місце**

3. Кам'янець-Подільська фортеця (Хмельницька обл.) **2 місце**

4. Луцький Верхній замок (Волинська обл.) **1 місце**

5. Митрополичий палац (м.Чернівці) **4 місце**

6.Палац у Качанівці (Чернігівська обл.) **6 місце**

7.Хотинська фортеця (Чернівецька обл.) **5 місце**

Шкала цінностей

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Шкала цінностей

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Шкала цінностей

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Сім чудес світу

1.Єгипетські піраміди.

2.Висячі сади Семіраміди у Вавілоні.

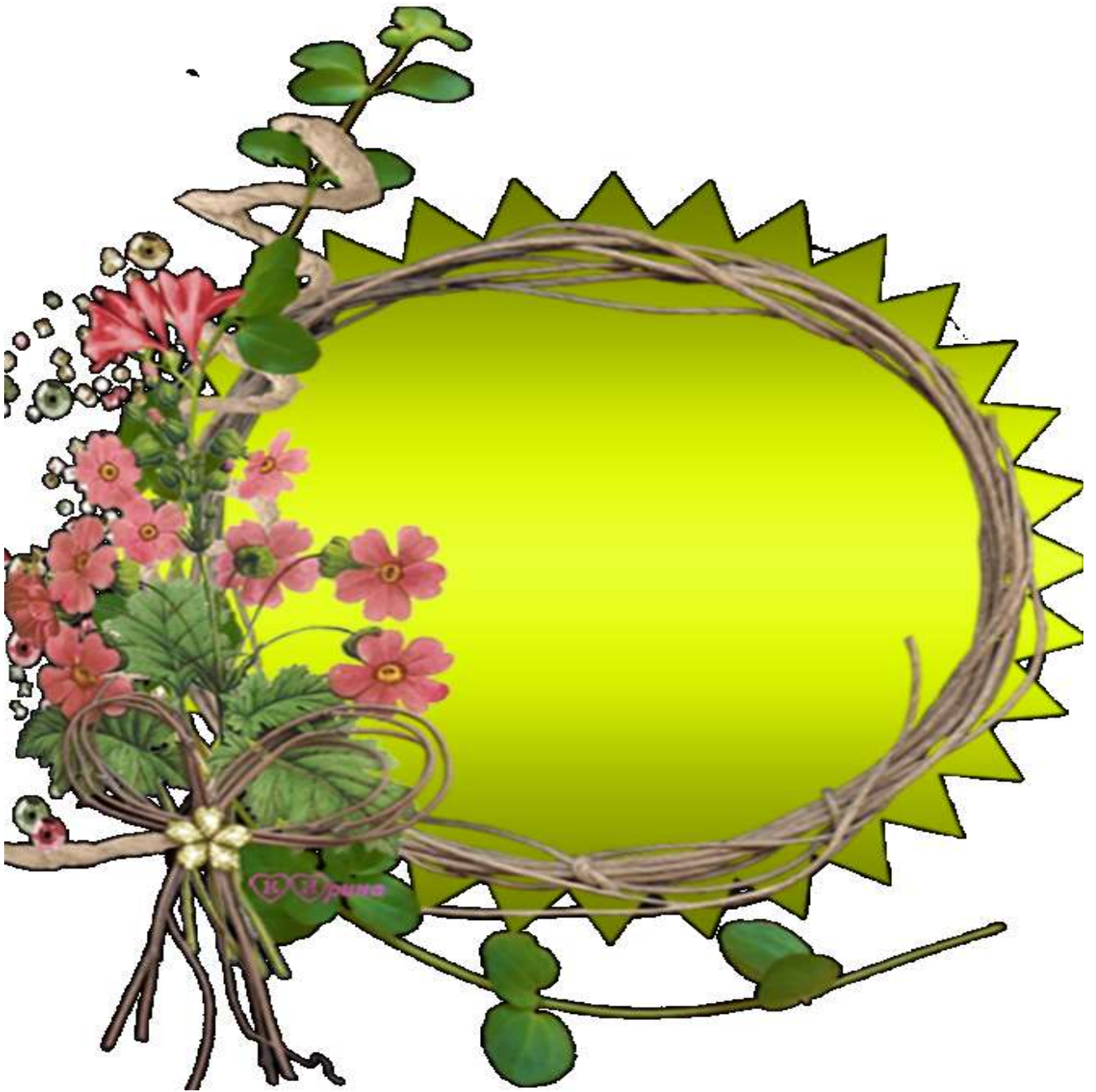
3.Храм Артеміди в Ефесі.

4.Статуя Зевса роботи грецького скульптора Фідія.

5.Гробниця Мавзола, власителя Карії в Галікарнасі, прикрашена барельєфами і статуями.

6.Колос Родоський – мідна статуя, заввишки понад 70 метрів, що зображує Геліоса (Бога Сонця в стародавніх греків), біля входу в гавань Родосу.

7.Мармурова вежа маяка на острові Фаросі, заввишки близько 180 метрів.

Придумай і намалюй свій герб, на якому будуть відображені твої основні життєві цінності.

Орієнтовні ключові моменти, які можуть бути відображені в гербі:

1.Яке моє найбільше досягнення на сьогодні? 2.Що ти найбільше цінуєш у собі? 3.Що може зробити тебе щасливим? 4.Яка твоя мета в житті? 5.Якщо б тобі повідомили, що наступного року в усьому щаститиме, що ти зробив би і в якому напрямку? 6.Мій життєвий девіз!

Виконай вправу “Скажи про себе щось хороше...”

1. Мені подобається, що я...

2. Учора я зробив добру справу...

3. Я маю таку гарну рису...

4. Мене є за що похвалити...

5. Я розповім вам про свій хороший вчинок...

6. Інші мене цінують за...

Твої інші можливі варіанти сказати про себе щось хороше запиши тут:

The image shows four horizontal rectangular cards stacked vertically. Each card has a different color: orange, green, magenta, and blue. On the left side of each card is a stylized snowflake in a contrasting color (yellow, light blue, dark blue, and white respectively). To the right of the snowflake is a white rectangular box for writing. The top-right corner of each card is folded over, creating a 3D effect. A faint watermark of a person is visible in the background.

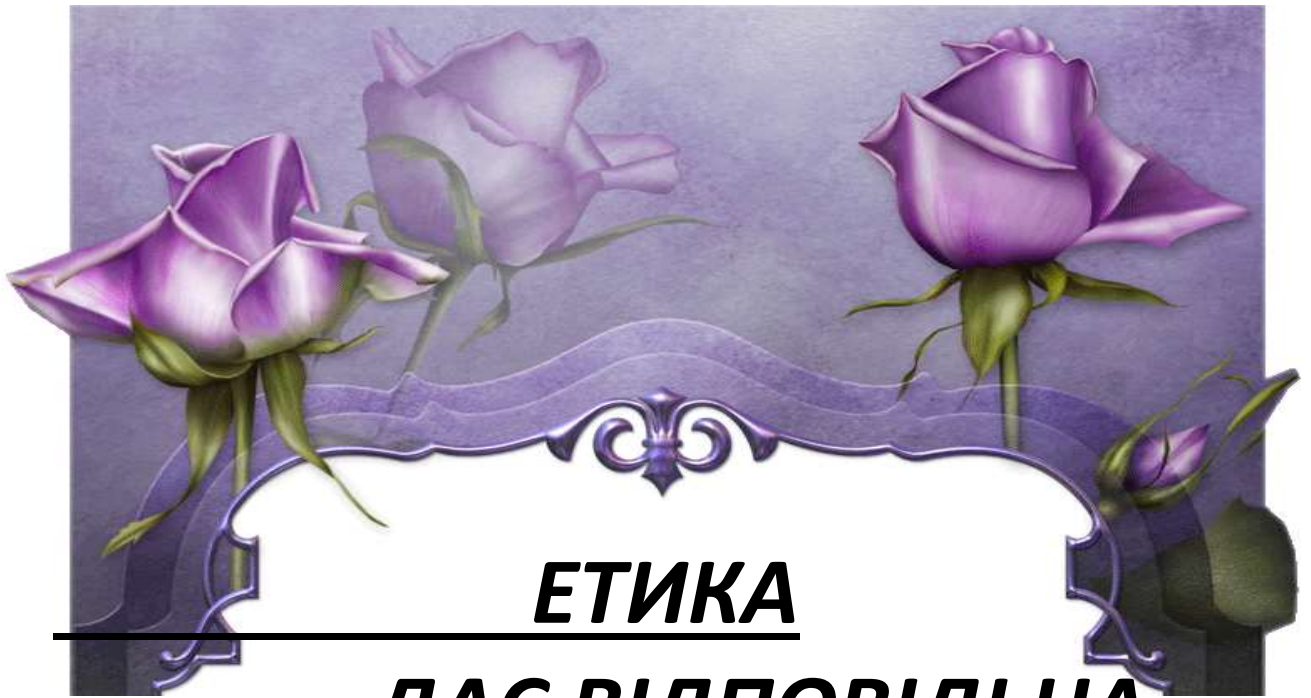

1. Я люблю говорити про...
2. Я люблю гратися в...
3. Я люблю робити...
4. Я люблю бувати ...
5. Мій улюблений шкільний предмет...
6. Моя мрія...
7. Мій ідеал у житті...
8. Моє найбільше бажання...
9. Люблю займатися у вільний час...
10. Для мене найважливіше в житті...
11. Не люблю дітей, які...
12. Товариші дружать зі мною, тому що...
13. Я люблю вчителів, які...
14. Найбільше люблю людей, які...
15. Із учителями мені...
16. Учителі хвалять мене за...
17. Батькам подобається в мені...
18. Мені подобається в мені...

Та́кі ми різні всі...

ЕТИКА

ДАЄ ВІДПОВІДІ НА
ЖИТТЄВІ ПИТАННЯ:

ЩО?

ЧОМУ?

ЯК?

Напиши твір-роздум

Я – промінчик світла

Квітка Щастя

Квітка Щастя

Доповніть речення.

Коли батьки задоволені мною, вони називають мене ...

Коли батьки зляться на мене, то називають ...

У спілкуванні з друзями мене називають ...

Коли я собою задоволений, можу назвати себе ...

Коли я собою не задоволений, то можу назвати себе ...

Мені подобається, коли мене називають ...

Тема. Що означає бути щасливим

Дібрати з довідки значення фразеологізмів

Дібрати з довідки (див. далі) значення фразеологізмів.

Вважати (мати) за щастя —

Випало за щастя

Зазнавати щастя

Сподівання на щастя —

Довідка: робити щасливим когось; бути щасливим щось зробити; ставати щасливим; думати про щасливе; успішне завершення чогось; сподіватися на успіх; пощастило взяти участь у чомусь.

1.Розподіліть у відповідні стовпчики риси вихованої й невихованої людини:

- 2.Продовжіть самостійно перелік рис вихованої і невихованої людини**

[illegible]

Пригадай прочитані тобою художні твори, їхніх героїв, персонажів. Чи є серед них такі, що виявили стійкість у своїх прагненнях, відстояли свою гідність, честь? Продовж таблицю.

[illegible]

Життя прожити – не поле перейти

Хочеться розповісти про людину-героїню, яка носить біблійне ім'я Марія. Марія пройшла нелегкий чесний і трудовий шлях. Цій жінці судилася нелегка доля: жила, страждала, сміялась і плакала. Мужньо пройшла усі випробування.

Чубук Марія Миколаївна народилася 20 грудня 1926 року в селищі Згурівка, на вул. Кошового, 19. У сім'ї було 6 дітей. Закінчила 4 класи семирічки. Тяжко захворіла, 6 років мучилася з ногою. “Ослабла від хвороби, а тут ще й голод страшний допікав. Мама опухла. Батько працював і, як тільки міг, підтримував нас: принесе трохи висівок, тих, що коню давали, то вже мама напече якихось млинців. Мама шила одяг людям, батько – чоботи. Отак заробляли на прожиток. Дякуючи Богу, усі вижили, ще й сусідську бабусю підтримували. А скільки моїх голодних земляків залишили земне життя в пекельних голодних муках”, - з гіркотою згадує Марія Миколаївна.

Сім'я бідувала, коли розпочалася Велика Вітчизняна війна. ”Восени 1942 року мене поліцаї стягли з печі голу і босу і повезли до Німеччини, - згадує Марія Миколаївна. - Чого тільки я малолітня не робила: дріб виливала, канави копала, труби вкладала, дрова рубала, в хатах прибирала. Годували так, щоб ми тільки по світу плуталися: брюква, шпинат, картоплина, конина, 200г хліба, 15г маргарину в день. Допомогала наближати жадану Перемогу, як тільки могла (розвозила обіди і висліджувала, де, що і як): брала участь у підриві сірчаного заводу, підірвали 4 склади, нишком передала зварювальний провід через двохметровий паркан. Це робили разом із Катериною Льодін.

Приїхала додому після війни – батько вбитий, брат пропав безвісти, мама померла, а мене зустріли 4 осиротілих братів і сестричок. Поки мене не було вдома, діти лузали насіння і зернятка збирали в торбиночку, надіялись і з нетерпінням чекали дня зустрічі, щоб мене таким гостинцем привітати (гірко плаче Марія Миколаївна). Щоб якось вижити (а вже мала свого синочка Володю) ходила штукатурила хати, може тисячу хат перештукатурила. 3 роки були зі мною братики й сестрички. Сашко вчився ремеслу в Згурівці, Галю відвезла в Київ на ткацьку фабрику. Петю і Варю відвезла у дитячий будинок у Лубни. Старалася, щоб усі вивчилися. І зараз мене з вдячністю називають мамою, часто провідують, не забувають”.

45 років Марія Миколаївна пропрацювала на фермі, 5 років обробляла цукровий буряк, а під час сезонних робіт ще й встигала працювати на цукровому заводі. Марія Миколаївна – берегиня роду, яка щедро наділяла всіх любов’ю, теплотою, вчила доброти і людяності. Має багато нагород, які підтверджують її працелюбність, патріотизм, необмілівшу людську душу.

Здавна на Землі цінувалося праведне життя – життя чесне, щире і правдиве. Правдива народна мудрість «Життя прожити – не поле перейти». Але маючи за плечима нелегкі життєві випробування, Марія Миколаївна свято вірить у незнищенність людської душі, вічність життя, а отже, й України, яка відродиться, незважаючи ні на що.

Саме нам розповідати про це своїм нащадкам. На нас лежить така відповідальність. Тож не шкодуймо ні сил, ні душевних щедрот, щоб вершити і переказувати власну історію. Щоб ніколи не відчувати гіркоти життєвого полину, не відчувати в зрілі роки, що життя пройшло марно, потрібно кожному собі дати відповідь: у чому сенс мого життя, що я хочу досягти, яким я повинен бути.

Я вірю в силу доброти,
Добро завжди сильніше злого,
Дає наснагу, щоб цвісти
І світлу обирати дорогу.

Я вірю в силу доброти,
Що має долю роботящу.
Що хоче, щоб і я, і ти,
І все було у світі кращим.

Ніколи не втрачайте віри. У різних життєвих ситуаціях залишайтеся на висоті. Найкоротша відстань між людьми – усмішка. Тож частіше усміхайтеся.

Друг – це другий я

Країна Ідеальних Взаємин

Закони етики вчителя

- 1. Ставтеся до учня з повагою, любов'ю, добротою.*
- 2. Не дозволяйте собі різких, безапеляційних суджень.*
- 3. Будьте тактовні, ніколи не підкреслюйте свою перевагу як у спілкуванні з учнем, так і зі своїми колегами.*
- 4. У будь-якій конфліктній ситуації вчіться знаходити розумне оптимальне рішення.*
- 5. Будьте терпимі до людських недоліків і слабкостей.*
- 6. Умійте оберігати самолюбство і достоїнство інших людей.*
- 7. Прагніть до того, щоб батьки учнів були вашими однодумцями.*
- 8. Ніколи не з'ясовуйте ні з ким стосунків у присутності сторонніх людей.*
- 9. Нічого не починайте в гніві.*
- 10. У будь-якій життєвій ситуації пам'ятайте: ви – педагог, від вас чекають достойної поведінки.*
- 11. Пам'ятайте “золоте правило” етики: стався до інших так, як би ти хотів, щоб ставилися до вас.*

12.Будьте професіоналом, умійте так викладати свій предмет, начебто він найпотрібніший.

13.Приймайте учня таким, який він є, незалежно від зовнішніх даних, рівня розвитку інтелекту, здібностей. Не оцінюйте особистість учня лише через призму отриманих оцінок.

14.Забезпечте дитині емоційний комфорт у гімназії. Для цього:

- будьте її старшим другом і опорою;*
- прагніть зрозуміти індивідуальні особливості учня;*
- ставтеся терпиміше до його недоліків;*
- не нав'язуйте свої думки;*
- будьте тактовні;*
- довіряйте дітям;*
- не допускайте розбіжностей між словом і справою;*
- не порівнюйте дитину з іншими дітьми.*

15.Не влаштовуйте дитині прилюдних розбирань. Скажіть їй про все наодинці.

16.Знайдіть у собі мужності визнати свою неправоту й за потреби змініться.

17.Ніколи не критикуйте особистість, а давайте оцінку тільки негативному вчинку (не ти поганий, а ти вчинив погано).

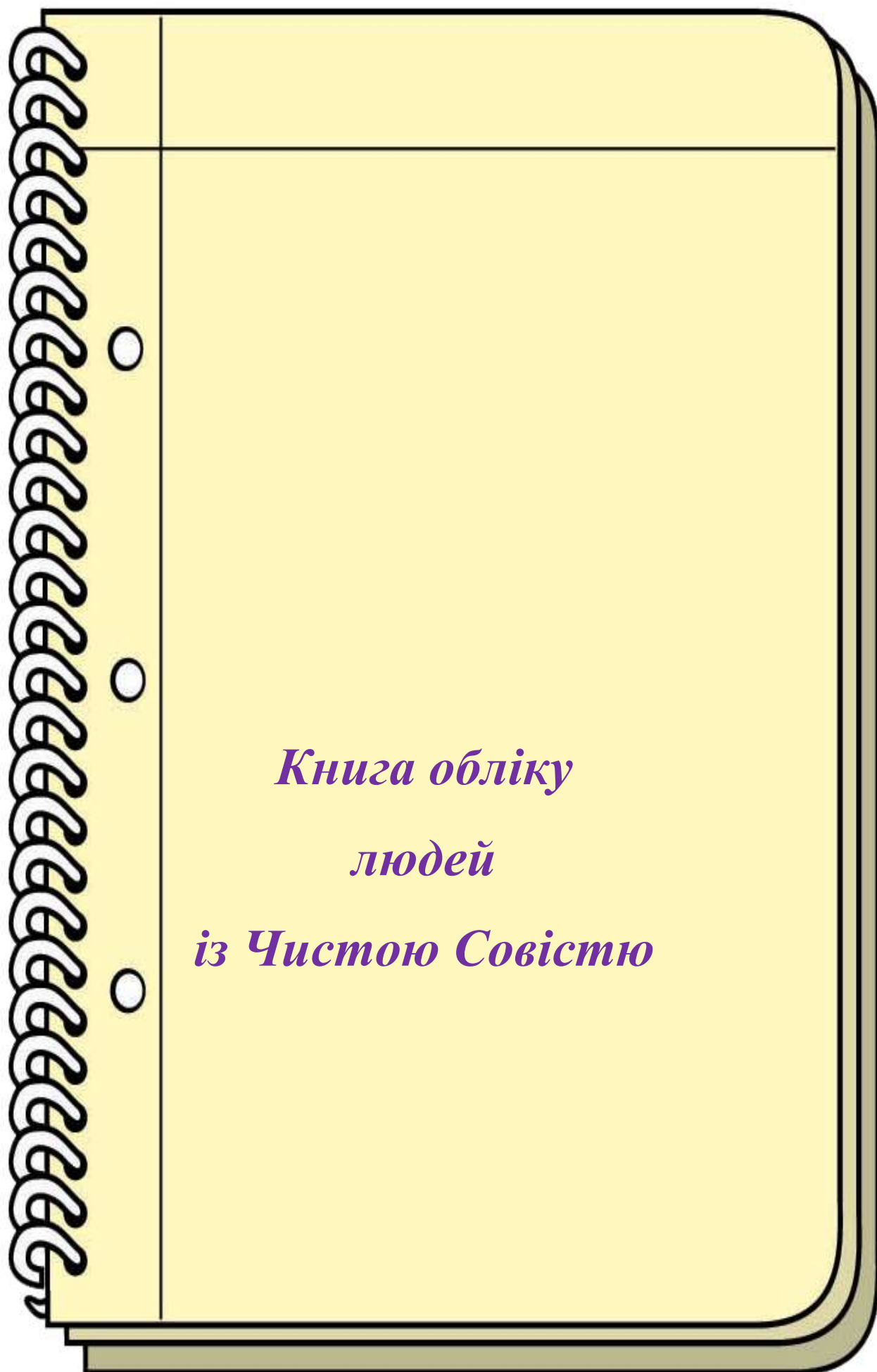
18.Ніколи не воюйте з дітьми: якщо вам і вдасться наполягати на своєму, то діти відплатять вам своєю впертістю й бездіяльністю.

Як ти думаєш, що потрібно тобі робити, щоб люди, які тебе оточують, ставали кращими?

Поясни свій вибір!

Намалюй тут ілюстрації до складеного твору!

Чи часто людина замислюється над тим, що вона — Людина, що все в її житті залежить від неї, що світ буде таким, яким робить його вона, що майбутнє — це результат її життя, наслідок кожного дня, прожитого нею? Мабуть, у вирі щоденних проблем людині не часто доводиться згадувати це. І тільки іноді, коли у неї відповідний настрій, навіяний чимось вічним, людина може осмислити своє життя, а потім, наприкінці свого життєвого шляху, можливо, пожаліти, що таких хвилин було замало.

Якого кольору твій світ?

Яким його ти бачиш серед ночі?

У час, коли забуті безліч бід

Коли від втоми закриваєш очі...

Коли пірнаєш в володіння сну

Стає він білим, чистим, як дитинка,

Прощає всі образи і вину,

Твій світ є ніжним, мов пухка хмаринка...

Однаковим він є в цей час для нас,

Та лиш прокинувшись і зрозумівши, ДЕ ми,

Забарвлення міняє враз-

Дарує кожному свої проблеми...

Блакитний - істина, невинність, миролюбність,

Червоний - пристрасть, сила і життя...

Зелений - ревності, надія, неприступність

А жовтий - творче, сонячне буття...

Тож оберіть яке ВАМ до вподоби

Забарвлення навколишнього дня.

Тільки б робило людям добре,

А ВАМ лиш радість й самовизнання.

Якого кольору твій світ?

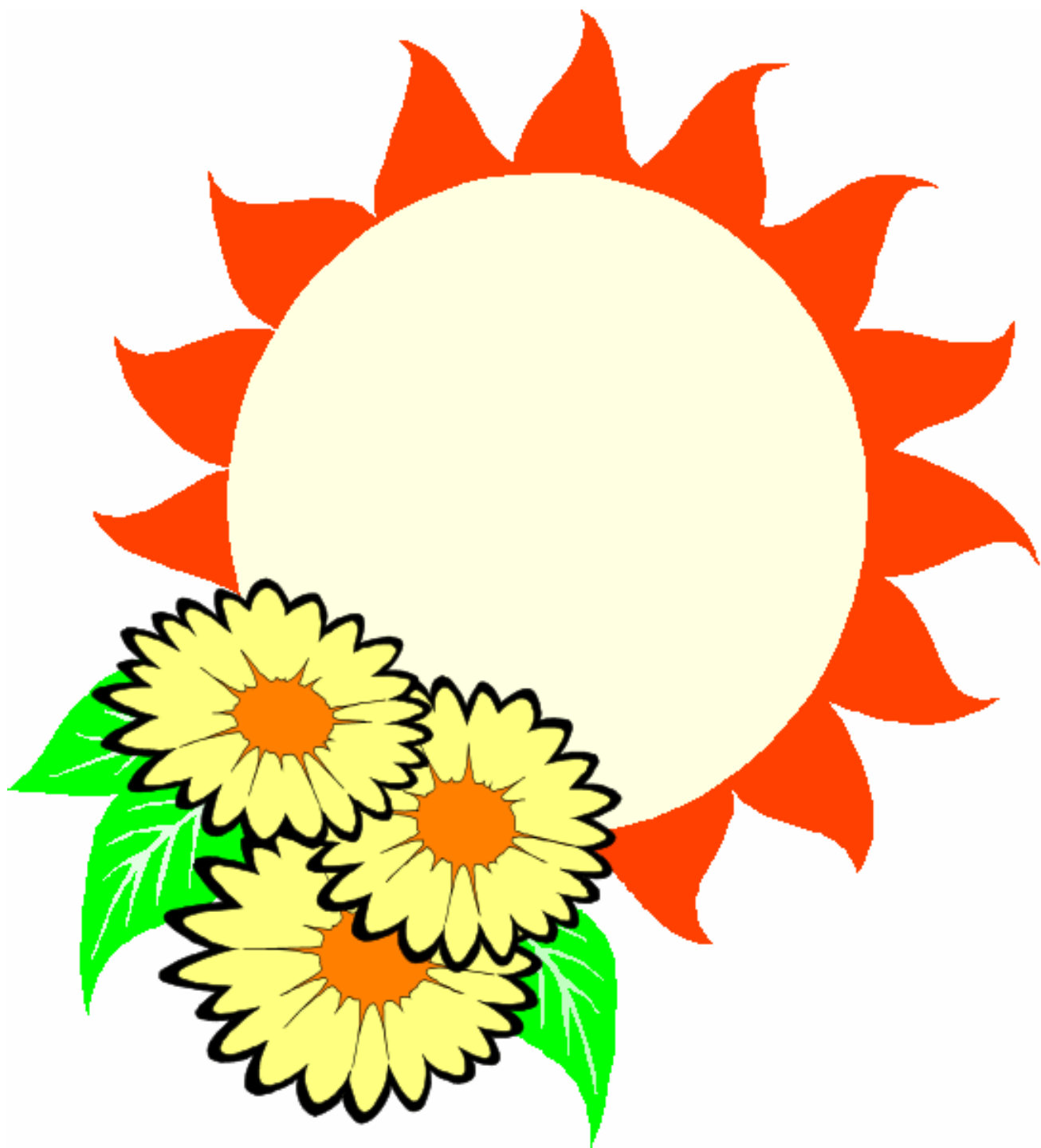

ПОЯСНИ СВІЙ ВИБІР

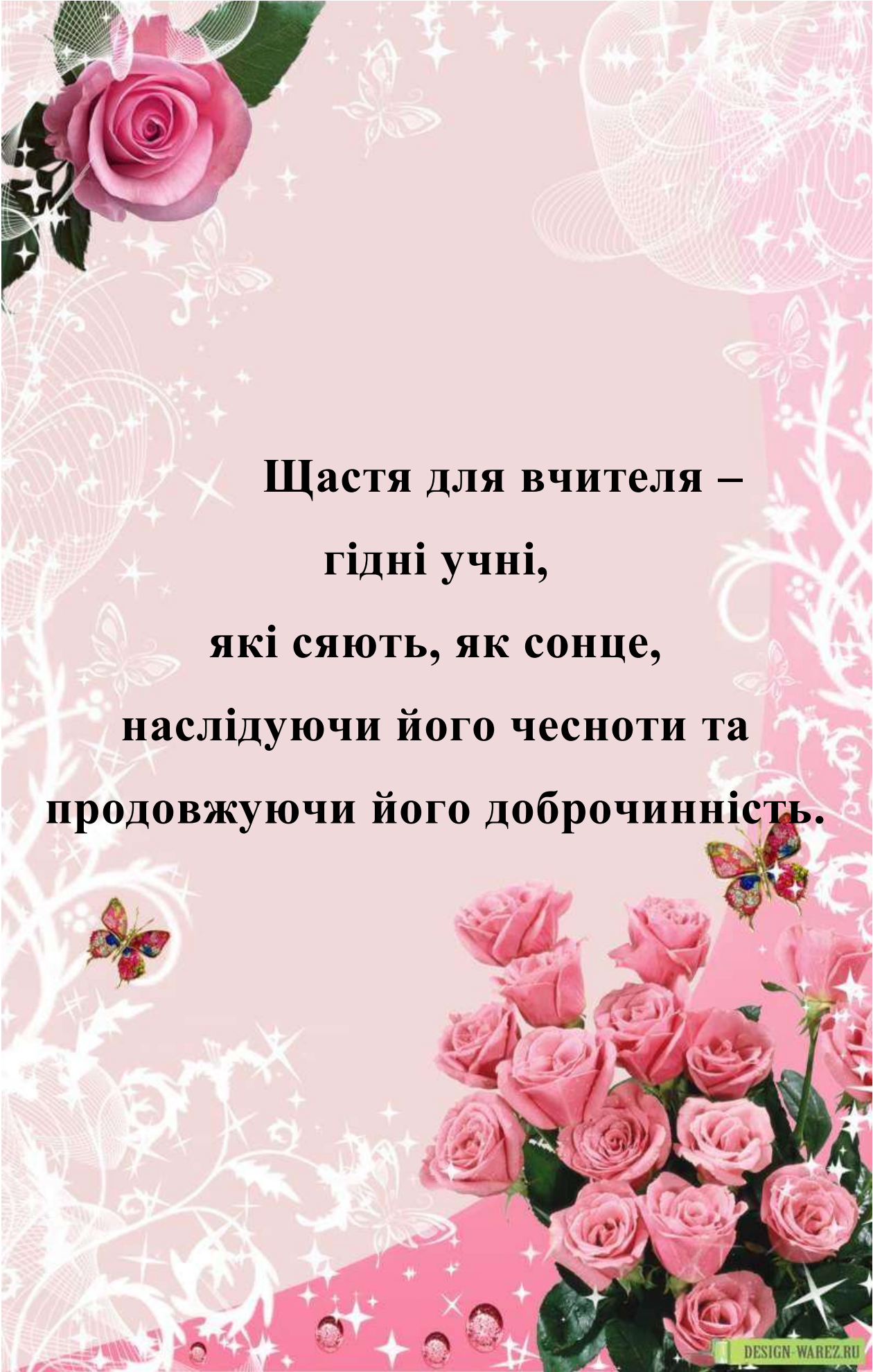

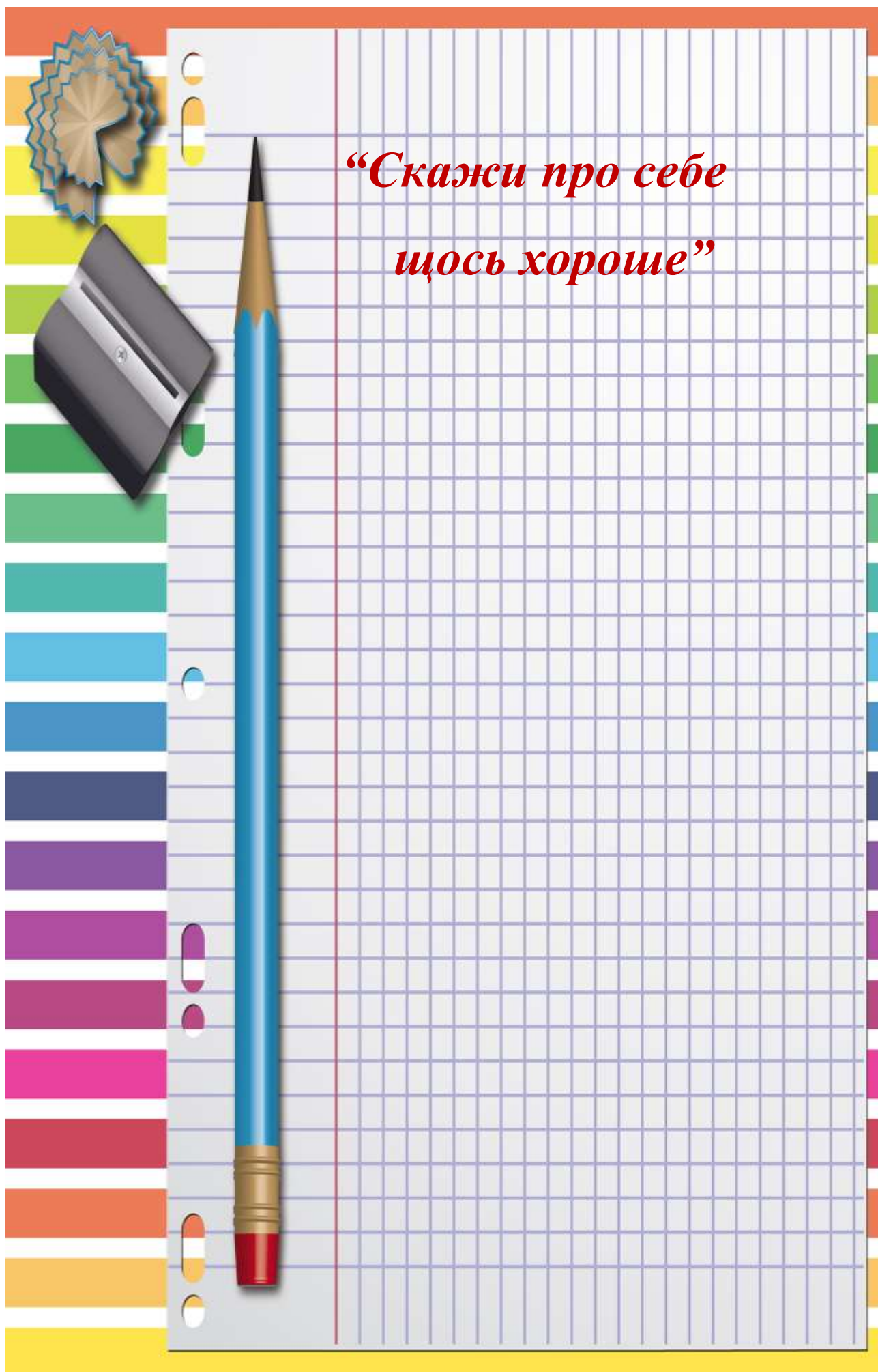
Секрет вічної молодості Вчителя

The background is a light pink color with a decorative pattern of white stars, butterflies, and floral motifs. In the top left corner, there is a large pink rose with green leaves. In the bottom right corner, there is a bouquet of pink roses. Two colorful butterflies are also visible, one in the bottom left and one in the bottom right.

**Щастя для вчителя –
гідні учні,
які сяють, як сонце,
наслідуючи його чесноти та
продовжуючи його доброчинність.**

*“Скажи про себе
щось хороше”*

Склади оповідання

"Сто днів після дитинства"

Що я найбільше
ціную в дружбі

ТВОРЧА РОБОТА

*Придумай і намалюй
обкладинку до журналу
“Я і світ”*

ДОДАТОК 6

Згурівський НВК "Гімназія – загальноосвітня школа І ступеня"

***РОБОТА З БАТЬКАМИ УЧНІВ 1-4 КЛАСІВ –
ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ГУМАНІСТИЧНОЇ
ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ГІМНАЗІЇ***

Заступник директора В.О.Висовень

2013-2014 н.р.

Вступ

Ефективний розвиток гуманістичної виховної системи гімназії можливий за умови забезпечення добровільного партнерства і корисної співпраці учня, його родини як рівноправних суб'єктів навчально-виховного процесу.

Становлення такої співпраці передбачає виявлення й активізацію виховних можливостей сім'ї, підвищення педагогічної культури батьків та організацію спільної діяльності сім'ї та учнів.

Робота з батьками проходить за такими напрямками:

1. Ознайомлення з умовами життя сім'ї, її психологічним кліматом, особливостями поведінки дитини в родині (цей напрямок роботи в гімназії реалізується через створення соціального паспорта навчально-виховного закладу, остаточному оформленню якого передують роботи класних керівників зі збору інформації про родини учнів, складання соціального паспорта класного колективу; відвідування родин учнів класними керівниками, громадським інспектором з питань охорони дитинства для вивчення стану проживання та умов виховання школярів у сім'ях (за окремою програмою); співпраця адміністрації гімназії з органами місцевого самоврядування.

2. Допомога батькам у підвищенні їхньої педагогічної культури, організації родинного виховання як джерела самовиховання дитини відбувається в гімназії за рахунок організації класного та гімназійного батьківського всеобучу з питань, актуальних для підвищення педагогічного рівня батьківського колективу. Всеобуч передбачає такі форми роботи:

1 клас

Педагогічні консультації для батьків «Ваша дитина – школяр».

Бесіда «Про роль особистого прикладу в сім'ї».

Практикум для батьків «Формування постави», «Вплив фізичних вправ на здоров'я», «Робота з підвищення розумової та фізичної активності дитини».

Батьківський «круглий стіл» на тему «Виховання любові до праці».

2 клас

Батьківські збори-лекція «Роль батьків в організації навчальної діяльності дітей», «Виховання чуйності та доброти».

Збори-рольова гра «Стосунки між батьками та їхня роль у формуванні особистості молодшого школяра».

3 клас

Педагогічні практикуми «Вчимо і виховуємо», «Трудове виховання в сім'ї», «Матусина школа».

Тестування «Чи добрі ви батьки», «Справи сім'ї – мої справи».

Проблемні мости «Батьки і діти – одвічне коло», «Поговори зі мною, мамо».

Батьківські збори Співпраця гімназії і сім'ї». «Хороші сімейні традиції – запорука морального здоров'я дитини», «Чи варті ви своєї обдарованої дитини».

Круглий стіл на тему «Що заважає дітям бути вихованими».

4 клас

Батьківські збори «Дбайте про культуру поведінки дитини», «Василь Сухомлинський про виховання дитини в сім'ї», «Громадянин формується з дитинства», «Усі діти – здібні».

Практикуми: «Вплив особистого авторитету батьків на формування морально-ціннісних взаємин з дітьми».

Індивідуальні консультації: «Роль сім'ї в утвердженні загальнолюдської моралі», «Коли і як вони розвиваються».

Сімейне портфоліо

1. Портретна галерея
2. Таємниця мого імені
3. Ось ми які (характеристика членів родини за темпераментами, знаками зодіаку тощо)
4. Моя велика і мала родина
5. Мої корені (генеалогічне дерево)
6. Герб, девіз, гімн. Кодекс честі сім'ї
7. Музей сімейних хобі і захоплень
8. Майбутнє моєї сім'ї. Яке воно?
9. Улюблені сімейні слівця, репліки, прислів'я, приказки, жарти
10. Професії, які ми обираємо
11. Наші мрії
12. Друзі моєї сім'ї
13. Свята моєї сім'ї
14. Пісні, які співали батьки і співають діти
15. Сімейна пам'ять
16. Сімейні легенди
17. Сімейні заповіді
18. Таємниці нашої сім'ї

Тест для батьків

(Ствердну відповідь „оцініть” 2 балами. Якщо відповідь виражається словами „частково”, „іноді” - 1 балом, словом „ні” - 0).

1. Чи вважаєте Ви, що у Вашій сім'ї є взаєморозуміння з дітьми?
2. Чи говорять з Вами діти про інтимні справи чи радяться в особистих справах?
3. Чи цікавляться діти Вашою роботою?
2. Чи знаєте Ви друзів Ваших дітей?
3. Чи бувають вони у Вас вдома?
4. Чи беруть участь діти разом з Вами в господарських справах?

5. Чи перевіряєте Ви, як вони вчать уроки?
6. Чи є у Вас спільні з ними заняття й інтереси?
9. Чи беруть участь діти у підготовці до свят?
10. Чи люблять діти, щоб Ви були з ними під час „дитячих свят”, чи хочуть проводити їх „без дорослих”?
11. Чи обговорюєте Ви з дітьми прочитані книги?
12. Чи буваєте Ви разом з ними в театрах, музеях, на концертах?
13. Чи берете участь разом з дітьми в прогулянках, туристичних походах?
14. Чи проводите відпустку разом з дітьми чи ні?

Підрахуйте, скільки балів Ви набрали. Якщо *більше 20 балів* - Ваші відносини з дітьми можна вважати майже ідеальними. Якщо *від 10 до 20 балів* - можна оцінювати як задовільні, але недостатньо багатосторонні: подумайте в чому вони повинні бути поглиблені і доповнені. Якщо *менше 10 балів* - Ваші контакти з дітьми явно недостатні, необхідно вирішити, як їх поліпшити.

*Загальногiмназiйнi
батькiвськi збори “Душi
людськoї добрoтa”*

**Пiдготувала матерiали
заступник директора, учитель етики
В.О.Висовень**

Людина починається з добра, а добро відчиняє засуви будь-яких дверей чи брам.

В.О.Сухомлинський

План виступів на батьківських зборів

- 1.Засоби реалізації ціннісних орієнтацій освіти.
- 2.Людиною стати – це мистецтво. Люди – це діти своїх матерів.

3.Сім"я – ключ до щастя.

4.Приклад батьків у вихованні дітей.

5.Душі людської доброта.

6.Бути на землі людиною.

Засоби реалізації ціннісних орієнтацій освіти

На жаль, необхідно погодитися з відомим культурологом А.І.Арнольдовим, що “наш час вже цілком можна назвати часом великих знань і малої культурності. Людські знання збільшились, а культура зменшилась, спостерігається своєрідна девальвація ставлення до неї людини, зростає дефіцит культури”. У нас культ знань замінено культом освіти. Маємо стійке протиріччя між знаннями, які отримують люди, освітою та їх культурою, існує дефіцит духовності, маємо значні прояви безкультурності.

Здобувши освіту, більшість людей вважає мету досягнутою, а себе інтелігентом. З іншого боку, освіта є основою розвитку культури, людини культури.

Людина культури – це духовно багата особистість, яка володіє творчими здібностями, віддана своїй справі, захоплена нею, розуміє необхідність розвитку духовних потреб пізнання, краси, спілкування, пошуку сенсу життя, щастя, наявності ідеалу, орієнтована на загальнолюдські цінності, світову й національну духовну культуру.

Людина культури – це гуманна особистість. Гуманність – царица моралі, в якій любов до людей передбачає милосердя, чуйність, доброту, емпатію, розуміння цінності й індивідуальності кожної людини, толерантне ставлення до людини будь-якого соціального статусу в суспільстві, особистісних якостей.

Людина культури – особистість творча, її творчість знаходить вияв у всіх сферах життєдіяльності людини: у праці, спілкуванні, побуті, організації дозвілля.

Людина культури – це незалежна особистість, яка здатна до самовизначення у світі культури, вміє приймати рішення і нести відповідальність за свої вчинки.

Формування людини культури починається в родині, а продовжується в навчальних закладах. Високе звання “вчитель”, “батько-мати” набувають свого справжнього сенсу лише тоді, коли воно невіддільне від поняття “культура”.

Людиною стати – це мистецтво. Люди – це завжди діти своїх батьків

З великою тривогою свого часу В.О.Сухомлинський говорив про те, що школа багато дає знань про навколишній світ і зовсім мало – про саму людину, а без цього неможливе свідоме самовизначення особистості.

Справді, школяр, досягаючи віку, який характеризує певний рівень його дорослості, майже не володіє знаннями про самого себе, не уявляє себе як особистості: соціальної спрямованості, властивостей темпераменту, характеру, не знає особливостей свого мислення, власних здібностей, таланту, професійної придатності тощо...

Це є однією з причин того, що значна частина молодих людей перебуває в стані недовершеного розвитку, оскільки вони не відчують міцного ґрунту, від якого можна відштовхнутись і швидкими темпами рухатись до найвищого рівня довершеності.

Найбільш типовими помилками сімейного виховання є:

1. Дефіцит позитивного спілкування батьків з підлітками.
2. Відсутність у дорослих стійких власних моральних установок.
3. Організація життя в сім'ї не сприяє формуванню у дитини моральних звичок.
4. Батьки не знають і не розуміють внутрішнього світу своєї дитини.

Сім'я – ключ до щастя

Усе найкраще, що є на землі, починається з сім'ї. Сім'я дає життя дитині. Мамина ласка, бабусина доброта, дідусева мудрість, тепло хатнього затишку в колі рідних на все життя залишають глибокий слід у душі та серці кожної людини. Завжди якимось по-особливому зворушливо, з великою теплотою згадується те родинне гніздо, з якого ми вийшли у світ широкий.

Тому без перебільшення можна сказати: “Сім'я – ключ до щастя”. Саме так ми назвали сьогоднішні батьківські збори.

У народі завжди говорилося: “Без сім'ї немає щастя на землі” або “Чоловік і жінка – найкраща спілка”. І розлучень майже не було. А от зараз майже щорічно понад 180 тис. сімей розлучаються, тобто кожна третя сім'я. Тому народна мудрість вчить, як берегти шлюб. Народ засуджував пияцтво, ледарство, образи, брехню, лицемірство, сварки, бійки, несправедливість, грубощі, ревності, подружню зраду, статеву розпусту.

Родинна злагода вселяє життєвий оптимізм, віру в справедливість, допомагає жити, творити, трудитися, переборювати труднощі.

Ідеальною, за українським родинознавством, вважається така сім'я, в якій взаємини між чоловіком і дружиною складаються на основі їхньої рівноправності, на засадах взаємного кохання, довіри й поваги, подружньої вірності, духовної спільності, співробітництва та взаємодопомоги у вихованні дітей. Про такі сім'ї в народі кажуть: “Живуть, як пара голубів”. Батько і мати мають реальну можливість повторити та продовжити себе у своїх нащадках.

Ви, батьки, повинні закріпити в свідомості дитини думку про те, що кожна людина – і найменша дитина, і зрілого віку людина, і на схилі літ – мають право на щастя. Вам необхідно вміти вимагати великої сердечної чутливості до духовного світу інших людей, до гармонії з оточуючим світом. Піклуватись про те, щоб в душі її міцно утвердились ті святині, які були б для дитини такі ж дорогі, як власне життя, як честь і совість, віра в добро, віра у велику, чудодійну силу праці, віра в самого себе.

Приклад батьків у вихованні дітей

“Добрий приклад кращий за сто слів”, “приклад ліпше, ніж наука”, “бурчання наскучить, приклад научить” – ці мудрі народні вислови втілюють велику педагогічну правду, оскільки вони є наслідком багатовікових спостережень і узагальнень.

Народ підмічає, що повноцінне виховання дітей відбувається лише в щасливих сім'ях, де першоосновою шлюбу є мотиви високоморального порядку – любов, повага, вірність, взаємодопомога подружжя. Лише такий сімейний устрій породжує почуття довіри дітей до старших, усвідомлення того, що батьки воліють передати дітям у спадок все найцінніше з того, що мають самі: знання, досвід, мудрість життя. Лише в благодатній атмосфері злагоди й любові зростають такі високоморальні якості як порядність, щирість, доброзичливість, працелюбність, шана до старших тощо. І навпаки, відсутність любові, духовної єдності, довір'я і взаємоповаги між батьком і матір'ю ведуть до чвар, конфліктів, подружньої невірності. Все це травмує дитячі душі, породжує неспокій, страждання у юних серцях.

Повсякчас користуючись прикладом у сімейній практиці виховання дітей, батьки мають враховувати особливості його застосування в підлітковому віці дитини. Варто зауважити, що підліткам властива завищена критичність, що вони безкомпроміснів. Непідкупні і щирі в своїх почуттях, вони не прощають фальші і не йдуть на компроміси. Отже, слова батьків ні в якому разі не повинні розходитися зі справами. Усі дорослі причетні до процесу виховання повинні пам'ятати, що дитина – не “розумна машина”, не комп'ютер, куди досить закласти відповідні відомості, і матимеш жаданий результат. Щоб “інформація спрацювала”, потрібне постійне спілкування з дитиною.

Ось як образно і вдало висловлюється про слово великий педагог, письменник В.О.Сухомлинський: “Слово – найтонше доторкання до серця, воно може стати і ніжною запашною квіткою, і живою водою, що повертає віру в добро, і гострим ножем, і розпеченим залізом, і брудом. Мудре і добре слово дає радість, нерозумне і зле, необдумане і нетактовне – приносить біду. Словом

можна вбити і оживити, поранити і вилікувати, посіяти тривогу і безнадію й оодухотворити, розсіяти сумнів і засмутити, викликати усмішку і сльозу, породити віру в людину і заронити зневіру, надихнути на працю і скувати сили душі... Зле, невдале, нетактовне, просто кажучи, нерозумне слово може образити, приголомшити людину”.

Подивися навколо – хто потребує поради, доброго слова, співчуття, допомоги.

Постав себе на місце іншого.

Зрозумій і виконай його бажання.

Прощай помилки іншим.

Принеси іншому радість.

Сказав – зроби.

Помилився – визнай.

Забкв – попроси пробачення.

Говори те, що думаєш.

Не впевнений – не обіцяй.

Не можеш сказати правду – поясни, чому.

Не видавай чужу таємницю.

Будь завжди привітним.

Не примушуй за тебе хвилюватися.

Підступне зло на Землі, але невтомні й непереможні сили добра. А починається боротьба зі злом найперше з подолання у собі таких простих, звичайних, загальнолюдських вад, як заздрість, лінощі, байдужість, нечесність, хитрість, лукавство.

Пам’ятайте! Щоб люди поважали вас, приязно ставилися до вас, завжди дотримуйтеся золотого правила вихованості:

Ставтеся до людей так, як би ви хотіли, щоб люди ставилися до вас!

Хай мудрість та доброта стане вам девізом у житті!

Душі людської доброта

Найогидніші очі порожні,
 Найгрізніше мовчить гроза,
 Найнікчемніші душі вельможні,
 Найпідліша брехлива сльоза.

Найпрекрасніша мати щаслива,
 Найсолодші кохані вуста,
 Найчистіша душа незрадлива,
 Найскладніша людина проста.

Але правди в брехні не розмішуй,
 Не ганьби все підряд без пуття,
 Бо на світі той наймудріший,
 Хто найдужче любить життя.

Цей вірш В.Симоненка буде епіграфом до нашої розмови про добре ставлення до людей. Нерідко ми забуваємо, що в людських стосунках існують певні правила й закономірності.

Сьогодні відбудеться розмова про найцінніше, найвірніше, вічний людський скарб – ДОБРОТУ.

Крім доброти у світі є й інші людські почуття – любов, прощення. Їх не придбаєш у магазині, їх ні в кого не позичиш, їх просто можна виховати і виростити в собі. Кожному під силу навчитися бути добрим, людяним, милосердним.

Для краси народжується квітка,
 для родин народжується рід,
 для польоту – лебідь і лебідка,
 а людина для добра і щастя.

Другий мудрець сказав:
 “Живи, добро звершай!

Та нагород за це не вимагай.
 Лише в добро і правду віра
 Людину відрізня від мавпи й звіра.
 Хай оживає істина стара-
 Людина починається з добра!”

Милосердя, доброта... Ще з давньогрецьких часів благодійність була великою чеснотою. Цілком природним і закономірним вважалося допомогти знедоленому, нещасному, поділитися шматком хліба, дати притулок бездомному, захистити старість і немічність, порятувати хворого чи каліку, заступитися за беззахисного і скривдженого.

Доброта і чуйність, співпереживання і щиросердечність, уміння розділити чужий біль, вчасно підтримати у важку хвилину, розрадити в горі й біді – це завжди було в характері нашого народу.

Не говори про доброту,
 Коли ти нею сам не сяєш,
 Коли на radoщах витаєш,
 Забувши про чужу біду.

Бо доброта не тільки те,
 Що обіймає тепле слово,
 В цім почутті така основа,
 Яка з глибин душі росте.

Коли її не маєш ти,
 То раниш людяне в людині.
 Немає вищої святині,
 Ніж чисте сяйво доброти.

Доброта і милосердя – багатолікі. Потреба в них є повсякчас. Навіть тоді, коли немає біди. Навіть там, де гори спокійні й земна твердь не хитається під ногами.

Милосердя й доброта, як два крила, на яких тримається людство. Як же могло так статися, що милосердя втратило сьогодні свою цінність, а його зміст звівся в основному до милостині? Невже для того, щоб виіскрити доброту з наших сердець, потрібні землетрус чи Чорнобильська катастрофа? Хіба без них не можна бути милосердним? Хіба у звичному плині днів немає людей, які потребують допомоги?

Лікування добротою потребують не тільки хворі й самотні, а й цілком благополучні і здорові люди, у яких душа черства й глуха до горя чужого. Лікування милосердям потрібне і тим, хто не бачить і не чує кривди і болю, несправедливості, горя.

“Треба, щоб за дверима кожної задоволеної, щасливої людини стояв хто-небудь із молотком і постійно нагадував би стуком, що є нещасні...”- так писав письменник А.Чехов.

Не нарікай на глухість душ людських

І не гостри в злобі на них зубів...

А ти що людям доброго зробив,
що вимагаєш доброти від них?

Чого мовчиш, подумай і збагни,

Але уже з низької висоти,

І зваж, і переваж, а хто ти є?

І зваживши, нікого не вини,
а сам в своє більмо душі заглянь,
чи там хоч раз добром світила рать
і променем зорилася святим?

І ти збагнеш, що до твоїх страждань

Не відгукнеться власна глухомань,

А ти шукаєш в людях доброти...

Мати репутацію симпатичної людини, відчувати любов, повагу, прихильне ставлення людей до самого себе – вічне прагнення кожного. У різних ситуаціях, за різних обставин одна й та сама людина поводить себе неоднаково. Чи існує якийсь загальний принцип поведінки? Так, є, і в ньому втілена мудрість позитивного ставлення до людей: “Поводь себе з іншими так, як хотів би, щоб інші поводитися з тобою”.

І на завершення скажу словами Ліни Костенко:

І в житті, як на полі мінному,
я просила в цьому сторіччі
хоч би той магазинний мінімум:
-Люди, будьте взаємно ввічливі!-
І якби на те моя воля,
написала я б скрізь курсивами:
Так багато на світі горя,
Люди, будьте взаємно красивими.

Бути на землі людиною

Сьогодні ми будемо міркувати над темою “Бути на землі людиною”. Проблема людини й людяності хвилювала людство в усі часи. Ще в V ст. до н.е. китайський філософ Конфуцій писав про те, що “потрібно виховувати в собі людяність та доброзичливість”.

Бути людяним – це оволодівати мистецтвом спілкування та навичками взаємної допомоги, радіти успіхам ближніх, любити та жертвувати, плакати та сміятися, переживати та сподіватись. Як кажуть:

Не віджени колючим словом
Того, хто руку подає,-
Так можна навіть випадково
І щастя втратити своє.

Для чого живе людина? Який слід повинна вона залишити на Землі? Перш, ніж почнемо розмірковувати над цим запитанням, я прочитаю вам притчу В.Сухомлинського.

Старий Майстер побудував кам'яний будинок. Став та дивується зі сторони. “Завтра в цьому будинку поселяться люди”,- думав із гордістю Майстер.

А в цей час біля будинку грався семирічний Хлопчик. Він скочив на щойно цементований поріг і залишив на ньому слід своєю маленькою ніжкою.

-Навіщо ти зіпсував мою роботу?- з докором запитав Майстер.

Минуло багато років. Хлопчик став дорослим чоловіком. Життя його склалося так, що він часто переїжджав із міста в місто, ніде довго не затримувався, ні до чого не прив'язувався – ні руками, ні душею. Прийшла старість. Згадав Літній чоловік своє рідне село на березі Дніпра. Захотілося йому відвідати свою Батьківщину. Приїхав чоловік на рідну землю. Зустрічається з людьми, називає своє прізвище, але всі тільки плечима знизують – ніхто не пам'ятає цього чоловіка.

Зустрівся по дорозі старенький дідусь та й запитує:

-Щось, можливо, ти залишив після себе? Чи є в тебе син чи донька?

-Ні, не маю я ні сина, ні доньки.

-Можливо, ти посадив у нашому селі сад чи бодай деревце?

-Ні, не посадив я саду...

-Можливо, ти поле засіяв?

-Ні, не працював я у полі...

-А, можливо, ти вірші пишеши, пісні складаєш?

-Ні, і цього я не вмію...

-Тоді хто ти такий? Що робив ти все своє життя? – з подивом запитав дідусь.

Нічого не зміг відповісти Літній Чоловік. І раптом він згадав ту мить, коли залишив свій слід на порозі одного будинку. Підійшов Чоловік до нього. Стоїть будинок, ніби вчора збудований, а на порозі – закам'янілий слідок його

дитячої ніжки. *“Ось і все, що залишиться після мене на землі”, - з гіркотою подумав Літній Чоловік. – Але цього так мало! Не так потрібно було прожити своє життя...*”

Ось така історія про трагедію життя цієї людини.

Щоб ніколи не відчувати гіркоти життєвого полину, не відчувати у зрілі роки, що життя пройшло марно, потрібно самому собі дати відповідь: у чому сенс мого життя, що я хочу досягти, яким я повинен бути.

Часто кажуть, що у кожної людини є дві дороги. Перша - вузька, безводна, засіяна колючками, повна небезпек... Тільки наприкінці вона стає рівною, з родючими садками. Друга дорога – поросла квітами, сповнена насолод, наприкінці стає кам'янистою, небезпечною.

Ніщо в житті не дається без зусиль, важкої праці. Людина, яка з дитинства навчилася долати перешкоди, допомагати іншим, не піддаватися спокусам, перемагати власну ліню, може стати справжньою Людиною, домогтися в житті того, чого вона хоче. Є такі чудові слова:

Витри піт солоний із чола,
І трудись, забувши про утому,
Бо людина ціниться по тому,
Чи вона зробила, що могла.

Скільки сил у неї вистачало,
Щоб на світі більше щастя стало?

Ми часто нарікаємо на дорогу, якою йдемо, на людей, які оточують нас. Ми забуваємо, що все починати потрібно із себе. Адже кожна Людина – це маленький світ, це - велика таємниця, це - непрочитана книга, це – загадка.

Ти – сам загадка. Відгадай себе,
І все, мабуть, тоді на місце стане.
Червоне, біле, ніжно-голубе
Відкриється за шторою туману.

У твоїх очах світає небокрай,
 А дум плоди, мов яблука на вітах...
 Насамперед себе ти розгадай,
 Коли ти хочеш інших зрозуміти.

У чому ж справжня духовність людини – у самозакоханості, у самозаглибленні чи в самовіддачі на благо ближнього? Жити для себе, замкнувшись у колі особистих проблем, чи жити відкрито, заради друзів?

Велике мистецтво – розуміти ближнього, бачити у ньому добрі, позитивні риси. А чи вміємо ми це робити? Чи вміємо сказати один одному щось приємне без лукавства, щиро?

Даруйте людям добро, радість, не чекайте віддачі. Робіть добро тим, із ким ви, можливо, зустрінетеся лише раз у житті. Пам'ятайте, що все повертається, як бумеранг.

Я вірю в силу доброти,
 Добро завжди сильніше злого,
 Дає наснагу, щоб цвісти
 І світлу обирать дорогу.

Я вірю в силу доброти,
 Що має долю роботящу.
 Що хоче, щоб і я, і ти,
 І все було у світі кращим.

(В.Крищенко)

У різних життєвих ситуаціях залишайтеся на висоті. Ніколи не втрачайте віри. Життя смугасте і в ньому чергуються успіхи й невдачі, злети і падіння. У царя Соломона була така каблучка, на якій було вирізьблено “Усе минає”. Пам'ятайте це. І радість вічна, і сум не вічний. Пам'ятайте добро. Можна забувати того, із ким разом сміявся, але ніколи не забувайте того, із ким плакали. Будьте вищі від усяких пліток, заздрощів, образ. Умійте прощати всім, а собі – ніколи.

Пильнуйте за своїми думками,
Вони стають словами.

Пильнуйте за своїми словами,
Вони стають учинками.

Пильнуйте за своїми вчинками,
Вони стають звичками.

Пильнуйте за своїми звичками
Вони стають характером.

Стежте за своїм характером,
Бо він визначає вашу долю.

Найкоротша відстань між людьми – усмішка. Тож частіше усміхайтеся.

ДОДАТОК 7

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Головне управління освіти і науки Київської облдержадміністрації

Київське обласне територіальне відділення МАН України

Відділення філософії та суспільствознавства

Секція: педагогіка

Народна педагогіка -

перший університет життя,

школа сім'ї й отчого дому

Роботу виконала:

Бодашко Катерина Олександрівна,
учениця 10 класу Згурівської гімназії

Науковий керівник:

Висовень Валентина Олександрівна,
керівник гуртка "Українське народознавство",
учитель етики, заступник директора з навчально-
виховної роботи Згурівської гімназії

Рецензент: Ю.М.Багно,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет імені
Григорія Сковороди

**Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад
"Мала академія наук учнівської молоді"**

Київське обласне територіальне відділення МАН України

Відділення філософії та суспільствознавства

Секція "Педагогіка"

**"Народна педагогіка – перший університет життя, школа сім'ї й
отчого дому"**

Автор:

Бодашко Катерина Олександрівна,

учениця 10 класу

Згурівської гімназії

Науковий керівник:

Висовень Валентина Олександрівна,

керівник гуртка " Українське народознавство",

учитель етики,

заступник директора з навчально-виховної роботи

Мета роботи: дослідження кращих здобутків народного педагогічного досвіду – багатотомного усного підручника навчання і виховання, який зберігається в пам'яті народу, постійно ним використовується, систематично збагачується й удосконалюється.

Актуальність дослідження: ця тема є актуальною в усі віки і навіть тисячоліття тому, що народна педагогіка наймудріша, тому що вона створювалася протягом століть, шліфувалась, перевірялась досвідом мільйонів людей багатьох поколінь; тепер багато хто з нас ставить собі за мету вчитися в

народу, запозичувати його багатющі знання та досвід з метою власного духовного зростання.

Новизна роботи полягає в пошуку шляхів гуманізації навчально-виховного процесу в школах, навчання і виховання в сучасних сім'ях, щоб навчити кожного бути Людиною, беручи до уваги кращі здобутки народної педагогіки.

Завдання науково-дослідницької роботи: дослідити цілі, завдання, засоби, виховну силу впливу народної педагогіки, найкращі виховні традиції, особливості національного характеру. Заглибитись у духовний світ людини, виявити ті чинники, від яких, насамперед, залежить становлення людської особистості, довести, що основним критерієм визначення рівня вихованості людини є її вчинки і поведінка, спрямувати погляди до сім'ї як першоджерела життя людини.

Результатом дослідження є унікальна гуманістична виховна система з багатовікової практики народного виховання, яка пропагує такий стиль взаємин з дітьми, який не придушує, а розправляє їхні сили, розвиває самостійність та ініціативу, спонукає до позитивних дій та вчинків, підтримує почуття власної гідності й утверджує відповідальність за свою поведінку.

У ході виконання роботи зроблено висновки:

- народна педагогіка є золотим фондом педагогіки наукової;
- народна педагогіка пройнята глибокою людяністю, високо підносить велич людини, красу її духовних якостей;
- сім'я позитивно впливає на дітей тільки тоді, коли в ній панує здоровий дух єдності, а, отже, і найкраща педагогічна атмосфера для виховання;
- великий дар природи – продовжити себе і повторити в своїх дітях;

- всенародна турбота про виховання підростаючих поколінь – одна з найістотніших рис способу життя держави і водночас почесний обов'язок громадян.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розв'язує психолого-педагогічні проблеми як навчити дитину робити перші кроки в житті, як виховати її здоровою і розумною, чесною і правдивою, відважною і кмітливою, витривалою і спритною, наполегливою і працьовитою, доброю і щирою.

Народна педагогіка – перший університет життя, школа сім'ї й отчого дому

Автор
Бодашко Катерина,
учениця 10 класу
Згурівської гімназії

Єдність загальнолюдських і
національних цінностей – один із
принципів виховання

В.О.Сумський
"Народна педагогіка –
це зосередження
духовного життя
народу,
в якому
розкривається
особистість його
національного
характеру".

**"ВІДКРИТИ В КОЖНІЙ ЛЮДИНІ ЇЇ, ЛИШЕ ЇЇ
НЕПОВТОРНУ ГРАНЬ, - У ЦЬОМУ
МИСТЕЦТВО ВИХОВАННЯ".**

Гуманістична система виховання Згурівської гімназії

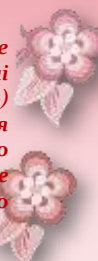
- Результатом дослідження є унікальна гуманістична система з багатовікової практики народного виховання, яка пропагує такий стиль взаємин з дітьми, який не придушує, а розправляє їхні сили, спонукає до позитивних дій та вчинків, підтримує почуття власної гідності й утверджує відповідальність за свою поведінку.

Думка батьків учнів 5-6 класів Згурівської гімназії про позитивні і негативні якості своїх дітей

№	Позитивні якості		№	Негативні якості	
1	Чесність	4	1	Вразливість	2
2	Порядність	7	2	Нерішучість	3
3	Відповідальність	3	3	Лінь	5
4	Доброта	1	4	Хитрість	8
5	Чуйність	2	5	Жорстокість	10
6	Працьовитість	5	6	Неакуратність	6
7	Завзятість	8	7	Слабка сила волі	1
8	Самостійність	9	8	Байдужість	7
9	Оптимізм	10	9	Егоїзм	9
10	Розум	6	10	Боягузтво	4

Отже, філософська основа результатів – відоме філософське положення про "суперечності" людської природи. В людині позитивні якості (любов до тварин, природна доброзичливість, щедрість тощо) можуть легко співіснувати з негативними (невміння дотримуватися слова, лінощі тощо). Суцільно "негативних", як і стовідсотково "позитивних" людей не існує. Домагається, щоб у людині стало більше позитивного і менше негативного, — завдання виховання, спрямованого на облагородження особистості.

Результати анкети "Народна педагогіка"

1	мікроклімат сім'ї, сімейний побут;
2	суспільно-економічні проблеми;
3	система виховної роботи в навчальних закладах;
4	вплив оточуючого середовища;
5	школа;
6	вплив засобів масової інформації;
7	використання методів заохочення і покарання;
8	рівень культурного розвитку держави;
9	відмінності щодо виховання старших і молодших дітей

Отже, шукаючи шляхи гуманного виховання своїх дітей, батьки беруть до уваги кращі здобутки народної педагогіки, усвідомлюють важливість тепла домашньої атмосфери, адже народна педагогіка надає першочергового значення виховному клімату сім'ї як основному чиннику у формуванні особистості.

Мудрість від батька до сина
(родина Литвиненків)

Щасливі внуки
у щасливій родині
Целуйка Миколи Захаровича

Берегиня козацького роду
Федірко Агафія
Федорівна

Авторитетні "народні" вчителі Згурівщини

Багатодітна вчительська
родина славного роду
Сухенків

*Виховний клімат сім'ї
як основний чинник у формуванні особистості*

ЧОЛОВІК І ЖІНКА ЯК ТВОРЦІ СІМ'Ї. ДІТИ ЯК ОСНОВНИЙ ОБ'ЄКТ ВИХОВАННЯ

Шанована в моєму селі родина Целуйко

*Великий дар природи – продовжити себе
і повторити в своїх дітях.*

60 років, освячених коханням

60 років тому...

І діамантове весілля!!!

У селі кожна сім'я на виду, і від прожитих разом в мирі та злагоді подружніх років також залежить її авторитет. Кудрявські – справді щаслива пара, бо гідно пронесли свій "хрест", хоч килим їхнього життя ніколи не був м'яким і барвистим. Їх щастя – в прожитому і пережитому, цілком підходить під формулу людського щастя, яку вивів відомий російський письменник Лев Толстой –

"Бути корисним і мати спокійну совість".

Несу в серці крізь життя мудрість
народного прислів'я:
"Діти – пам'ятник батькам".

Дякую за увагу!

К.Д.Ушинський:
«Не педагогіка і не
педагог, але сам
народ
та його великі люди
прокладають шлях у
майбутнє: виховання
тільки йде цим
шляхом і, діючи
заодно
з іншими
громадськими
силами, допомагає йти
ним окремим особам і
новим поколінням».

ДОДАТОК 8

Учнівське самоврядування НВК

Склад комісій Парламенту

№	Назва комісії	Староста комісії	Члени комісії	Клас	День засідань
1	«Дисципліна і порядок»	Микитенко Олексій	1. Рябокрис Богдан 2. Галанзовський Сергій 3. Костюк Ярослав	5 6 11	П'ятниця
2	«Добрі справи»	Стукало Наталія	1. Кудрявська Анастасія 2. Куца Олександра 3. Мандрика Марина	5 6 7	Понеділок
3	«Дозвілля»	Ткаченко Ірина	1. Шарварок Інна 2. Бодашко Катерина 3. Чубук Дарина	8 11 8	Вівторок
4	«Захист прав дитини»	Шарапа Анастасія	1. Куца Олександра 2. Кооп Катерина 3. Чубук Дарина	6 10 8	Четвер
5	«Здоров'я»	Калашник Олег	1. Яковець Євген 2. Кононенко Віталій 3. Вишнівський Влвдислав	5 10 11	Середа
6	«Знання»	Науменко Маргарита	1. Кудрявська Анастасія 2. Соловей Інна 3. Кооп Катерина	5 7 10	П'ятниця

7	«Національне відродження»	Кошіль Олександра	1. Самсон Діана 2. Конюшок Аліна 3. Синьоока Ірина	6 8 7	Четвер
8	«Прес-центр»	Монастирна Леся	1. Шарапа Анастасія 2. Кооп Катерина 3. Лобода Олег	9 10 10	П'ятниця

Так легко вирішуються всі важливі завдання

Країна Теплого Пуху

Останній місяць зими розпочався у Згурівській гімназії тижнем Добра і людяності під назвою "Країна теплого пуху". Девізом усіх проведених заходів стали слова В.Симоненка:

Воскресайте, камінні душі,
Розчиняйте серця і чоло,
Щоб не сказали про нас грядущі:
"Їх на землі не було..."

Учні оформили стенд «Етика Добра на кожний день», у початкових класах було проведено серію уроків «Твій зовнішній вигляд». Дуже цікаво і креативно пройшла зустріч адміністрації гімназії із лідерами учнівського самоврядування класів на тему: «Профілактика порушень морально-етичних норм у стосунках між батьками, учителями і учнями». Результатом зустрічі стали колективно створені Правила поведінки в гімназії учнів та учителів.

Протягом тижня діяло цікаве і змістовне фотовікно «Гімназія – мій рідний дім, мені добре живеться в ній».

Найприємніше враження залишили створені учнями Куточки Добра в гімназії і в класах. Підсумковим заходом тижня став Лицарський турнір ввічливості між учнями 5-6 класів, а заступник директора Висовень Валентина Олександрівна презентувала "Скарбницю Добрих справ учнів гімназії".

Відомий філософ Монтень говорив: "Життя само по собі ні добро, ні зло; воно – вмістилище добра і зла, дивлячись по тому, у що ви самі його перетворите".

Тож оберіть, яке вам до вподоби
Забарвлення навколишнього дня.
Тільки б робило людям добре,
А вам лиш радість й самовизнання.

Цього бажає вам Василь Симоненко, цього бажаємо вам і ми.

Староста   комісії   «Національне   відродження»

Структура учнівського самоврядування

Президентська республіка "Злагода"

ПРЕЗИДЕНТ

віце-президент

учнівський парламент

Комісія
"Національне
відродження"

"Прес-центр"

Комісія
"Дисципліна і
порядок"

Комісія
"Знання"

Комісія
"Здоров'я"

Комісія "Захист
прав дитини"

Комісія "Добрі
справи"

Комісія
"Дозвілля"

Рада
профілактики
правопорушень

Куточок Добра в Згурівському НВК

Зустріч членів комісії "Добрі справи" з ветераном праці Льодін Марією
Іванівною

Структура виховної роботи Згурівського НВК

Адміністративна рада школи

- Дирекція
- Соціально-психологічна служба
- Класні керівники
- Учителі-предметники
- Батьківська рада

Партнери

- Соціальна служба молоді
- Служба у справах неповнолітніх
- Громадські організації
- БДЮТ
- ДМШ
- ФОК

ДОДАТОК 9**Запитання для співбесіди****вчителя гімназії з членами адміністрації****(на початку навчального року)**

Шановний колего, просимо уважно перечитати запитання та заздалегідь підготуватися до співбесіди з членами адміністрації:

-Яким для Вас був рік, що минув?

Результати діяльності:

*успішність учнів з Вашого предмета (учнів Вашого класу), зокрема олімпіади, конкурси, МАН;

*участь у гімназійних проектах;

*участь у житті гімназії.

Проблеми _____

Побажання _____

-Чи ознайомлені Ви з останніми освітянськими документами, за якими плануватимете свою роботу на 20__/20__ н.р.?

*Рекомендації Міністерства освіти, молоді та спорту щодо викладання предмета в новому навчальному році.

*Державна програма з предмета (знання вимог).

*Перелік рекомендованих підручників.

*Новинки педагогічної преси (фахові журнали, газети).

*Види та форми контролю за якістю успішності гімназиста.

*Правила внутрішнього розпорядку в гімназії тощо.

-Визначтесь із проблемою, над вирішенням якої Ви плануєте працювати у 20__/20__ н.р.

*Що саме плануєте зробити? _____

*Якої допомоги потребуєте? _____

-Як плануєте впроваджувати вимоги до сучасного уроку, націленого на результат діяльності вчителя та учня?

*У якій формі вважаєте доцільним проводити «вхідний» зріз знань, контрольні зрізи (І семестр, рік)?

*Як аналізувати результати та працювати над виправленням недоліків?

*Назвіть прізвища учнів, яких Ви віднесли б до:

-*сильної групи* (можуть навчатися з предмета на «11-12» і братимуть участь у предметних олімпіадах, конкурсах, МАН);

-*групи ризику* (учні, які потребують педагогічної корекції, уваги батьків, класного керівника тощо).

-Чи відомі Вам особливості організації навчального та виховного процесу в гімназії?

*Застосування класичних (ефективних) та сучасних (націлених на вирішення основних завдань сучасної школи) технік і технологій (навіть, які використовуєте вдало, які не «спрацювали»).

*Вкажіть на рівень необхідної методичної допомоги:

-потребую постійної допомоги (пара «наставник-учитель»);

-потребую часткової/одноразової допомоги (пара «консультант-учитель»);

-потребую конкретної допомоги з питання;

-можу надавати допомогу (пара «наставник-учитель», пара «консультант-учитель», конкретну допомогу з питання...)

-Яким Ви бачите рівень Вашої участі в реалізації моделі випускника гімназії?

*Робота в Програмі (визначитися, в якій саме; які завдання, результат, якого прагнете).

*Робота в проєкті (визначитися, в якому саме; які завдання можете поставити; результат, якого прагнете).

*Робота в творчій групі (визначитися, в якій саме; які завдання; результат, якого прагнете).

-На який результат Вашої діяльності за підсумками року очікуєте (проговорити, зафіксувати обома сторонами)?

*Як учителя-предметника _____

*Як учасника проєкту _____

*Як класного керівника _____

*Як керівника (завідувача кабінету, МО, кафедри, проєкту, групи вчителів тощо) _____

*Як члена педагогічного колективу _____

Маємо надію на спільну співпрацю.

Наказ

06 вересня 2013 року

№

“Про організацію методичної роботи з педагогічними кадрами

Згурівського НВК «Гімназія – школа І ступеня»

у 2013- 2014 навчальному році”

На виконання Закону України “Про освіту”, Указу Президента України від 25.06.2013 року №344/2013 «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», Проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», Концепції профільного навчання, Державних стандартів освіти, Програми розвитку системи освіти Київської області до 2014 року, Програми розвитку системи Згурівського району на 2013-2018 роки (рішення сесії районної ради від 24.12.2012 року №161-24-VI, наказу відділу освіти №97 від 12.08.2013 року «Про організацію науково-методичної роботи з керівними та педагогічними кадрами навчальних закладів у 2013-2014 н.р.» в умовах розбудови національної школи методична служба гімназії ставить перед собою мету - забезпечувати зростання науково-теоретичного, психолого-педагогічного рівня підготовки вчителів.

Концепція освіти в гімназії – не зупинятись на здобутку на рівні, досягнутому учнем, а орієнтуватись на завтрашній день розвитку і саморозвитку, забезпечувати високу якість освіти і виховання учнів гімназії, що є запорукою майбутньої конкурентоспроможної, успішної особистості, впроваджувати у діяльність технології індивідуально-орієнтованого навчання, метою якого на всіх етапах навчання має стати не нагромадження знань і вмінь, а постійне збагачення учнів досвідом творчості, формування механізму самоорганізації та самореалізації особистості кожного гімназиста. У центрі навчально-виховного процесу стоїть дитина як головна мета діяльності педагогічного колективу.

Методична робота з педагогічними кадрами у 2013-2014 навчальному році передбачатиме продовження роботи (4-ий рік) над науково-методичною проблемою (Програма реалізації науково-методичної проблеми на 2013-2014 н.р. додається), над цілісною й динамічною системою підвищення науково-теоретичного і загальнокультурного рівнів, психолого- педагогічної підготовки:

- виявлятиме, пропагуватиме та здійснюватиме нові підходи до організації навчально- виховного процесу (новітні інформаційні технології);
- створюватиме умови для самостійної, індивідуальної роботи педагогічних працівників шляхом забезпечення їх необхідним науково- методичним матеріалом;
- організація вивчення педагогічної теорії і методики навчання та виховання, психології, етики та естетики, основ комп'ютерної грамотності, підвищення мовної та загальної культури педколективу;
- збагачення змісту роботи вчителів надбаннями української етнопедагогіки, сучасної науки, світової культури;
- удосконалення методики застосування сучасних наочних та електронних посібників;
- систематичне інформування про нові методичні рекомендації, публікації щодо змісту та методики навчально-виховної роботи, випуск методичних бюлетенів;
- впровадження у практику роботи педагогічного колективу активних методик, передового педагогічного досвіду, сучасних інформаційних технологій;
- організовуватиме консультації з питань психології, соціальної педагогіки, фахової підготовки, методики викладання предметів;
- організовуватиме обмін досвідом успішної педагогічної діяльності;
- здійснюватиме координацію діяльності з райметодкабінетом, КОПОПК.

Із метою організації та проведення науково- методичної роботи в 2013-2014 н.р.

наказую:

1. У 2013-2014 н.р. продовжити роботу (4-ий рік) над науково-методичною проблемою “Забезпечення умов для досягнення учнями рівня освіченості, що відповідає їхньому особистісному потенціалу. Формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, фізичне, духовне і соціальне благополуччя”, поступово трансформувати заклад освіти в Школу сприяння здоров’ю; реалізовувати гуманістичну систему виховання і проект "Робота з батьками – запорука успішного впровадження гуманістичної виховної системи".
2. Затвердити наступну мережу методичної роботи:

№ п/п	Форми методичної роботи	Члени педагогічного колективу	Проблемні питання
1.	Школа вищої майстерності «Досвід»	Апьонкіна В.І. Макаревич О.А. Олійник Л.В. Чужа В.М. Білявська Н.А.	Методи і засоби розширення сфери самоактивного навчання й регулювання учнями своєї освітньої діяльності.
2.	Методична рада	Чужа В.М. Висовень В.О. Макаревич О.А.	Управління системою роботи гімназії над науково-методичною проблемою. Організація профільного навчання в інноваційному навчальному закладі.

		Ап'юнкiна В.І. Мурдiд О.О. Сухенко В.В. Олiйник Л.В. Бiлявська Н.А.	
3.	Психолого-педагогiчні читання	Весь педагогiчний колектив.	Психолого-педагогiчні фактори розвитку творчої особистостi.
4.	Науково-практична конференцiя	Весь педагогiчний колектив, запрошенi науковцi	iнновацiйний пiдхiд до процесу становлення особистостi учня засобами технологiй творчого мислення.
5.	Проблемний семiнар	Весь педагогiчний колектив	Створення портфолiо досягнень учня i вчителя як вид творчої дiяльностi. Удосконалення системи контролю та оцiнювання навчальних досягнень учнiв.
6.	Теоретичнi семiнари та семiнари-практикуми	Весь педагогiчний колектив	Технологiя розвитку критичного мислення. "Робота з батьками – запорука успішного впровадження гуманiстичної виховної системи".

7.	Психолого-педагогічний семінар	Весь педагогічний колектив	Імпульс розвитку обдарованого учня.
8.	Семінар-практикум із впровадження інформаційних технологій	Макаревич О.А., Олійник Л.В., Сухенко В.В., Остапенко В.М.	Комплексне застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес гімназії.
9.	Лінгвістичний семінар-практикум.	Висовень В.О., Мотузко С.Б. Мурдід О.О. Журавська І.М.	Підвищення мовної та мовленнєвої культури педагогічного та учнівського колективів.
10	Трибуна передового педагогічного досвіду. Презентація педагогічних новинок	Весь педагогічний колектив	Мої творчі знахідки (Гімназійна постійно діюча педагогічна виставка).

11.	Методичне об'єднання учителів гуманітарного циклу предметів	<u>Сухенко В.В.</u> Мотузко С.Б. Журавська І.М. Мурдід О.О. Лопата Л.В. Чужа В.М. Остапенко В.М.	Міждисциплінарна інтеграція як засіб формування ключових компетентностей.
	Методичне об'єднання учителів природничо-математичного циклу предметів	<u>Ап'юнкін В.І.</u> Косян К.В. Завертайло Є.Ф. Макаревич О.А.	Інноваційні підходи до творчої індивідуальної діяльності учнів з метою виховання в них стійкої мотивації навчальної діяльності як важливого фактора формування соціально активної особистості.
	Методичне об'єднання учителів предметів естетичного циклу	<u>Олійник Л.В.</u> Висовень В.О. Купріянич О.М.	Оздоровчо-естетичні технології у навчально-виховному процесі гімназії.

	Методичне об'єднання класних керівників	<u>Мурдід О.О.</u> Косян К.В. Остапенко В.М. Журавська І.М. Купріяничук О.М. Сухенко В.В. Прокопенко І.О. Савельєва І.О.- практичний психолог	Формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, фізичне, духовне і соціальне благополуччя.
	Методичне об'єднання класоводів	<u>Сита Т.В.</u> Білявська Н.А. Анатієнко О.В. Якимович В.В.	Особливості виховної роботи з учнями початкової ланки в активізації та мотивації до саморозвитку і самовиховання.

12.	Методичне об'єднання вчителів початкових класів	<u>Білявська Н.А.</u> <u>Сита Т.В.</u> <u>Якимович В.В.</u> <u>Анатієнко О.В.</u>	Творче спрямування діяльності вчителів на всебічний розвиток юної особистості, формування її базових компетенцій на основі вдосконалення методичної культури кожного педагога, використання його потенційних, творчих можливостей, інноваційної діяльності.
13.	Творча група з краєзнавства	<u>Макаревич О.А.</u> Висовень В.О. Сухенко В.В.	Практична реалізація краєзнавчого підходу до вивчення навчальних предметів у гімназії.
14.	Творча група вчителів «Впровадження сучасних інформаційних технологій в навчально-виховний процес гімназії»	<u>Макаревич О.А.</u> <u>Олійник Л.В.</u> <u>Сухенко В.В.</u> <u>Остапенко В.В.</u> <u>Щербак Ю.Ю.</u>	Управління ефективною діяльністю учнів та вчителів.
15.	Наставництво, стажування	<u>Остапенко В.М.</u> Лопата Л.В. Білявська Н.А.	За індивідуальними планами.

		Якимович В.В. Анатієнко О.В.. Журавська І.М. Савельєва І.О. Макаревич О.А. Щербак Ю.Ю. Ап'юнкіна В.І. Косян К.В.	
16.	Школа молодого вчителя	<u>Висовень В.О.</u> Якимович В.В. Анатієнко О.В. Лопата Л.В. Савельєва І.О. Щербак Ю.Ю. Косян К.В.	Методичний інструментарій учителя. Створення індивідуального стилю професійної діяльності та професійного самовдосконалення.
17.	Майстер-клас тренера проекту «Діалог» Мурдід О.О. для класних керівників	<u>Мурдід О.О.</u>	«Як стати творцем свого життя. Я – це Я» (профілактика залежної поведінки, формування позитивної «Я – концепції»)) За програмою І.Г.Сомової
18.	Самоосвіта вчителів	Усі вчителі	(За індивідуальними планами).

19.	Предметно-методичні тижні	Усі вчителі	(Згідно річного плану роботи).
20.	Творчі звіти, відкриті уроки	Усі вчителі	Забезпечення умов для досягнення учнями рівня освіченості, що відповідає їхньому особистісному потенціалу.
21.	Психолого-педагогічний консультпункт (для учнів, батьків, вчителів)	Журавська І.М.-соц. педагог Савельєва І.О.– практ. психолог Макаревич О.А.-заступник Висовень В.О.- заступник	Роль індивідуальних, зовнішніх, соціальних факторів, що впливають на навчання та поведінку учнів гімназії.
22.	Правовий консультпункт	<u>Чужа В.М.</u> – директор Журавська І.М. – соц. Педагог Сухенко В.В. – учитель правознавства	Правова культура та взаємозв'язок моралі й права в життєдіяльності гімназії.
23.	Динамічна група «Озброєння учнів уміннями і навичками	Савельєва І.О. – практ психолог Прокопенко	Навчити випускника сміливо брати на себе відповідальність за свої дії, вибір (зокрема професії).

	саморозвитку особистості»	І.О. – кл. кер. 11 кл. Мурдід О.О. – кл. кер. 10 кл. Журавська І.М.. – кл. кер. 9 кл.	
24.	Інструктивно- методичні наради, індивідуальні консультації, методичні оперативки, співбесіди	Висовень В.О., Макаревич О.А.	
25.	Випуск методичних бюлетенів. Публікації методичних знахідок.	Висовень В.О., Макаревич О.А.	
26.	"Круглий стіл"	Весь педагогічний колектив	«Педагогіка діалогу».
27.	Гімназійний конкурс професійної майстерності	Світова література Директор школи	

	«Учитель року – 2014»	Початкові класи Географія Трудове навчання	
28.	Інформативна група	За окремим графіком. Усі вчителі.	

3. Директору і заступникам дбати про високий рівень розвитку професійно важливих якостей і теоретичної підготовки, лідерських рис, новаторського підходу до професійної діяльності, високий рівень готовності до самоосвіти, постійний процес самовдосконалення.

4. Усьому педагогічному колективу протягом 2013-2014н.р.:

4.1. В організації діяльності «учитель-учень» враховувати, що самореалізація – це складова життєвого успіху, забезпечувати індивідуальну підтримку морального розвитку особистості, дотримуватися циклічності освітнього процесу.

4.2. Забезпечувати якісне управління системою роботи з обдарованими, дотримуватися алгоритму управління процесом розвитку творчих здібностей учнів.

4.3. Дотримуватися вимог в організації профільного навчання.

4.4. Запроваджувати карти управління навчальною діяльністю учнів, управління школярем своєю навчальною діяльністю.

4.5. Вивчити і дотримуватися Критеріїв оцінювання навчальної діяльності учнів, дбати, щоб оцінка носила мотивований, індивідуально направлений характер і орієнтувала учня в його власному розвитку (реалізація науково-методичної проблеми гімназії).

- 4.6. Створювати умови для системної та результативної діяльності органів учнівського самоврядування.
- 4.7. Реалізувати мету IV етапу роботи (четвертий рік – удосконалення, аналіз та корекція доробків, педагогічних, методичних, управлінських знахідок) над єдиною науково-методичною проблемою: 1) перехід на нову філософію методичної роботи, нові засади управління, в основі яких лежить мотиваційно-системний підхід, завдання, зорієнтовані на саморозвиток, самовдосконалення; 2) формування та апробація системи роботи з учнем як особистістю, націленою на саморозвиток, самовдосконалення, самореалізацію.
5. Контроль за виконанням даного наказу покласти на заступників із навчально-виховної роботи Висовень В.О., Макаревича О.А.

Директор НВК

В.М.Чужа

Із наказом ознайомлені всі вчителі.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Педагогічною радою Згурівської гімназії

Протокол № від 30.08.2013 р.

Голова педагогічної ради

_____В.М.Чужа

ПОЛОЖЕННЯ**ПРО ШКІЛЬНУ РАДУ ПРОФІЛАКТИКИ****ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД УЧНІВ**

Шкільна рада з профілактики правопорушень серед учнів створена за рішенням ради з питань освіти і є складовою частиною системи шкільного самоврядування.

Мета і завдання ради

1. Гуманізація і демократизація навчально-виховного процесу, створення максимально сприятливих умов для співпраці педагогів, учнів та їхніх батьків як головної умови запобігання і подолання відхилень у поведінці учнів.
2. Формування і розвиток єдиного шкільного колективу із здоровим моральним кліматом.
3. Забезпечення координації діяльності усіх шкільних ланок, які забезпечують життєдіяльність учнівського колективу.
4. Підвищення ефективності виховної роботи з учнями, розвиток учнівського колективу, громадської активності, самостійності, відповідальності учнів за свої вчинки, профілактика негативних проявів серед учнів.

Організація роботи ради

Шкільна рада профілактики щодо попередження правопорушень серед учнівської молоді обирається у складі 9 осіб. Періодичність її засідань визначається загальним станом профілактичної роботи в школі, моральним кліматом у мікрорайоні школи та необхідністю проведення засідань. Рада не підпорядкована комісії у справах неповнолітніх, але співпрацює з нею та іншими правоохоронними і громадськими організаціями в тісному взаємозв'язку.

Функції ради

Рада є суто профілактичним органом, що і визначає її основне завдання. Вона виконує такі функції:

- діагностичну, яка реалізується через систему заходів, спрямованих на виявлення характеру і рівнів відхилень у поведінці учнів, з'ясування реального стану навчально-виховного процесу;
- координуючу, яка зумовлює ефективність взаємозв'язків ради та суб'єктів зовнішнього впливу на характер поведінки учнів (школа, сім'я, ровесники, заклади культури, засоби масової інформації, мікрорайон та ін.);
- творчу, яка дає право на вибір доцільних психолого-педагогічних впливів на школярів із урахуванням конкретних умов і особистостей;
- проєктивну, яка полягає у виробленні нових ефективних форм і методів реагування на очікувану і реальну ситуацію з відхиленнями у поведінці або з порушеннями морально-правових норм;
- оцінювально-узагальнюючу, яка забезпечує вибір адекватної системи роботи ради на основі аналізу і оцінки наявного стану;
- просвітницьку, яка реалізується за рахунок створення певної системи поширення знань з права, психології, соціології, які сприятимуть ефективному вирішенню завдань профілактики правопорушень;
- прогностичну, яка полягає у прогнозуванні результатів впливу педагогічних заходів на учнів із відхиленнями у поведінці, на профілактику порушень морально-правових норм.

У діяльності ради використовуються різноманітні форми колективної, групової, індивідуальної роботи, звернення за допомогою до батьків, правоохоронних органів, медичних закладів, соціологічних служб та інших суб'єктів діяльності з учнями.

ГРАФІК

ЗАСІДАНЬ РАДИ ПРОФІЛАКТИКИ

ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД УЧНІВ

№ з/п	Місяць	Дата та час проведення	Місце проведення	Примітка
1	жовтень	08.10.2013 р. 16.00	Згурівський НВК Кабінет директора	
2	грудень	10.12.2013 р. 16.00	Згурівський НВК Кабінет директора	
3	лютий	11.02.2014 р. 16.00	Згурівський НВК Кабінет директора	
4	квітень	15.04.2014 р. 16.00	Згурівський НВК Кабінет директора	

Виконавець: В.О.Висовень 04570 5-13-42

Методична картка участі педагога

в підвищенні науково-теоретичного рівня та професіоналізму

1.Прізвище_____

2.Ім'я _____

3.По батькові _____

4.Рік народження _____

5.Освіта _____

6.Курсова підготовка _____

7.Рік атестації _____

8.Педагогічне звання _____

9.Атестація _____

10.Громадська робота _____

	Навчальний рік
Проблеми, над якими працює вчитель (навчальна, виховна)	
Участь у роботі (предметних) структурних методичних підрозділів	
Участь у роботі структурних методичних підрозділів із виховної роботи	
Новітні технології, якими володіє вчитель	
Участь у методичних декадах, предметних тижнях	
Розробки, представлені на	

педвиставках	
Виступи на засіданнях педради, нарадах	
Відкриті виховні години, позакласні заходи	
Керівництво науково-дослідницькою діяльністю учнів	
Публікації в пресі	
Розробка авторських індивідуальних програм	

ПЛАН НАВЧАННЯ З МОЛОДИМИ КЛАСНИМИ КЕРІВНИКАМИ

№	Заплановані заходи	Термін
1	<i>Лекція:</i> "Планування виховної роботи в системі гуманістичного виховання". <i>Обмін досвідом:</i> "Планування виховної	Вересень
2	<i>Бесіда:</i> "Вибір форм і методів роботи з учнівським колективом". <i>Практичні поради:</i> "Аналіз і оцінювання результатів діяльності класу".	Жовтень
3	<i>Практичні поради:</i> "Вивчення особистості школярів". <i>Практикум:</i> "Конструювання години спілкування".	Листопад
4	<i>Практичні поради психолога:</i> "Вивчення структури міжособистісних взаємин у класі". <i>Робота в методичному кабінеті:</i> "Ознайомлення з науково-методичною літературою з питань	Грудень
5	<i>Практикум:</i> "Складання плану виховної роботи на II семестр". <i>Бесіда:</i> "Організація та проведення на базі класу колективних творчих справ, класних	Січень
6	<i>Бесіда:</i> "Організація учнівського самоврядування".	Лютий
7	<i>Практичні поради:</i> "Методика вивчення сім'ї, умови виховання дітей". <i>Практичні поради:</i> "Організація роботи з	Березень

8	<i>Бесіда:</i> "Планування й організація роботи з батьками в системі гуманістичного виховання". <i>Робота в методичному кабінеті:</i> "Ознайомлення з новинками педагогічної літератури". <i>Ділова гра:</i> "Досвід колеги, творче використання його в	Квітень
9	<i>Творчі звіти</i> "Мої перші педагогічні знахідки".	Травень

Згурівський НВК «Гімназія – загальноосвітня школа І ступеня»

План роботи семінару

«Педагогіка діалогу»

Підготувала матеріали семінару

заступник директора з навчально-виховної роботи

В.О.Висовень

2013-2014 н.р.

План роботи семінару

«Педагогіка діалогу»

Мета. *Реалізувати стратегію діалогічного управління, націленого на організацію роботи закладу як організму, здатного до саморозвитку – культурного простору, що забезпечує становлення особистості.*

Проблемні питання:

1. Накопичення досвіду конструктивного вирішення особистісних і міжособистісних конфліктів.
2. Запобігання проявам «комп'ютерної наркоманії» та «механізації» особистості. (Е.Фромм)
3. Діалог в освітньому просторі – це ситуація усвідомлення цінності іншого як умови життєдіяльності й установа утворюючих зв'язків, що є джерелом особистісного духовно-морального розвитку.
4. Аналіз уроку з позицій побудови діалогу.
5. Розширення видів спільної діяльності учнів та їх комунікативний досвід, перш за все, з огляду спільної предметної діяльності, підвищення рівня індивідуальних і групових видів діяльності.
6. Успішна реалізація змісту розділів Планів виховної роботи класоводів і класних керівників «Індивідуальна підтримка морального розвитку особистості» та «Пізнай себе».
7. Успішна реалізація змісту і принципів гуманістичної системи виховання в гімназії.

Рекомендації:

1. Для залучення всіх учнів у діалог застосовувати такі методи і прийоми:

- використання формули «Подумай – обговори з партнером – поділися з класом»;
- постановка дітям питань, які спонукають їх діяти разом, ділитися досвідом (що буде, якщо...);

- використання узагальнюючих тверджень таким чином, щоб діти вчилися у сталій формі висловлювати основну ідею спільної роботи;
- звертання до колективної думки дітей;
- постановка запитань з відкритою структурою для спонукання до діалогу (якими способами, у кого було по-іншому, чи можете ви поділитися ідеєю...)
- створення ситуацій вибору співрозмовника, у т.ч. з учителем;
- реакція на неправильні відповіді, не оцінюючи їх (не «неправильно», а «що думають інші»;
- уникати викликати одних і тих дітей;
- учить дітей оцінювати свої відповіді («Чи була моя відповідь повна?

А що ще можна було сказати? Чи правильно я відповіла? Де було допущено помилку?)

2. У виховній діяльності використовувати теми для діалогів:

- * «Кожний день – боротьба». Чи згодні ви з цим? Яку ж боротьбу доводиться Вам вести і з чим?
- * Мудра людина сказала: «Життя багате не числом днів, які прожито, а тими днями, що були значними і тому запам'яталися. Це значить, що від людини залежить, як вона проживе життя». Розкажіть про дні, які вам особливо запам'яталися...
- * Кажуть, що людина, як свічка, жива, поки горить... Що означає «Горіти», як ви це розумієте?
- * «Ідеали та переконання - ось та межа, яка відрізняє громадянина від міщанина». Які ідеали і переконання виховуєте ви в собі?
- * Кажуть, що мужність починається з уміння одержати перемогу над собою, над своєю лінню... Які перемоги ви одержали над собою останнім часом?
- * Як ви розумієте слова: «Залишити після себе слід на землі?»
- * Тільки пусті люди не відчують прекрасного і високого почуття до Батьківщини». (І.Павлов). Що для Вас значить Батьківщина?

- * Вищий патріотизм – пристрасне безмежне бажання користі Батьківщині. (В.М.Чернишевський). Яких благ ви бажаєте Україні?
- * В.Сухомлинський, звертаючись до молодого покоління, говорив: «У 16 років, озирнувшись назад, ти вже повинен бачити плоди своєї праці, зробити перший підсумок свого життя». У чому перший підсумок вашого життя?
- * Як ви розумієте афоризм В.Сухомлинського «Найважчою є мужність щоденної праці?»
- * Як ви розумієте фразу «Безкорислива дружба людська?»
- * Що б ти не робив, роби розумно і передбачай результат.

Згурівський навчально-виховний комплекс

"Гімназія-загальноосвітня школа І ступеня"

Програми виховної роботи,

які адаптують класоводи

та класні керівники

Згурівського НВК «Гімназія – школа І ступеня»

2013-2014 н.р.

№	Клас	Класовод, класний керівник	Програма виховної роботи	Примітки
1	2 клас	Білявська Н.А.	Програма виховної роботи з учнями 1-4 класів "Ти - Людина". Автор - Цілик Лариса Віталіївна, вчитель початкових класів Великоолександрівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільського району, переможець обласного конкурсу "Учитель року - 2007"	Сайт КОППОК «Мій кращий урок» Програми виховної роботи (початкова школа)
2	3 клас	Якимович В.В.	Програма виховної роботи з учнями 1-4 класів "Ти - Людина". Автор - Цілик Лариса Віталіївна, вчитель початкових класів Великоолександрівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільського району, переможець обласного конкурсу "Учитель року - 2007"	Сайт КОППОК «Мій кращий урок» Програми виховної роботи (початкова школа)
3	4 клас	Анатієнко О.В.	Програма виховної	Сайт КОППОК

			роботи з учнями 1-4 класів "Ти - Людина". Автор - Цілик Лариса Віталіївна, вчитель початкових класів Великоолександрівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільського району, переможець обласного конкурсу "Учитель року - 2007"	«Мій кращий урок» Програми виховної роботи (початкова школа)
4	1 клас	Сита Т.В.	Програма виховної роботи з учнями 1-4 класів "Ти - Людина". Автор - Цілик Лариса Віталіївна, вчитель початкових класів Великоолександрівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільського району, переможець обласного конкурсу "Учитель року - 2007"	Сайт КОПОПК «Мій кращий урок» Програми виховної роботи (початкова школа)
5	6 клас	Остапенко В.М.	Програма виховної роботи з учнями 5-9 класів «Від «я» до «Я». Автор – Лілія Пелих, учитель зарубіжної	Методичні рекомендації щодо організації та змісту

			літератури, англійської мови загальноосвітньої школи I-III ступенів №11 м.Блої Церкви	навчально-виховного процесу в закладах освіти Київщини в 2008-2009 н.р.
6	7 клас	Сухенко В.В.	Програма виховної роботи з учнями 5-9 класів «Від «я» до «Я». Автор – Лілія Пелих, учитель зарубіжної літератури, англійської мови загальноосвітньої школи I-III ступенів №11 м.Блої Церкви	Методичні рекомендації щодо організації та змісту навчально-виховного процесу в закладах освіти Київщини в 2008-2009 н.р.
7	8 клас	Купріянич О.М.	Програма виховної роботи з учнями 5-9 класів «Від «я» до «Я». Автор – Лілія Пелих, учитель зарубіжної літератури, англійської мови загальноосвітньої школи I-III ступенів №11 м.Блої Церкви	Методичні рекомендації щодо організації та змісту навчально-виховного процесу в закладах освіти Київщини в 2008-2009 н.р.

8	9 клас	Журавська І.М.	Програма виховної роботи з учнями 5-9 класів «Від «я» до «Я». Автор – Лілія Пелих, учитель зарубіжної літератури, англійської мови загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №11 м.Блої Церкви	Методичні рекомендації щодо організації та змісту навчально-виховного процесу в закладах освіти Київщини в 2008-2009 н.р.
9	10 клас	Мурдід О.О.	Програма професійного самовизначення «Висота». Автор – В.Куриленко, учитель ЗОШ І-ІІІ ст. м.Ірпеня	Сайт «Мій кращий урок», Програми виховної роботи, КОПОПК
10	11 клас	Прокопенко І.О.	Програма виховної роботи з учнями 10-11 класів «Дорога в майбутнє». Автор – Світлана Вегерінська, учитель російської мови і зарубіжної літератури Лучанської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів	Методичні рекомендації щодо організації та змісту навчально-виховного процесу в закладах освіти Київщини в 2008-2009 н.р.

			Таращанського району	
11	5 клас	Косян К.В.	Програма виховної роботи з учнями 5-9 класів «Від «я» до «Я». Автор – Лілія Пелих, учитель зарубіжної літератури, англійської мови загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №11 м.Блої Церкви	Методичні рекомендації щодо організації та змісту навчально-виховного процесу в закладах освіти Київщини в 2008-2009 н.р.

Директор НВК

Чужа В.М.

План засідання МО класоводів

№	Тема засідання		
	<i>IV засідання</i> <i>Реалізація цілей, завдань, принципів у системі гуманістичного виховання гімназії.</i> <i>Виховна система гімназії як середовище формування життєтворчих компетентностей учнів</i> <i>Форма проведення – «проблемний міст»</i>	Січень	
1.	Гуманно-особистісна технологія Ш.Амонашвілі Проблемний міст «Криза духовності»		Сита Т.В. Усі члени МО
2.	Практичні поради «Електронне портфоліо вихователя»		Білявська Н.А.
3.	Із досвіду роботи «Організація науково-методичної роботи із проблем гуманістичного виховання»		Білявська Н.А. Сита Т.В.
4.	Зустріч із психологом «Проблеми етики спілкування вчителя з учнями» Анкета-тест для вивчення моральної орієнтації учня		Практичний психолог Савельєва І.О. Усі члени МО

5.	Зустріч із соціальним педагогом. Розробка батьківських зборів «Душі людської доброта». Розробка анкети «Мотиви та результати співпраці вчителя та учня»		Соціальний педагог Журавська І.М. Усі члени МО
6.	Новини в світі психології. Мистецтво психологічного самозбереження		Практичний психолог Савельєва І.О.
	<u>Завдання:</u> 1.Обробити результати анкети-тесту. 2.Провести батьківські збори «Душі людської доброта» 3.Обговорити результати «<i>проблемного мосту</i>»		Усі члени МО Усі члени МО

План засідання МО класних керівників

3 засідання

Тема. Зустріч із адміністрацією НВК. Творчість класного керівника: шляхи звільнення від стереотипів і шаблонів. Сучасні форми організації виховного процесу. Технології педагогічної взаємодії в контексті сучасного підходу до освіти

Форма проведення: круглий стіл

Використання новітніх технологій у виховній роботі НВК.	Грудень	Мурдід О.О.
Вплив психолого-педагогічної компетентності на результати діяльності класного керівника. Модель психолого-педагогічної компетентності класного керівника.		Савельєва І.О.
Використання різноманітних технологій у роботі класного керівника (французькі майстерні, інтерактивні ігри, КТС, розвиток критичного мислення, проектна діяльність, анкетування, тренінгові заняття).		Остапенко В.М. Мурдід О.О.
Нестандартні форми роботи класного керівника.		Прокопенко І.О.
Самоврядування для учнів – гра, для вчителя – ефективна форма роботи у формуванні достатнього для ствердження дитини рівня соціалізації.		Мурдід О.О.
Виховна система класу – структурний компонент виховної системи НВК.		Купріянич О.М.

Формування теоретичної і практичної бази класного керівника для моделювання системи виховання в класі.		Сухенко В.В.
Творчість класного керівника: шляхи звільнення від стереотипів і шаблонів. Методика проведення тренінгів з виховної роботи.		Мурдід О.О.
Відкритий виховний захід.		Прокопенко І.О.
Завдання		
Підготувати теоретичні матеріали відповідно тематики засідань.	До 16 грудня	Члени методоб'єднання
Поповнювати папку матеріалами діагностування.	Постійно	Члени методоб'єднання

Із рчного плану виховної роботи

Вересень

Місячник здоров`я «Збережи здоров`я та й на все життя»

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ

Мета: пропагування здорового способу життя, проведення оздоровчо-профілактичної роботи серед підлітків, формування усвідомлення учнями ролі фізичної досконалості у гармонійному розвитку особистості, попередження дитячого травматизму. Орієнтувати школярів на повноцінну життєтворчість і підвищення їхнього особливого статусу, допомагати кожній дитині знайти себе в колективі, самовизначитись у житті.

Девіз: „Шануймо, бережімо і любимо все, що дано нам для життя.

Дата	Захід	Відповідальний
<i>Тиждень знань (02.09 – 06.09)</i>		
01.09	День Знань. Свято Першого дзвоника.	О.О. Мурдід
02-20.09	Участь у районному конкурсі фоторобіт «Неосяжна моя Україно».	Комісія «Національне відродження»
02-06.09	Організаційні збори класних колективів «Плануємо своє завтра». Формування органів класного та гімназійного самоврядування:	О.О.Мурдід Рада парламенту

	вибори старост, членів парламенту.	Класні керівники
<i>Тиждень безпеки руху (09.09 – 13.09)</i>		
09-13.09	Провести єдині виховні години «Правила руху гідні поваги».	Класні керівники
10.09	Книжкова виставка «Червоний, жовтий, зелений».	І.О. Прокопенко
11.09	Виготовлення маршрутних листів «Мій шлях від школи і додому». Конкурс малюнків «Дорога - територія безпеки».	Комісія «Прес-центр»
12.09	Зустріч із інспектором ДАІ.	Комісія «Дисципліна і порядок»
12.09	Мандрівка по країні Світлофора Моргайка (конкурс знавців правил дорожнього руху для учнів 5-9 класів).	Комісія «Знання»
13.09	Проведення рейду «Гімназійна форма».	Комісія «Дисципліна і порядок»
13.09	Вікторина «У гостях у світлофора» (для учнів 9-11 класів).	Комісія «Прес-центр» О.О. Мурдід
<i>Тиждень здоров'я «Сила + грація» (16.09 – 20.09)</i>		
16-20.09	Проведення уроків здоров'я, бесід про значення фізкультури й спорту для фізичного здоров'я людини, про роль здорового способу	Класні керівники Комісія

	ЖИТТЯ.	«Здоров'я»
16.09	День спортивних звітяг «Молодь обирає здоров'я». Спортивні змагання між учнями 5-9 класів. Першість гімназії по футболу між учнями 9-11 класів.	О.О.Мурдід О.М.Купріянич Комісія «Здоров'я» Класні керівники
17-20.09	Зустрічі з працівниками медичних установ.	Класні керівники
18.09	Засідання Ради парламенту з питань: - організація чергування в гімназії; - підготовка до презентації класних колективів; - розподіл доручень між членами парламенту; - планування роботи учнівського самоврядування; - підготовка до звітно-виборчої шкільної конференції.	
19.09	Осінній крос.	Комісія «Здоров'я»
20.09	Виставка дитячих робіт «Золота осінь Згурівського краю».	Комісія «Прес-центр», комісія «Добрі справи», комісія «Дозвілля»

17-20.09	Оформлення класних куточків з інформацією про безпечний рух дітей.	Класні керівники Прес-центр
<i>Тиждень рідного краю (23.09 – 27.09)</i>		
23– 27.09	До 70-річчя з Дня визволення Згурівки від німецько-фашистських загарбників і до Дня партизанської слави: - лінійка-реквієм; - поїздка в історичний музей с.Ново Олександрівка; - привітання вчителям-ветеранам; - уроки пам'яті, уроки мужності «Ніхто не забутий, ніщо не забуто»; - похід до Алеї Слави; - перегляд хронікально-документальних, художніх фільмів про події другої світової війни; - виставка книжок; - конкурс малюнків «Діти проти війни»; - перегляд відеоматеріалів про трагедію Бабиного Яру.	Класні керівники Комісія «Добрі справи» Комісія «Прес-центр» Комісія «Дозвілля» Бібліотекар Комісія «Національне відродження»
Вересень-березень	Провести віртуальні подорожі за тематичними фотографіями «Згурівщина туристична».	Комісія «Національне відродження»
23.09	Початок акцій «Живи, книго!» та «Подаруй	Комісія «Добрі

	бібліотеці книгу».	справи», комісія «Прес-центр»
26.09	Звітна учнівська конференція.	Президент Рада парламенту
27.09	Свято квітів «Квіти мого краю».	Комісія «Дозвілля» Класні керівники
27.09	Проведення бібліотечних уроків.	Комісія «Знання»
28.09	День району. Участь у районному святі квітів і інших заходах.	Комісія «Дозвілля»
вересень	Екскурсії до осіннього лісу.	Класні керівники
вересень- жовтень	Участь у районній акції «Посади сад».	Комісія «Знання» Дослідницькі групи
вересень- жовтень	Організувати походи територією рідного краю з метою збору матеріалів на маршрутах туристсько-краєзнавчих експедицій : «Пам'ятати, відродити, зберегти», «Моя Батьківщина – Україна».	Комісія «Знання», комісія «Добрі справи», класні керівники
вересень- квітень	Збір інформації, фотоматеріалів та створення путівника (буклету) «Прогулянка моїм селищем». Конкурс на кращий путівник (буклет).	Комісія «Знання», комісія «Добрі справи», класні керівники

вересень- жовтень	Збір матеріалів про талановитих людей Згурівщини.	Комісія «Прес- центр» Класні керівники

План роботи комісії "Добрі справи"

Дата	Захід
Вересень	
08.09	Організація книжкової виставки «Червоний, жовтий, зелений».
11.09	Виступ агітбригади щодо запобігання дорожньотранспортних пригод.
21.09	Організація і проведення акцій «Живи, книго!», «Подаруй бібліотеці книгу».
21.09	До Дня визволення Згурівки від німецько-фашистських загарбників: - поїздка в історичний музей с.Нова Олександрівка; - зустрічі з ветеранами; - привітання вчителям-ветеранам; - уроки пам'яті, уроки мужності «Ніхто не забутий, ніщо не забуто»; - похід до пам'ятника героям-партизанам Згурівщини; - перегляд хронікально-документальних, художніх фільмів про події другої світової війни; - виставка книжок; - конкурс малюнків «Діти проти війни».
24.09	Свято квітів.
25.09	День району. Участь у районному святі квітів.
Жовтень	
01.10	Міжнародний день людей похилого віку. Вітання вчителям-пенсіонерам, відвідування їх вдома.
09.10	Трудові десанти на квітниках.
Листопад	
19.11	Зустріч із ветераном Великої Вітчизняної війни Колодієм Євгеном Івановичем.
Грудень	

03.12	Міжнародний день інвалідів. Операція «Милосердя» (допомога дітям-інвалідам).
03-18.12	Участь у районному етапі Всеукраїнського конкурсу «Новорічний подарунок».
Січень	
25-29.01	Допомога у проведенні конкурсу агітбригад (присвячений тижню пожежної безпеки).
Лютий	
23.02	День захисника Вітчизни. Привітати ветеранів Великої Вітчизняної війни.
Березень	
19.03	Трудова акція «Посади сад».
Квітень	
12-16.04	Допомога ветеранам. Організація трудових десантів.
Травень	
05.05	Операція «Ветеран живе поруч».
30.05	Підготовка до святкування Міжнародного дня захисту дітей.

Із плану виховної роботи класовода 2 класу Білявської Н.А.

Вересень- місячник здоров'я «Здорова дитина – здорова Україна»

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ

Мета: формування пріоритету здорового способу життя; спонукання до зміцнення та збереження здоров'я, дотримання правил особистої гігієни; виховання охайності, інтересу до занять фізичною культурою.

	01.09 – 06.09 Тиждень знань	09.09 – 13.09 Тиждень безпеки руху	16.09 – 20.09 Тиждень здоров'я «Сила +Грація»	23.09 – 27.09 Тиждень рідного краю
Основні виховні заходи	День знань. Перший урок <u>08.09-</u> Міжнародний день грамотності. Класні збори. 1.Знайомство з структурою навчально–виховного процесу закладу. 2.. Вибір активу класу, доручень.	Оформлення класного куточка Правила руху гідні поваги Виховна година. «Здоров'я в чистоті міцнішає» (стежина Богатирська) Зустріч із соціальним педагогом «Здоров'я – це життя» (тренінг)	<u>21.09-</u> Міжнародний день миру. Вікторина «В гостях у малятка - Здоров'ятка» (стежина Богатирська) Рейд – огляд «Шкільна форма», «Речі у твоєму портфелі»	Участь класу у заходах до Дня визволення Згурівки. Стежиною Пам'яті, присвячена 25 вересня - Дню визволення Згурівки від окупації. Похід до Алеї Слави Свято квітів «Квіти мого краю»
Індивідуальна підтримка	Бесіда «Ніколи не забувай, що ти живеш»	Дякуй старшим за те, що вони повчають тебе	Дружити треба вміти (Хоменко Єлизавета,	Слова щирого вітання дорожчі за частування

морального розвитку особистості	серед людей!» (Кобзарь Владислав, Лямцев Данило)	(Юрченко Микола, Горбик Софія)	Корецька Валерія)	(Стукало Владислав, Удовенко Софія)
Пізнай себе	Спостереження за адаптацією другокласників до нових умов навчання та виховання Анкета «Для чого я вчуся читати і писати?»	Соціометричне опитування. Зустріч з психологом «Я- частина нашого класу» (Психолог - І.О. Савельєва)	Гра «Хороший я, чи не дуже?» (групова робота)	Тестування «Скажи, хто твій друг, і я скажу, хто ти»
Заходи з фізичного розвитку та здоров'я дитини	<u>Прогулянка до лісу.</u> Розподіл дітей на групи для занять фізичною культурою	<u>Особиста гігієна.</u> Практична робота. «Як ти доглядаєш за зовнішністю» <u>Рольова гра.</u> Правила спілкування з однокласниками	<u>Загартування.</u> Бесіда «Сонце, повітря і вода помічники твого здоров'я!» <u>Спортивні змагання</u> «Веселі старты»	Показники фізичного розвитку людини. Визначення антропометричних показників дітей

Безпека життєдіяльності	<u>Профілактика травматизму</u> Екскурсія «Небезпечні місця у школі, на території закладу. Як уберегтися від неприємностей?»	<u>Дорожній рух.</u> Екскурсія «Вулиці рідного селища»: дорожня розмітка; елементи вулиць і доріг; безпечна дорога до школи»	<u>Профілактика травматизму</u> Практичні поради «Щоб перерва пройшла з користю»	<u>Екстремальні ситуації.</u> Як захиститися від агресивної собаки? <u>Харчування.</u> Обережно-гриби!
Робота з батьками	Запросити батьків на перший урок. Соціологічний паспорт класу	Загальногimназійні батьківські збори. <u>Класні батьківські збори.</u> 1.Зміст і організація навчально – виховного процесу в 2 класі. 2.Ваші діти – другокласники. 3.Вибір батьківського комітету. 4.Завезення овочів	Участь батьків у рейді-огляді «Речі у твоєму портфелі», «Гімназійна форма».	<u>Консультації</u> для батьків <u>Пам’ятка для батьків</u> «Як допомогти дитині добре вчитися?»

Робота з громадськістю	<u>Зустріч з медичною сестрою.</u> Екскурсія до кабінету. Яку допомогу надає медсестра. Дотримання особистої гігієни	<u>Зустріч з кухарями школи.</u> Де знаходиться їдальня? Хто нам готує смачний обід? Правила поведінки під час їжі

Із плану виховної роботи класного керівника 10 класу Мурдід О.О.

Жовтень

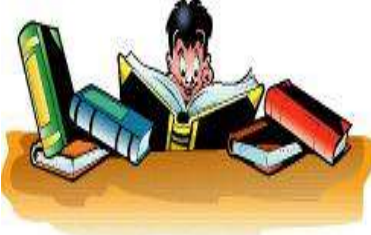

Місячник гімназійних традицій

Мета: *виховувати свідомих громадян, залучати до набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, залучаючи до різних традиційних гімназійних справ учнів, виховувати в них особистісні риси громадян української держави – розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, екологічної культури.*

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ

виявляється у патріотизмі, національній самосвідомості, правосвідомості, політичній культурі та культурі міжетнічних відносин. **Національна самосвідомість** - це особиста ідентифікація із своєю нацією, віра в духовні сили та майбутнє; воля до праці на користь народу; усвідомлення моральних та культурних цінностей, знання історії, звичаїв, обрядів, символіки: система вчинків, які мотивуються любов'ю, вірою, волею, осмисленням відповідальності перед своєю нацією.

	01-04 <i>Тиждень пошани вчителя</i>	07-11 <i>Тиждень науки і знань</i>	14-18 <i>Тиждень науки і знань</i>	21-25 <i>Тиждень обдарованих дітей</i>
Основні виховні заходи	Вітання вчителям-пенсіонерам, відвідування їх вдома. (До Міжнародного дня людей похилого віку). Святкування Дня вчителя: (святковий концерт, випуск святкових листівок, стінгазети). Участь у трудових десантах. Інформ. хвилинка «Міжнародний день художника». ГКК	Інформаційна хвилинка до Дня козацтва (14.10). ГКК. Година відкритої думки «Безпечна праця моїх батьків – моє щасливе майбутнє». Участь у конкурсі на краще озелення класної кімнати, у конкурсі малюнка «Барви осені». Інформаційна хвилинка «Пилип Орлик – гетьман	Участь у заходах «День народження гімназії». Проведення Дня правових знань. Конвенція ООН про права дитини. Презентація. Правовий ринг. Інтелектуальна гра «Магістр наук». Участь у святі врожаю.	24.10 – День ООН. Інформаційно-пізнавальна хвилинка. Захист проектів «Українці за кордоном». Відзначення Дня визволення України від німецько-фашистських загарбників. (28.10.1944р.) Урок пам'яті «Нам воля не

	«Місце в житті. Запали свою мрію».	України».		впала з неба, мільйони за неї лягли». Класні збори «Наші успіхи і досягнення».
Індивідуальна підтримка морального розвитку особистості 	Тренінг-згуртування «Килим миру». Вивчення задоволеності учнів шкільним життям (за А. Андреєвим). (Дов. кл. кер.).	Будь не таким, як інші і дозволь іншим бути іншими (захід на виховання толерантності).	Бесіда «З чого складається образа». Здатність до пробачення» (обговорення). Як оптимізувати міжособистісні стосунки.	Обговорення життєвих ситуацій. Профілактика правопорушень. Відверта розмова про ввічливі слова і ввічливі вчинки.
Пізнай себе 	Свідомий громадянин України. Який він? Диспут. Анкетування “Самооцінка здібностей”.	Тест «Хто я?». Конституційні права та обов’язки. Бесіда. Анкетування “Моя роль в житті класу”	Практичне заняття «Мої плюси і мінуси». Тест на визначення індивідуальності.	Психологічний практикуми «Вікові, фізіологічні та психологічні особливості. Це треба знати».

Школа сприяння здоров'ю	Способи профілактики та подолання депресивного стану. Бесіда.	Валеологічний альманах «Гармонія душі і тіла».	Ланцюжок висловлювань «Що я маю знати, щоб зберегти своє здоров'я». Диспут «Чи можна навчитися говорити “Ні”?»	Ознайомити учнів з правами попередження сколіозу.
Безпека життєдіяльності	Дії під час виникнення пожеж у багатоповерховому будинку, власному будинку. Способи захисту органів дихання від чадного газу.	Правила експлуатації побутових нагрівальних, електричних та газових приладів. Практикум.	Вправа-дискусія «Як уберегтися від...».	Небезпечні ситуації. Ще раз про безпеку руху на дорогах. Повторення правил техніки безпеки на канікулах. Інструктаж «Дії учнів під час аварій, катастроф, стихійних лих».
Робота з батьками	Консультації для батьків «Проблеми антисоціальної поведінки підлітків».	Семінар-практикум для батьків: «У що ж вірити нашим дітям (про моральні орієнтири сучасності)».	Батьківські збори: 1. Тренінг для батьків «Виховуємо без насильства».	Батьківський всеобуч «Життєвий вибір дітей».

			2. Підсумки навчання і виховання дітей.	
Робота з громадськістю	Екскурсія до м. Києва			

ДОДАТОК 10

Критерії визначення рівня вихованості учнів

Рівні вихованості учнів	Високий <i>Стійка позитивна поведінка</i>	Середній <i>Ситуативна поведінка</i>	Низький <i>Слабкі прояви позитивного морального досвіду</i>	Найнижчий <i>Наявність негативного соціального, морального досвіду</i>
Моральні якості				
<i>Працьовитість</i>	Відчуває потребу в праці, уміє трудитися; поєднує особисті й суспільні інтереси, виявляє колективізм і взаємодопомогу	Виявляє позитивне ставлення до праці, причому воно має вибіркового характер залежно від рівня привабливості діяльності для учнів	Працює лише під контролем вихователя, ставить особисті інтереси вище за суспільні, слабо виявляються трудові навички	Не хоче працювати, байдикує
<i>Старанність</i>	Добре вчиться сам, допомагає товаришам, начитаний	Вчиться добре; якщо до нього звертаються, допомагає	Учиться здебільшого задовільно, успіхи товаришів у	Учиться погано, байдуже ставиться до успішності

		товаришам; читає книжки, рекомендован і дорослими	навчанні його не цікавлять, читає мало	товаришів, не читає книжок
<i>Критич- ність і самокри- тич ність</i>	Визнає власні недоліки, завжди тактовно вкаже на помилки і допоможе виправити їх	Правильно сприймає критику з боку інших	Критикує власні недоліки, якщо на них вказує оточення	Помічає тільки погане в навколишньому у світі, заперечує будь-яку критику на свою адресу
<i>Єдність слова і діла</i>	Якщо дав слово, дотримується його, цього вимагає й від інших	Вірний слову, але не добивається цього від оточення	Доручену справу виконує лише за умови контролю	Слово розходиться з ділом
<i>Бережли- вість</i>	Дбайливо ставиться до суспільного майна, цього ж вимагає від оточення	Бережливий, проте не вимагає цього від інших	Не завжди бережливий , але на зауваження реагує позитивно	Псує суспільне майно
<i>Чуйність</i>	Чуйний, завжди готовий прийти на допомогу вчителям і товаришам	Виявляє чуйність, якщо просять про якусь послугу	Допомагає лише за підказкою вчителя або товариша	Не виявляє чуйності
<i>Відповідаль</i>	Виконує будь-яке	Виконує лише	Ініціативи	Не любить

<i>ність</i>	доручення добровільно, вчиться добре	доручення, які його цікавлять, вчиться добре	не виявляє, доручення виконує без піднесення, вчиться задовільно	виконувати громадську роботу, ухиляється від виконання доручень
<i>Активність</i>	Бере активну участь в усіх громадських заходах, залучає інших учнів	Бере активну участь у заходах, які викликають у нього інтерес	Активний сам, але не дбає про розвиток цієї якості у своїх товаришів	Пасивний, негативно впливає на оточення
<i>Сила волі</i>	Виявляє наполегливість у досягненні поставленої мети; пробуджує цілеспрямованість в інших	Наполегливий у досягненні мети, але не допомагає іншим розвинути в собі таку рису	Наполегли вий у досягненні особистих цілей	Бракує сили волі
<i>Турботли- вість</i>	Піклується про всіх, хто його оточує, активно виконує шефську роботу	Піклується тільки про своїх близьких; бере участь у шефській роботі	Вдає із себе турботливо го; до шефської роботи ставиться формально	Егоїстичний; дбає лише про власні інтереси
<i>Взаємо- допомога</i>	Завжди готовий прийти на допомогу	Надає допомогу лише за	Допомагає, коли звертають	Не допомагає іншим, відмовляється

	товаришам, особливо молодшим	умови, що його залучають до шефської роботи	ся вчителі	від участі в шефській роботі

Показники вихованості	Ознаки прояву вихованості			
	Яскраво проявляються (5)	Проявляються (4)	Слабо проявляються (3)	Не проявляються (2)
1	2	3	4	5
Доброта, чуйність	Добрий, турботливий, охоче допомагає всім, хто потребує його допомоги, організовує на добрі справи товаришів	Сам добрий, чуйний, завжди допоможе в скрутну хвилину, але інших на добрі справи не мобілізує	Допомагає іншим, якщо доручає вчитель або колектив	Недоброзичливий, грубий з товаришами
Чесність і правдивість	Вірний своєму слову: правдивий з учителями, товаришами, добровільно признається в своїх проступках і того ж вимагає від інших	Вірний своєму слову, правдивий з учителями і товаришами, зізнається в своїх проступках, але не вимагає чесності від інших.	Не завжди виконує обіцянки, не відразу зізнається в своїх проступках, а лише після засудження старшими, товаришами	Часто не щирий, обманює товаришів, вчителів.
Простота і скромність	Простий і скромний, схвалює ці якості у інших.	Сам простий і скромний, але не цікавиться чи мають ці якості інші.	Простий і скромний в присутності старших і педагогів.	Тримається зверхньо, зневажливо ставиться до товаришів.
Ставлення до оточуючих	Ввічливий, з повагою ставиться до всіх вчителів, сторонніх людей, однокласників	Ввічливий, з повагою ставиться до своїх вчителів, товаришів,	Проявляє ввічливість лише за умови постійного нагадування та	Відливий лише по відношенню до знайомих людей. У спілкуванні з товаришами

	(вітається, поступається місцем, пропускає вперед себе старших, дівчаток, молодших). Дотримується правил етикету, християнської моралі.	батьків однокласників, але ігнорує інших педагогів та сторонніх. Не завжди дотримується правил етикету та християнської моралі.	контролю з боку дорослих. Не завжди дотримується принципу загальнолюдської моралі в спілкуванні з товаришами, часто не дотримується правил етикету. В з'ясуванні стосунків між товаришами дозволяє собі фізичне приниження інших.	допускає вживання ненормативної лексики. Часто є ініціатором бійки. Вітається лише у відповідь. Заходячи в приміщення не знімає шапку.
Дисциплінованість	Зразково поводить, самостійно дотримується правил	Добре поводить незалежно від наявності чи відсутності контролю, але не вимагає хорошої поведінки від інших.	Дотримується правил поведінки при умові вимогливості і контролю з боку дорослих і товаришів.	І при наявності вимог з боку педагогів і товаришів порушує дисципліну, слабо реагує на зауваження
Обов'язок і відповідальність	Виконує громадські доручення охоче, відповідально і з бажанням, вимагає такого ж ставлення і від інших. Береже шкільне майно,	Виконує громадські доручення охоче, відповідально, але не вимагає цього від інших	Неохоче виконує доручення, а тільки при умові контролю з боку вчителів та товаришів.	Ухиляється від доручень, безвідповідальний.

	прагне побудити до цього інших.			
Бережливість	Береже шкільне майно, прагне побудити до цього інших.	Сам бережливий, але не цікавиться чи бережливий товариш.	Проявляє бережливість, якщо відчуває контроль з боку вчителів і старших вчителів.	Не бережливий, псує шкільне майно і лагодить його тільки після настійливих вимог.
Відповідальне ставлення до навчання	Вчиться в повну силу, проявляє інтерес до знань, трудолюбивий і старанний, добивається хороших результатів в учінні, сам охоче допомагає товаришам	Вчиться в повну силу, проявляє інтерес до знань, добре вчиться сам, але товаришам допомагає лише тоді, коли доручають або просять.	Вчиться не в повну міру сил, не проявляє інтерес до навчання і старанності, вимагає постійного контролю, байдужий до навчання товаришів.	Незважаючи на контроль не проявляє інтересу до учіння і старанності, вчиться погано.
Колективізм і товариськість	Товариський, поважає інтерес колективу, сам охоче відгукується на прохання товаришів, організовує корисні справи колективу.	Товариський, рахується з інтересами колективу, охоче виконує доручення, але сам не організовує корисні справи колективу	Не дуже товариський, відгукується на прохання товаришів, але в справах колективу бере участь неохоче.	Нетовариський, егоїстичний

Ставлення до суспільно-корисної праці (працьовитість)	Розуміє суспільну цінність праці, проявляє інтерес до нього, добросовісно відноситься до самообслуговування та інших видів праці, уміло організовує працю інших.	Розуміє сумлінну цінність праці, сам проявляє інтерес, добросовісне ставлення до праці, але інших на суспільно-корисну працю не організовує і не злучає	Працюючи при наявності змагань, вимогливості і контролю з боку педагогів і товаришів.	Не любить працю, прагне ухилятися від неї, навіть при наявності вимог і контролю.
Соціальна активність	Регулярно читає газети, слухає передачі радіо і телебачення, політично добре усвідомлений, активний в суспільній діяльності.	Регулярно читає газети, слухає передачі по радіо і телебаченню, політично добре усвідомлений. Виконує громадські доручення охоче, відповідально, але не вимагає цього від інших.	Політично недостатньо освідмлений, не регулярно читає газети, вимагає постійного стимулювання з боку громадської думки старших.	Політично мало освідмлений, рідко читає газети, навіть якщо цього вимагають старші.

За результатами вивчення рівня вихованості учнів НВК 80% учнів мають високий рівень вихованості. Це вказує на успішну реалізацію гуманістичної системи виховання в НВК.

Анкета №1
"Морально-духовні цінності"

1. Що таке, на вашу думку, морально-духовні цінності?

2. Проранжуйте морально-духовні цінності відповідно до власного світогляду:

- людяність;
- доброта;
- лагідність;
- доброзичливість;
- совість;
- чесність;
- любов;
- благородство;
- сердечність;
- порядність;
- справедливість;
- гідність;
- відповідальність;
- жертовність;
- толерантність;
- милосердя;
- повага;
- співпереживання;

3. Як Ви вважаєте, чи співпадають пріоритетні позиції Вашого вибору із можливим вибором Ваших батьків?

4. Як Ви вважаєте, наскільки є необхідними в житті для людини моральні цінності? Обґрунтуйте свою думку.

5. Чи змінюється з часом у суспільстві уявлення про мораль? Як саме?

6. Чи допомагає Вам у повсякденному житті дотримання моральних і духовних цінностей? Як саме?

7. Які наслідки спричиняє брак моралі та духовності людей для суспільства?

8. Як Ви вважаєте, чи знизився останнім часом рівень духовно-моральної вихованості у суспільстві? Чому?

9. Які методи мають застосовувати, на Вашу думку, батьки й педагоги для виховання моральності та духовності учнів?

Дякуємо за відповіді!

Протокол №1

результатів анкетування

В анкетуванні взяло участь 90 учнів, що складає 51% від загальної кількості.

Аналіз анкет свідчить, що діти знають морально-духовні цінності і ранжують їх відповідно до власного світогляду. 95% учнів вважають, що їх вибір співпадає з можливим вибором їх батьків. Усі учні вважають необхідними у житті людини моральні цінності, тому що вони є орієнтирами в житті. Усі учні відповіли, що їм допомагає в житті дотримання моральних цінностей (розв'язувати конфлікти, бути наближеним до ідеалу, жити в мирі та злагоді). Усі відмітили, що брак моралі та духовності спричиняють непорозуміння в суспільних відносинах. 91% учнів вважають, що рівень духовно-моральної вихованості в суспільстві знизився в зв'язку зі зміною моральних орієнтирів окремих людей. Методи для виховання духовності пропонують такі: бесіди, відверті розмови, зустрічі з людьми з великої літери, читання художньої літератури, вивчення морального досвіду українського народу.

Анкета №2**Зразок анкети для вивчення моральної орієнтації учня**

Шановний учню! Нас дуже цікавить твоя думка з деяких питань життя гімназії. Вона допоможе нам зробити його кращим і цікавішим. У тих запитаннях анкети, де пропонується кілька варіантів відповідей, ти підкреслюєш той, який тобі найбільше імпонує, або дописуєш свій.

Дякуємо за співпрацю!

1. Скільки тобі років?

2. Стать.

3. Як ти ставишся до поглядів своїх батьків на сучасне життя?

- 1) повністю погоджуюся;
- 2) частково погоджуюся;
- 3) багато в чому погоджуюся;
- 4) зовсім не погоджуюся.

4. Що найголовніше мати в житті (чого ти хочеш домогтися передусім)?

- 1) багато грошей;
- 2) можливість допомагати людям;
- 3) цікаву роботу;
- 4) визнання навколишніх людей;
- 5) успіх у жінок (чоловіків);
- 6) фізичну силу і здоров'я;
- 7) владу над людьми;
- 8) сімейне благополуччя;
- 9) духовне багатство;

- 10) солідну посаду;
- 11) моральну досконалість;
- 12) процвітаючий бізнес;
- 13) інше...

5. Як ти ставишся до людей інших рас і національностей?

- 1) із неприязню;
- 2) байдуже;
- 3) вивчаю, цікавлюсь;
- 4) вважаю рівними з собою;
- 5) готовий до дружби і співпраці;
- 6) не бачу проблем.

6. Із якими наведеними тут думками ти погоджуєшся?

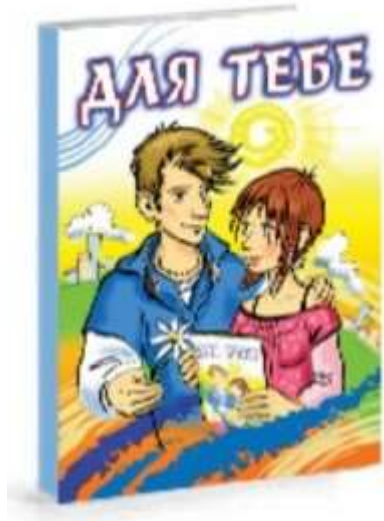
- 1) турбота про навколишніх людей – важлива якість людини;
- 2) турбота про процвітання своєї країни – головна риса громадянина;
- 3) єдина турбота для людини – її сім'я;
- 4) людина має турбуватися лише про себе.

7. Із якими думками ти не погоджуєшся?

- 1) людина відповідає за все, що відбувається навколо;
- 2) людина відповідає лише за свої вчинки;
- 3) людина відповідає за свою сім'ю і близьких людей;
- 4) людина відповідальна за долю світу, довкілля, всього людства.

8. Який із перерахованих поглядів стосується тебе?

- 1)я поважаю кожну людину, якщо вона не злочинець;
- 2)я поважаю лише близьких друзів;
- 3)я поважаю лише багатих і знаменитих;
- 4)я поважаю лише старших;
- 5)я не зобов'язаний поважати будь-яку людину.

Анкетування по визначенню атмосфери в класному колективі.

Анкета

Закінчи речення:

- Коли я вранці йду до школи, я відчуваю...
- В моєму класі мені подобається...
- У відносинах з однокласниками мене засмучує...
- Свої відносини з однокласниками я оцінюю, як....
- Щоб нам в школі було добре, потрібно....

Обробка результатів.

Визначте рівень задоволеності собою, відмітивши його на шкалі.

0 ————— 100

Висновок

Анкетування проводилося в 1-11 класах. 95 % учнів 1-4 класів визначили рівень задоволеності атмосферою в колективі в 100 балів. 78 % учнів 5-9 класів визначили рівень задоволеності атмосферою в колективі в 100 балів. 90% учнів 10-11 класів визначили рівень задоволеності атмосферою в колективі в 100 балів. В учнів різних вікових категорій ще формується самооцінка. Створені умови в колективах задовольняють учнів відповідно до результатів анкетування.

ПРОТОКОЛ

Дослідження психічної адаптації учнів 10 класу до навчальної діяльності в гімназії

МЕТА: Визначити особливості психічної адаптації учнів до навчальної діяльності в старшій школі.

ЗАВДАННЯ : Провести опитувальник самооцінки дітей і підлітків, щодо вивчення психічної адаптації учнів до навчальної діяльності в школі.

ДЖЕРЕЛО: Методичні рекомендації до заповнення “Індивідуальної соціально – педагогічної та психологічної карти учня”.
Видання 2 – е, доповнене. Ставище, 2006. Відділ освіти Ставищенської РДА. – с. 120. (Серія 2 “Практична психологія” № 1 (5), 2006р.)

ОБЛАДНАННЯ: Опитувальник, бланки відповіді.

Результати проведеного дослідження:

№ з/п	Прізвище Ім'я	Рівень адаптації
1.	Заліпа Сергій	Помірний рівень адаптації
2.	Калашник Олег	Помірний рівень адаптації
3.	Кононенко Віталій	Виражений рівень адаптації
4.	Кооп Катерина	Виражений рівень адаптації

5.	Литвиненко Євген	Помірний рівень адаптації
6.	Лобода Олег	Помірний рівень адаптації
7.	Микитенко Олексій	Помірний рівень адаптації
8.	Монастирна Леся	Помірний рівень адаптації
9.	Николайчук Інна	Початковий рівень адаптації

ПРОТОКОЛ

Діагностики екстраверсії, інтроверсії та нейротизму особистості

МЕТА: Дослідити характеристики темпераменту учнів 6 класу.

ЗАВДАННЯ: Провести методику "Діагностика характеристик темпераменту"

МАТЕРІАЛИ: Бланк відповіді, опитувальник.

ДЖЕРЕЛО: Методичні рекомендації до заповнення “Індивідуальної соціально – педагогічної та психологічної карти учня”.

Видання 2 – е, доповнене. Ставище, 2006. Відділ освіти

Ставищенської РДА. – с. 120. (Серія 2 “Практична психологія”

№ 1 (5), 2006р.)

Результати дослідження:

1.	Безрадній Антон	ХОЛЕРИК
2.	Ботвина Денис	ХОЛЕРИК
3.	Галанзовський Сергій	ФЛЕГМАТИК
4.	Кирпа Альбіна	ФЛЕГМАТИК
5.	Куца Олександра	МЕЛАНХОЛІК
6.	Кучура Анастасія	ФЛЕГМАТИК
7.	Момоток Вікторія	ФЛЕГМАТИК
8.	Новікова Анастасія	ХОЛЕРИК
9.	Петричук Ярослав	ФЛЕГМАТИК
10.	Самсон Діана	ХОЛЕРИК
11.	Ткаченко Аліна	МЕЛАНХОЛІК
12.	Харченко Катерина	САНГВІНІК
13.	Хоменко Анастасія	МЕЛАНХОЛІК
14.	Школик Валерій	МЕЛАНХОЛІК
15.	Штапир Богдан	ХОЛЕРИК
16.	Ярмоліч Ганна	МЕЛАНХОЛІК